

Rudolf Steiner:

A Földfejlődés szellemi-valós háttere

Öt előadás Berlinben
1911. október 31. – december 5.

* * *

A mű a Szerző által át nem nézett leírások és jegyzetek alapján került kiadásra

A mű eredeti címe: „*Die Evolution vom Gesichtspunkte des Wahrhaftigen*”

A fordítás a fenti mű alapján készült.

Első magyar kiadás.

Felelős kiadó: Biczó Iván

Minden jog fenntartva!

© Biczó Iván, 1993. Hungarian translation.

Megrendelések, bibliográfiai felvilágosítások:

1162 Budapest, Rákosi út 151/B

ISBN 963 450 305 5

A kiadványszerkesztést végezte: Biczó Giovanni

930454 Tótfalusi Tannyomda, Budapest

Felelős vezető: Nagy Lajos igazgató

Tartalom:

I. A Föld Szaturnusz-megtestesülésének belső aspektusa

A régi Szaturnusz-létben az Akaratszellemekre, a bátorság végtelen hullámozó tengereként találni. A Trónok a Keruboknak áldozzák legbensőbb részüket: mint az Idő Szellemei, az Archék, születik meg az Idő. Az áldozat füstje a Szaturnusz Hője, minden hőjelenség valós háttere _____

6

II. A Föld Nap-megtestesülésének belső aspektusa

A régi Napon a Bölcsesség Szellemei a Trónok áldozását kontemplálják; ez az ajándékozó erényt indítja fel bennük. Külsőleg: ez a levegő. Az ajándékozásból az Arkangyalok születnek: az időben sugározzák vissza a kisugárzott bölcsességet, amelyet önmagába visszavezetve, teremtették meg a Fényt. Saját lényüket kapják – kívülről visszasugározva újra a Bölcsesség Szellemei. A korábbi-későbbi a belső-külső két dimenziójához, ezért a Tér születéséhez vezet _____

31

III. *A Föld Nap-megtestesülésének belső aspektusa és Hold-megtestülésbe való átmenete*

A Kerubok egy csoportja lemond a Trónok áldozatáról, s a hozzátartozó Időről. A lemondás a külső maya-ban a víz, a folyadék. Az elengedett áldozati szubsztanciát most más lények, vágó módon megkaparintják, ezzel – e visszamaradó lények műveként – a rezignáció ellentéte áll be. Itt található az ősvétek. A bölcs Istenség szabad lények fellépésének elősegítésére tette lehetővé a gonosz szerepvállalását. Ezt a kozmikus titkot mondja el Leonardo da Vinci: „Utolsó Vacsorája”

58

IV. *A Föld Hold-megtestesülésének belső aspektusa*

Az el nem fogadott áldozatot önmagukban hordani kénytelen, ezért önmagukban élni kényszerülő lényeknél születik meg a magasabb lények iránti vággyal az egoizmus. A régi Hold a Vágy Planétája. A Mozgás Szellemei enyhülést szereznek, mert más lényekkel hozzák kapcsolatba az előbbieket. Radikális megváltást Krisztus hozza a mostani Föld-ön, melyet a Megváltás Planétájává tesz

88

V. A Földplanéta Föld-megtestesülésének belső aspektusa

A magasabb szférák lényei által visszautasított áldozat az áldozatot meghozni szándékozókba visszajutva idegen-élményt, a halált jelenti, mert eredeti értelmét – áldozatra-szánt-voltát – elvesztette. A maya-n belül a halál az egyetlen valós. A Golgotai Halált csak a fizikai síkon lehet megérteni. A XX. századtól kezdődik az emberiség Damaszkuszi Élmény-tapasztalása, a modern szellemtudomány központi feladata, rámutatni erre és a hozzávezető morális, egyben megismerési út ismertetése

I.

A Föld Szaturnusz-megtestesülésének belső aspektusa

Berlin, 1911. október 31.

Ha folytatni akarjuk azokat a vizsgálódásainkat, amiket az előző év során csoport-estéinken építettünk ki, szükségessé válik, hogy azokon túl, amelyek eddig kerültek szóba, néhány további fogalmat, képzetet, szempontot is elsajátítsunk. Tudjuk, hogy egyáltalán nem érhattük be azzal, amit az Evangéliumokról és az emberiség más szellemi dokumentumairól kell elmondanunk, ha nem előfeltételeztük volna egész világrendszerünknek azt a fejlődését, amelyet bolygónknak magának a Szaturnusz-létben, majd a Nap-létben, majd a Hold-létben, végül a jelenlegi Földi létben való megtestesülései jelentenek. Aki visszaemlékszik arra, milyen gyakran volt szükség ismételtén visszanyúlni ezekhez az alapképzetekhez, tudja, mennyire szükség van az emberiség fejlődésének minden szellemi szemléleténél ezekre az alapképzetekre. Ha

most utána nézünk azoknak az adatoknak, amiket a Szaturnusz-, Nap-, Holdfejlődésről, egészen a Földfejlődésig adtunk meg a „Geheimwissenschaft im Umriss”-ban, úgy meg kell vallaniuk, hogy ott – mégha sokkal részletesebb is lenne, sem lenne másként – egy vázlatról lehet csak beszélni, adatokról csupán, amiket egy bizonyos oldalról, bizonyos szempont alapján lehet közölni. Mivel ugyanúgy, ahogyan a földi lét a részletek végtelen tárházát szolgáltatja, egészen természetes, hogy a Szaturnusz-, Nap- és Hold-lét esetében is az egyes részletek végtelen sorát könyvelhetjük el, azonban mindig csak egészen durva szénrajzot, egyféle vázlatot lehet csak megadni. Az evolúció jellemzése azonban számunkra még más vonatkozásban is szükséges.

Ha arról kérdezzük magunkat: honnan is származnak mindazok a közlések, amikről ott hallunk? – akkor tudjuk, hogy azok az Akasha-Krónikába történt úgynevezett bejegyzésekből származnak. Tudjuk, hogy ami a világfejlődés során megtörtént, vagy végbemegy, mintegy valamilyen finom szellemi szubsztanciába, az Akasha-szubsztanciába való egyfajta bejegyzés révén olvasható. Mindenről, ami lejátszódott, létezik ilyen bejegyzés, amiből megtudható, milyenek is voltak egykor a

dolgok. Feltételezhetjük természetesen, hogy éppen úgy, ahogyan a közönséges tekintet számára, amely fizikai világunkból tekint át valamit, azok a dolgok, amik közel esnek, részleteikben többé-kevésbé tisztán és világosan, de minél távolabb helyezkednek el, többé-kevésbé elmosódottan, nem-világosan vehetők csak ki, ugyanúgy azok a dolgok is, amelyek időben a közelünkben vannak, amelyek a Föld- vagy a Holdfejlődéshez tartoznak, pontosabb leírást engednek meg; ezzel szemben azok a dolgok, amelyek időben távolabbra esnek, elmosódottabb körvonalakat kapnak, így például, amikor szellemi látással a Szaturnusz- vagy a Nap-létbe tekintünk vissza.

Miért is van egyáltalán az, hogy bizonyos fontosságot tulajdonítunk annak, hogy tőlünk ennyire távoleső korszakokat vizsgáljunk: Hiszen azt is mondhatná valaki: Miért is beszél a szellemtudomány még manapság is ennyire régi dolgokról? Nem kellene ilyen ősrégi dolgokkal törődni a világban, hiszen elég a dolgunk már azzal is, ami jelenleg megy végbe.

Rendkívül helytelen volna ez a beszéd. Az ugyanis, ami egyszer megtörtént, még ma is végbemegy. Ami a Szaturnusz-időben játszódtott le, az nem pusztán akkor

volt, hanem még ma is történik, csak éppen az, ami ma külsőleg van a fizikai síkon az ember körül, elfedi, láthatatlanná teszi. És igen-igen nagymértékben teszi láthatatlanná éppen a régi Szaturnusz-létet, azt, ami annyi idő előtt játszódtott le. Az embert azonban valamelyest érinti még a régi Szaturnusz-lét. És, hogy egy képzetet alkossunk arról, hogy milyen értelemben érint bennünket, gondoljuk meg a következőket.

Tudjuk, hogy lényünk legbelsőbb magva azzal lép eléünk, amit „Én”-ünknek hívunk. Ez az Én, lényünk legbelsőbb magva, a mai ember számára tényleg, igazán érzékfeletti, észlelhetetlen lényiség. Hogy mennyire észlelhetetlen, arra már abból következtethetünk, hogy ma léteznek olyan lélektanok, az úgynevezett hivatalos pszichológiák, amiknek többé semmilyen halvány fogalmuk sincs arról, hogy miben is áll ennek az Én-nek a lénye, semmi fogalmuk sincs arra vonatkozólag, hogy egyáltalán utaljanak egy ilyen Én-re.

Gyakran hívtam fel már a figyelmet arra, hogy a 19. század során lassan kifejlődött a német pszichológiában az a szép kifejezés, hogy „lélek nélkül való lélektan”.

Arra a „lélek nélkül való lélektan”-ra – habár a kifejezést nem ez alkotta – *Wundt* ma világhíres iskolája volt a hangadó, amely nemcsak a német országokban mérvadó, hanem amelyet mindenütt, ahol pszichológiáról beszélnek, nagy tisztelettel emlegetnek. „Lélektan lélek nélkül”, ezt így lehetne kifejezni: lelki tulajdonságok leírása anélkül, hogy egy önálló lelki lényt vennénk tekintetbe, amiben a lélek valamennyi tulajdonsága egyfajta gyújtópontban gyülekezne egybe, gyűlne az Én-ben egybe. – Ez a legnagyobb képtelenség, amit egyáltalán beledobtak a lélektanba, ennél nagyobb képtelenséget lehetetlen kigondolni; ennek ellenére a mai pszichológia teljesen ennek a képtelenségnek a benyomása alapján áll. És ez a „Lélektan lélek nélkül” ma az egész világon híres. A jövő kultúrtörténetíróinak korunkkal sok dolga lesz, ha utódaink számára valamennyire is plauzibilissé akarják majd tenni, hogyan is volt lehetséges, hogy a 19. században és mélyen a 20. századig ilyesmit a pszichológiai terület legnagyobb teljesítményeként tiszteltek. Mindezt csak azért mondjuk el, hogy jelezzük, hogy éppen a hivatalos pszichológia, mennyire homályban van az ember Én-jét – az emberi lény középpontját – illetően.

Ha az Én-t igazi lényiségében úgy lehetne megragadni és magunk elé állítani, mint a külső fizikai testet, és ha azt a környezetet, amitől az Én úgy függ, mint ahogyan a fizikai test függ attól, amit kinn a szemek révén látni, s az érzékeken át egyéb módon észlelni, ha ugyanúgy fel lehetne keresni az Én környezetét, mint ahogyan a fizikai birodalomban a felhők, hegyek és így tovább alkotják környezetünket – ha ezt az Én számára ugyanúgy fel akarnánk kutatni, amitől függ az Én, mint például ahogyan a fizikai test a tápanyagaitól függ –, akkor egy világjellemzéshez, világtablóhoz jutnánk, még ma is, amely mintegy átítatja egyéb környezetünket, láthatatlanul van meg benne és, amely azonos a régi Szaturnusz világtablójával. Ez azt jelenti, hogy aki az Én-t a maga világában akarja megismerni, annak olyan világot kell tudnia szeme elé helyezni, amilyen a régi Szaturnusz világa volt. Ez a világ el van takarva előtte, egy érzékfeletti világ az ember számára. Az ember, fejlődésének mai fokán egyáltalán nem tudná elviselni. A Küszöb Óre takarja el számára, hogy egyelőre elrejtse előle; és egy bizonyos fokú szellemi fejlettség kell ahhoz, hogy ilyen látványt elviselhessen.

Olyan látvány, valóban, amelyhez előbb hozzá kell szoknia az embernek. Mindenekelőtt mindarról képzetet kell alkotni, ami ahhoz szükséges, hogy egyáltalán oda juthassunk, hogy egy ilyen világtablót még valami valóságosnak érezhessünk. Mindent, ami érzékekkel észlelhető, el kellene gondolatban távolítaniuk a világból, el kellene távolítani gondolatban benső világukat is, amennyiben az az ember szokásos érzületmozgásaiból áll; el kellene gondolatban távolítaniuk magukat továbbá attól, ami a világban van, s azt is, amik képzetek az emberben. A külvilágtól tehát el kellene mindazt venni, amit érzékek észlelhetnek, és a bensőből is mindazt, ami a lelkület mozgásai, képzetek. Most pedig, ha erről a lélekállapotról fogalmat kívánunk alkotni, amelyhez akkor kell eljutnunk, ha valóságában ragadjuk meg ezt a gondolatot: Mindezt eltávolítottuk, az ember azonban még itt van –, akkor semmi mást erre nem mondhatunk, mint, hogy meg kell az embernek tanulnia borzongást, félelmet érezni a végtelen üresség előtt, amely kitarul előtte. Mintegy úgy kell tudnia éreznie környezetét, mint ami tökéletesen telítve, befestve van azzal, ami minden oldalról borzongást, félelmet kelt bennünk és egyidejűleg képesnek lenni rá, hogy ezt a félelmet lényeg belső szilárdsága és biztossága révén le tudja győzni. E nélkül a két lelkületbeli

diszpozíció – borzongás és félelem a lét végtelen ürességétől egy részt és ennek a félelemnek a legyőzése másrésztől – nélkül még csak sejtésünk sem támadhat arról, ami kozmikus létünk régi Szaturnusz-létfélelmei alapját képezi.

Az imént jellemzett mindkét érzületet alig kultiválják magukban az emberek. Ezért magában az irodalomban is csak kevés leírást találni erről az állapotról. Ezt az állapotot természetesen ismerik azok, akik a szellemi látás erőinek a segítségével igyekeztek az idők során a dolgok alapjait hatolni. A külső irodalomban azonban, az írott, vagy nyomtatott irodalomban csak kevés utalást találni arra vonatkozóan, hogy az emberek olyat, mint a végtelen üresség előtti borzongást vagy akár ennek a borzongásnak a legyőzését érezték volna. Hogy a dologba történő egyfajta külső betekintést szerezzünk, megkíséreltem kissé utána menni az újabb irodalomban, hogy találni-e olyat, mint az emberben fellépő, a mérhetetlen ürességtől való borzongás. A filozófusok rendszerint szörnyen okosak, fogalmaikban megállapodottan szólnak és elkerülik, hogy nagy, imponáló benyomásokról ejtsenek szót. Ott nem egykönnyen találni valamit erről. De most nem arról akarok beszélni, hogy hol, mit nem találtam. Egyszer azonban mégis találtam egy kis ráhangzást ezekre az érzésekre, méghozzá a

hegeliánus *Karl Rosenkranz* naplójában, amiben olykor teljesen intim érzéseket vázol fel, amiket a hegeli filozófia átélésekor tapasztalt. Egy jelentős helyre akadtam, amely nála úgy tűnt elő, mint egy ártatlan hely, amit naplójában rögzített. Karl Rosenkranz tisztázza magában, hogy a hegeli filozófia a „tisztá létből” indul ki. A 19. század filozófiai irodalmában sokat fecsegték a Hegel-i a „tisztá lét”-ről, meg kell azonban mondani, csak alig értették meg. Majdnem azt mondanám, hogy a 19. század második felének filozófiájában – és ezt természetesen csak a legszűkebb körben mondhatjuk el! – Hegel „tisztá lét”-éből annyit értenek, mint az ökör a vasárnapból, ha egész héten át füvet legelt. Hegelnek ez a „tisztá lét”-e egy átszítált fogalom, – nem a léttel bíró, hanem a lét –, olyan fogalom, amely valóban nem az még, amit itt borzalmat keltő, félelmet gerjesztő ürességnek jellemeztem, a hegeli létben azonban az egész teret azzal a tulajdonsággal kellősítették, amely semmi olyat nem tartalmaz, amit átélhetne az ember: a végtelenség, léttel eltöltötte. És Karl Rosenkranz a kozmikus tér hidegétől borzalomteli módon megrázónak érzi, hogy azt semmi más, csak az üres lét tölti el.

Azt megragadni, hogy mi is alkotja a világ alapját, nem elég, hogy fogalmakban szóljunk róla, hogy róla fogalmakat, ideákat alkotunk; sokkal szükségesebb ellenben, hogy arról az érzületről legyünk képesek egy képzetet előhívni, amely a régi Szaturnusz-lét végtelen ürességével szemben áll elő. A lelket ekkor, ha egy egyszerű sejtése támad is csak róla, a borzongás érzése fogja el. Ha szellemi látás útján keres felemelkedést, hogy e Szaturnusz-lét látásához jusson, olyan értelemben kell előkészítenie magát az embernek, hogy ténylegesen olyan érzést szerez meg, amely bizonyos értelemben egy valamennyi ember által többé-kevésbé a magas hegyen fellépő szédülés-ként ismert érzésből indul ki, amikor az ember szakadék felett áll és lába alatt nem érez biztos talajt; olyan érzés, hogy egyetlen helyen sem volna képes megmaradni, úgyhogy olyan hatalmaknak, erőknek érzi átadva magát, amelyek felett semmi hatalma többé. Ez itt a legelemibb, a kezdőézés! Ugyanis nem csak a talajt veszítjük el a lábunk alól, hanem azt is, amit szemek látni, fülek hallani, kezek fogni képesek, egyáltalában azt, ami a térbeli környezetben található; és másként nem is lehet, csak úgy, hogy vagy minden gondolatát elveszti az ember, hogy valamilyenfajta merengő-vagy alvóállapotba kerül, amelyben semmilyen megismeréshez nem lehet jutni; vagy

pedig amabba az érzésbe éli bele magát, és akkor nincs egyébre kilátása, csak, hogy abba a borzongó állapotba kerüljön. Elő kellett azonban készülnie, mert másként a szédülésállapot fogja el, melyet nem lehet legyőzni.

A mai ember számára itt két lehetőség kínálkozik. Az egyik biztos lehetőség az, hogy valaki megértette az Evangéliumokat, a Golgotai Misztériumot megértette. Aki valóban teljes mélységükben értette meg őket – természetesen nem úgy, ahogyan ma a modern teológusok beszélnek ezekről, hanem úgy, hogy felvette belőlük a legmélyebbet, amit az ember belsőleg tudhat meg –, az visz valamit abba az ürességbe, ami mint egy egyetlen pontból kinövi magát és az ürességet olyasmivel tölti ki, ami bátorság-jellegű, a bátorság és az azzal a Lénnel történt egyesülés általi védettség érzése, Aki a Golgotán az Áldozatot végbevitte. Ez az egyik út. – A másik út az, hogy az Evangéliumok nélkül hatolunk a szellemi világokba, hogy valódi, igazi szellemtudomány révén hatolunk a szellemi világokba. Erre is van mód. Tudják, először mindig azt hangsúlyozzuk: nem az Evangéliumokból indulunk ki, amikor a Golgotai Misztériumot tekintjük, de oda akkor is eljutnánk, ha Evangéliumok nem lennének. Ez a Golgotai Misztériumot megelőzően nem volt lehetséges; ma azonban ez az eset,

mert a Golgotai Misztérium révén a világba eljött valami, ami által az ember a szellemi világot közvetlenül az impressziók alapján, maga képes megragadni. Ez az, amit a Szent Szellem világbeli működésének nevezhetünk, a Koszmikus Gondolatok működésének a világban.

Amikor az egyiket, vagy másikat magunkkal visszük, nem veszthetjük el magunkat és, hogy úgy mondjuk, nem zuhanhatunk le végtelen mélységekbe, ha az ijesztő ürességgel kerülünk szembe. Ha most ehhez az ijesztő ürességhez azokkal a további előkészületekkel közelítünk, amiket például a „Hogyan jutunk a Magasabb Világok megismeréséhez?” c. könyvben részletezett különféle eszközök biztosítanak számunkra és abban, ami tovább, ráépül arra, és behatolunk a szellemi világba, olyan világba, amiből mindaz, ami szívünket megrázni lenne képes, ami képzetünket megragadhatná, ki van véve, ha beleéljük ebbe a világba magunkat, akkor, amidőn úgy mond beállunk a Szaturnusz-létre, mindenekelőtt lényeket ismerünk meg, most azonban nem olyas valmit, ami az állatvilághoz, növényvilághoz, vagy ásványvilághoz hasonlónak látszik, hanem lényeket – ebben a világban ugyanis sem felhők, sem fény nincsen, továbbá teljesen hangtalan is –, tehát lényeket ismerünk meg, méghozzá

azokat a lényiségeket, akiket terminológiánkban az *Akarat Szellemeinek* vagy *Trónoknak* nevezünk. Ezeket az *Akarat Szellemeit* – ezekkel pontosan úgy ismerkedünk meg, hogy ez mintegy igazi tárgyszerűséggé lesz a számunkra, azt lehetne mondani: a bátorság hullámmódozó tengere.

Amit jelenleg csak elképzelni képes az ember, szellemi látásbeli értelemben válik jelenné. Gondolják tengerbe merülve magukat, most azonban szellemi lényként alámerítve, aki egynek érzi magát a Krisztus-Lényiséggel, a Krisztus-Lény-hordozta módon, úszva, azonban most nem vízből álló tengerben, hanem egy a végtelen teret kitöltő – és most nincs egyéb megjelölés rá – áramló bátorságból, áramló energiából álló tengerben! Nem csupán közömbös, differenciálatlan tenger, hanem az, amit a bátorság érzésével jelölhetünk, annak minden lehetőségével és különbözőségével, lép elénk itt. Olyan lényeket ismerünk meg, akik bátorságból állanak ugyan, akik azonban igen jól kirészletezettek, akiket, akkor is, ha csak bátorságból állanak is, ugyancsak konkrét lényeknek találunk. Persze egészen különösnek tűnik, hogy azt mondjuk, olyan lényekre találunk, akik éppúgy valóságosak, mint a húsból való ember, és akik nem húsból, de bátorságból állanak. De így van. Ilyen lényekként találkozunk az

Akarat Szellemeivel, és egyelőre azt nevezzük csak Szaturnuszlétnek, amit az *Akarat Szellemei*, akik bátorságból állanak, jelentenek; semmi egyebet. Egyelőre ez a Szaturnusz. Olyan ez a világ, amiről nem mondhatnánk el, hogy olyan világ, amely gömb alakú, hatszögű, vagy négyszögű lenne. A térnek mindezek a meghatározásai nem illenek rá, mivel ott nem létezik annak a lehetősége, hogy valami véget érjen. Ha ismét az úszás képét akarjuk használni, azt mondhatjuk: nem olyan tenger, amiben egy felszínre találnánk, hanem minden irányban, mindig a Bátorság, vagy az *Akarat Szellemeire* találni benne.

Későbbi előadásaim során vázolom majd, miért is nem egyszerre jutunk el ehhez a dologhoz, most azonban ugyanazt a sorrendet akarom tartani, mint előbb: Szaturnusz, Nap, Hold; sokkal jobb ugyanis, ha a fordított sorrendet tartjuk be: a Földtől a Szaturnuszhoz, ahogyan az a szellemi látás révén történik. – Most megfordítva végzem a jellemzést, s ez mit sem tesz. A sajátságos ebben áll: amikor erre a szemléletre emelkedtünk, olyasmi áll be, aminek az elképzése annak a számára, aki nem vette a fáradságot, hogy lassan, fokozatosan jusson el ilyen képzetekhez, rendkívül nehezebbé esik. Megszűnik ugyanis valami, ami a közönséges emberi képzetalkotással annyira

el van keverve, mint semmi más: a tér szűnik meg. Nincs többé értelme azt mondani, hogy fenn, vagy lenn úszunk, elöl, vagy hátul, jobbra vagy balra, vagy, hogy egyáltalán térbeli viszonyokat alkalmazzunk. Semmi értelme a régi Szaturnuszon; mindenütt egyforma, ebben a tekintetben. A legfontosabb azonban ez: amikor a Szaturnusz-lét legelső idejéhez érünk, itt az idő is megszűnik. Nincsen többé előbb, vagy utóbb. Ezt a mai ember természetesen nagyon nehezen képes csak elképzelni, mivel képzetalkotása maga is időben folyik le: egyik gondolat a másikat megelőzően, vagy követően lép fel. Hogy az idő megszűnik, ezt megint csak egy érzés segítségével kell jellemezni. Ez az érzés igazán nem kellemes. – Képzeljék csak el képzeteiket megmerevedve, úgyhogy mindaz, amire emlékezni képesek és amit elhatároznak, szinte merev bottá merevedve, úgyhogy képzetalkotásukban rögzítve érzik magukat és képtelenek mozogni többé. Ekkor aztán képtelenek állítani, hogy rendelkeznek valamivel, amit előzőleg átéltek, „előtte” éltek át. Hozzá vannak kötve, itt van, azonban elmerevedett. Az idő megszűnik jelentőséggel bírni. Egyáltalán nincs is többé. Ezért is meglehetősen oktalan, ha valaki azt kérdezi: A Szaturnusz-létet vázolod itt fel, a Nap-létet, és így tovább, mondd csak meg most, mi is volt a Szaturnusz-létet megelőzően! Az

„előtte”-nek itt nincs már értelme, mivel az idő megszűnik, ezért fel is kell minden időmeghatározással hagyni. A régi Szaturnusz-lét esetében tényleg úgy áll a dolog, hogy – nagyon hasonlatszerűen mondhatjuk így – a világ mintegy el van deszkázva, amennyiben a gondolattal le kell állni. A szellemi látással is. A közönséges gondolatokat már régóta el kellett hagyni, azok nem hatolnak idáig. Képiesen, hasonlatszerűen kifejezve azt kellene, hogy mondják maguknak, hogy befagy az agyuk. És amikor ezt a merevséget észlelik, körülbelül meg is lenne a képzetük arról a tudatról, amely nem zárul többé be az időbe.

Akkor azonban, amikor ennyire messze jutottunk, az egész képben jelentős változásra leszünk figyelmesek. Az mutatkozik most meg, hogy a merevségből, az időtlenségből, amely a bátorságnak ezt a tengerét, lényével egyetemben, akiket az *Akarat Szellemeinek* nevezünk, jellemzi, más Hierarchiák lényei, mintegy áthatolnak, mintegy belejátszanak. Csak abban a pillanatban, amikor az időnek ezt a többé-nemlétezését érezzük, vesszük észre, hogy itt más lények játszanak közre. Egy határozatlan átélést venni ugyanis észre, amelyről nem mondhatjuk, hogy magunk éljük át, hanem, hogy itt van, azt lehet csak mondani, hogy a bátorság egész végtelen tengeré-

ben benne van. Olyasmit venni észre, mint egy ezen a téren átmenő felvillanás, mint egy világosabbá válás, de tulajdonképpen nem is villámlás, hanem inkább felizzás. Ez egy első differenciálódás. Felizzás – olyan felizzás azonban, ami nem a felizzó fény benyomását kelti, hanem –, de ezeknél a dolgoknál mindenfélehez kell folyamodni – ha meg kívánják ragadni, ezért gondoljanak a következőkre. Találkoznak valakivel, aki mond valamit Önöknek, és az az érzésük támad: Mennyire okos is ez az ember! – és amennyiben tovább beszél, fokozódik ez az érzésük és úgy látják: Bölcs ez az ember, végtelenül sokat élhetett át, hogy ennyire bölcs dolgokat képes állítani! – és ez a személyiség ezenkívül olyan hatást is kelt, hogy formálisan valami-féle varázsfuvallatot éreznek kisugárzani belőle. Képzeljék most el a végtelenbe fokozva ezt a varázsfuvallatot – és gondolják ezt a bátorság tengeréből felhők módjára felmerülni, amik benne nem felvillámlanak, hanem felizzanak. Ha mindezeket együttveszik, lehet képzetük arról, hogy az Akarat Szellemeinek a Hierarchiájába olyan Lényiségek játszanak bele, akik tiszta bölcsességből vannak, olyan bölcsességből azonban, amely sugározva játszik bele, amely nem pusztán bölcsesség, de odasu-

gárgzó bölcsesség. Röviden, egy első képzetet kapnak arról, ami a szellemi látás értelmében annak az észlelete, amik a *Kerubok*. A *Kerubok* játszanak bele itt.

Most semmi egyebet ne gondoljanak Maguk köré, csak azt, amit éppen leírtam. Előbb azt mondtam, amennyiben bizonyos hangsúlyt is adtam neki: Nem mondhatjuk, hogy körülöttünk van – azt mondhatjuk csupán, hogy éppen itt van – ahogyan most leírtam. Bele kell csak gondolnunk itt magunkat. Az a képzet azonban, hogy valamiképpen felvillámlik itt valami, nem teljesen helyénvaló; ezért mondtam, hogy nem villámlás, hanem izzás, mivel minden egyidejű. Nem úgy van a dolog, hogy valami előáll és elmúlik, hanem minden egyidejű. Most azonban ezeknek az *Akarat Szellemeinek* és a *Keruboknak* a viszonyára vonatkozó érzéshez jut itt az ember. Ahhoz az érzéshez jut az ember, hogy ezek egy egymáshoz való viszonyra lépnek. Ezt a tudatot éri el. Mégpedig azt a tudatot éri el az ember, hogy az *Akarat Szellemei*, vagy a *Trónok* a maguk lényiségét áldozzák a *Keruboknak*. Ez az az utolsó képzet, amihez egyáltalán eljutunk, amikor visszafelé haladva közelítünk a Szaturnuszhoz – az önmagukat odaáldozó *Akarat Szellemei*hez, akik áldozataikat a *Kerubokhoz* irányítják fel –, tovább nem megy, itt a világ mintegy palánkokkal van elzárva. És amennyiben

az *Akarat Szellemeinek* a *Kerubok* felé hozott ezt az áldozását képesek vagyunk átélni, lényünkben kipréseli valami magát. Ezt most csak azzal a szóval lehet elmondani: Annak az áldozatnak a révén, amit az *Akarat Szellemei* hoznak a *Keruboknak*, születik meg az Idő. – Az Idő azonban most nem az az absztrakt idő, melyről közönségesen beszélünk, hanem önálló lényiség. Most kezdetünk beszélni valamiről, ami kezdődik. Az Idő azzal kezd, amik először időlényiségekként születnek, amik semmi egyebek, csak tiszta Idő. Lényiségek születnek meg, akik csak Időből állanak; a *Személyiség Szellemei* ezek, akiket azután *Archéknak* ismerünk meg a Szellemi Lények Hierarchiájában. A Szaturnusz-létben csak idő a lényük. Mi *Korszak Szellemeknek*, olyan Szellemeknek is leírtuk őket, akik az időt szabályozzák. Azonban akik itt mint szellemek megszületnek, valóban olyan Lényiségek, akik kizárólag csak időből állanak.

Ez valami rendkívülien fontos: Részt venni az *Akarat Szellemeinek* a *Kerubok* felé megtett áldozatában és az *Idő Szellemeinek* megszületésében. Ugyanis, csak most, amennyiben megszületett az idő, lép fel valami egyéb, ami most egyáltalán lehetővé teszi a számunkra, hogy a Szaturnusz-állapotról, mint olyanról beszéljünk,

ami, hogy úgy mondjuk, néhány hasonlósággal rendelkezik, ahhoz, ami most vesz körül. Mintegy a *Trónok* áldozati füstje, amely az, időt szüli, az, amit a Szaturnusz hőjének nevezünk. Ezért is mondtam régebben mindig, hogy a Szaturnusz hőállapotban van, amennyiben leírtam azt, ami ott található. Mindazokkal az elemekkel összevetve, amiket ma magunk körül találunk, a régi Szaturnusz-állapotnál csak hőállapotról beszélhetünk. Ez a hő azonban áldozati hőként, melyet az *Akarat Szellemi* hoznak a *Kerubok* számára, áll elő. Ez most egyszersmind útmutatást szolgáltat arra is, hogyan kell a tűzről vélekednünk. Ahol tüzet látunk, a hol meleget érzünk, nem kellene olyan materialisztikusan gondolkodnunk, ahogyan az a mai ember számára természetes és megszokott, hanem ahol a hő fellépését látjuk és érezzük, ott környezetünkben még ma is, láthatatlanul, szellemi alapot képezve, az *Akarat Szelmeinek* a *Kerubok* irányában hozott áldozata van jelen. Azáltal jut csak igazságához a világ, hogy tudjuk, hogy minden hőkifejtés mögött áldozat áll.

A „Geheimwissenschaft”-ban, nehogy az embereket kinn nagyon fejbe verjük, inkább csak a régi Szaturnusz külső állapotát vázoltuk fel. Epp elegen botránkoznak meg már azon is, és az emberek, akik csak a mai tudományos értelemben képesek

gondolkodni, a könyvet badarságnak tekintik. Gondolják azonban csak meg, mit is jelentene, ha valaki még azt is állítaná: A régi Szaturnusz, legbelsőbb lényiségében, abban, ami alapját képezi, az van meg, hogy azok a Lényiségek, akik az *Akarat Szellemei*hez tartoznak, a *Kerubok*nak áldoztak; hogy az áldozati füstből született az Idő, abból az áldozatból, melyet a *Kerubok*nak hoznak meg; hogy ebből az *Archék*, a *Korszak Szellemei* születtek, és, hogy a hó külső visszfény, *maya* csupán, az *Akarat Szellemeinek* áldozatához viszonyítva. Azonban így van: A külső hó *maya* csupán, és, ha igazság szerint akarunk beszélni, azt kell mondanunk: Mindenütt, ahol hó található, a valóságban áldozattal – a *Trónok Kerubok*nak hozott áldozatával – van dolgunk.

És egy jó imagináció a következő. A „Hogyan jutunk a Magasabb Világok megismeréséhez?” c. műben gyakran hallani, és egyéb helyeken is volt róla szó, hogy a rózsakeresztes beavatás második foka az imaginációk képzésében áll. A szellemi tanítványnak ezeket az imaginációkat a világra irányuló helyes képzetekből kell megalkotnia. Így egy fantáziaszerű imaginációba változtatva gondolhatja azt, amit ma beszéltünk meg: a *Trónok*, az *Akarat Szellemei* teljes odaadásban, teljes bátorságteli

odaadásban térdelnek a *Kerubok* előtt, úgy azonban, hogy az odaadás nem a kisvoltagek érzéséből származik, hanem abból a tudatból, hogy van valamijük, ami odaáldozható. A *Trónok*, ebben az áldozatkészségben, amelynek az erő, a bátorság képezi alapját, mintegy a *Kerubok* előtt térdelve és az áldozatot hozzájuk felküldve, és ezt az áldozatot buzgó hő módján, lángoló hőként küldik fel, úgyhogy az áldozati füst a szárnyas *Kerubokhoz* lángol fel! Ez lehetne a kép. És ebből az áldozatból kiindulva – mintha csak a levegőbe beszélhetnénk bele a szót s ez a szó az Idő volna, az Idő azonban, mint lényiségek –, az egész folyamatból indulva: az *Idő Szellemei*, az *Archék*. Az *Archék*nek ez a kibocsátása, grandiózus, hatalmas képet szolgáltat. És ez a kép, lelkünk elé állítva, rendkívül impresszionáló hatású bizonyos imaginációk számára, melyek aztán egyre tovább vihetnek a szellemi megismerés területén.

Egyáltalában ez az, amit el kell érnünk: a képzeteket, amiket kapunk, imaginációkba, képekbe alakítani át. Ha a képeket akár ügyetlenül is készítjük el, ha antropomorfisztikusak is, még ha úgy néznek is ki, mint szárnyas emberek, ezek a lények, ez mellékes. A többi végül is ajándékként ér majd, és aminek nem kell rajtuk

lennie, majd csak elesik. Ha csak eléggé odaadó módon mélyedünk el az ilyen képekbe, úgy azt tesszük, ami lassanként felvezet ezekhez a lényekhez.

Ha most azt veszik, amit itt bátor, bölcsességgel átjárt lényekként igyekeztem jellemezni, úgy meglátják, hogy a léleknek hamarosan olyan képekhez kell menedéért folyamodnia, amelyek az értelmi fogalmaktól távol esnek. Az értelmi fogalmak jóval későbbi tényezőknek köszönhetik létrejöttüket, úgyhogy ezeket a dolgokat elsőre nem szabad értelemszerűen venni. Meg kell továbbá érteniök, mit is akarunk mondani azzal, hogy egyes szellemek, akik szellemi látásra ébrednek, és akik ilyet a naiv szellemi látás alapján vázolnak fel, másként jellemeznek, mint az értelem emberei. Az értelmi emberek az ilyen szellemeket sohasem értik meg teljesen. Aki erről meg kíván győződni, annak egy útmutatást szeretnék adni. Vegyék a Reclam Universal Bibliothek-ből azt az igen jó könyvet, az u.n. „régí *Schwegler*”-t, melyet régen szívesen használtak vizsga előtt a diákok, amely azonban ma már nem használható, amióta törölték a lelket; mégha egy átdolgozója tönkrejavította is, ennek dacára sem torzították tökéletesen el. Hegeli szemszögből írt filozófiatörténet ez. – Kézbevehetik tehát az öreg *Schwegler* „Geschichte der Philosophie”-jét és jó képét nyerik majd

mindannak, ami a régi filozófiát illeti; és még ha magát a hegeli filozófiát lapozzák benne fel, mindent kitűnően jellemezve találnak ott meg. Olvassák azonban csak el a rövid, éppen *Jakob Böhme*-ről írt fejezetet, és kíséreljenek meg helyes képzetet alkotni maguknak arról, mennyire gyámoltalan egy olyan ember, aki értelmi filozófiát ír, egy olyan szellem kapcsán, mint amilyen a *Jakob Böhme*! *Paracelsus*-t hála Istennek, teljesen kihagyta, mert annál nagyon rossz mondatokat írt volna oda. Olvassák azonban el, mit is írt ott *Jakob Böhme*-ről. *Schwegler* itt olyan szellemhez ér, akiben naiv módon merült fel – de nem a Szaturnusz-kép, hanem a Szaturnusz-kép ismétlődése, mert az a Föld-periódusban ismétlésre került; olyan szellemhez ér el, aki tehát képtelen másként, csak olyan szavakkal és képekkel vázolni, amikhez az értelem képtelen közelíteni. Az értelmi ember számára itt megszűnik minden megértés. Nem mintha a dolgokat egyáltalában nem lehetne megérteni, azonban akkor nem érthetők meg, ha a száraz filozófusi értelem álláspontján akar megmaradni az ember.

Nézzék, éppen ez a fontos, hogy felemelkedjünk ahhoz, amire a közönséges intellektus nem elegendő. Még ha a közönséges értelem valami annyira kitűnőt szolgáltat is, mint *Schwegler* „*Geschichte der Philosophie*”-ja – mivel szándékosan „jó”

könyvnek neveztem –, mégis csak arra szolgáló példa, ahogyan egy kitűnő értelem tökéletesen leáll egy olyan szellem előtt, mint Jakob Böhme.

Ma tehát a régi Szaturnusz vizsgálata során megkíséreltünk behatolni Földünknek ebbe a régi megtestesülésébe. Így tesszük majd legközelebb a Nap- és Holdlétnél és ennek kapcsán meglátjuk majd, amint ott is oly fogalmakhoz jutunk el, amik talán nem kisebb mértékben tűnnek grandiózusaknak, mint amikor a sejtésünkkel a régi Szaturnusz-állapotba helyezkedünk és a sejtésünkben fellépnek bennünk a *Kerubok* előtt áldozó *Trónok*, akik az *Idő Lényeit* teremtik, mint az áldozat eredményét. Az Idő ugyanis az áldozat eredménye, és elsöre élő időként születik meg, az áldozat teremtményeként. Meglátjuk majd még, hogyan változnak át a Napon ezek a dolgok és hogyan lépnek majd elénk a kozmikus lét egyéb grandiózus folyamatai is, amikor a Szaturnusztól a Naphoz és azután a Hold-léthez megyünk majd át.

II.

A Föld Nap-megtestesülésének belső aspektusa

Berlin, 1911. november 7.

Legutolsó fejtegetéseink alapján megérthették, hogy fejlődésünk e régi állapotainak – amik még Földünknek magának a létrejötte előttiak – a leírása rendkívül nehézkes. Láttuk ugyanis, hogy fogalmainkat, ideáinkat, amiknek a révén kozmikus fejlődésünknek ennyire idegenszerű, távoli állapotaihoz eljuthatunk, ki kell előbb fejleszteniük. Felhívtam már figyelmüket arra, hogy egy olyan leírás, amely a „Geheimwissenschaft im Umriss” c. könyvemben a régi Szaturnusz idejéről és Földünk további planetáris megtestesüléseiről található, nemcsak nem kimerítő, hanem, bizonyos értelemben avval kell megelégednie – hogy a nyilvánosságot, amelynek ezt a könyvet is szántuk, túlzottan meg ne ijessze –, hogy tulajdonképpeni lényegét olyan képekbe öltöztetjük, amiket közelfekvő és megszokott dolgokból vettünk. Ezzel ter-

mészetesen nem helytelen leírást szolgáltatunk, bizonyos értelemben azonban mégis olyat, amely rendkívül képszerűen a *maya*-ba, az illúzióba merített, s előbb az illúzión kell keresztüldolgoznia magát, hogy az ember egyre jobban hatolhasson a dolog valóságához. A régi Szaturnusz-időt például úgy írtuk le – ahogyan az bizonyos határok közt helyes is –, hogy azt mondtuk: a régi Szaturnusz olyan égitest volt, amely lényegében nem azokból az alkotórészekből, amiket földnek, víznek vagy levegőnek hívunk, áll, hanem csak hóból. És amikor „tér”-ről beszélünk, akkor ez képszerű leírás csupán, mivel legutóbb láttuk, hogy a régi Szaturnuszon még csak „idő” sem létezett. Amikor tehát térről beszélünk, ez is csak képszerű. Tér sem létezett, a mi értelmünk szerint való, a régi Szaturnuszon; és az idő pedig csak a Szaturnuszon születik meg. Amidőn a régi Szaturnuszra helyezkedünk vissza, teljesen a térnélküli örökkévalóság birodalmában vagyunk. Amikor tehát mégis mondunk valamit, ami képet szolgáltathat számunkra, tisztában kell lennünk vele, hogy képpel van dolgunk.

Ha a régi Szaturnusz terébe léphettünk volna, még egy annyira finom szubsztanciát sem találtunk volna, amit „gáz”-nak nevezhetünk, hanem egyedül meleget és hideget. Valójában úgy van, hogy egyik térrészből a másikba menetelről nem lehet

beszélni, hanem egyedül a melegebb és hidegebb állapotok lefutásának érzése uralkodott, úgyhogy a szellemi látó is, amikor a régi Szaturnusz-időbe helyezkedik vissza, tér nélküli hőállapotok fel és le-áramlásának benyomásaihoz jut. A Szaturnusz-állapotnak ez azonban a külső leple csupán. Ez a hő, ez a tűz ugyanis, ahogyan a szellemtudományban mondják, szellemi alapjaiban leplezte le előttünk magát; és láttuk, szellemi tettek, szellemi művek véghezvitele voltak valójában, amik ténylegesen voltak meg a régi Szaturnuszon. És egy képet alkottunk arról, ami szellemi tények vonatkozásában volt meg a Szaturnuszon. Azt mondtuk, hogy az *Akarat Szellemei* vagy *Trónok* áldozati cselekményt vittek végbe, úgyhogy, ha arra tekintünk vissza, ami konkrétan történt a Szaturnuszon, úgy a *Kerubokra* találunk és a *Trónoktól* kiáradó áldozatra. Áldozatok áradnak a *Trónoktól* a *Kerubokhoz* és az áldozatnak ezek a tettei azok, amik, mintegy a kívülről rátekintés számára, hőként lépnek fel. Hőállapotok a külső fizikai kifejezése, egyáltalában a külső érzéki kifejeződés az áldozat számára. És az egész világban, ahol csak hőt érzünk, a hő annak külső kifejeződése, ami a hő mögött áll. A hő: illúzió; mögötte ott vannak a lények áldozati tettei. Ha ezért valóság szerint akarjuk jellemezni a hőt, azt kell mondanunk: A koz-

mikus hő a kozmikus áldozat vagy kozmikus áldozati cselekmények megnyilatkozása.

Láttuk továbbá, hogy ebből az áldozati tetteből, amelyet a *Trónok* a *Kerubok* irányában hajtanak végre, mintegy megszületik – már figyelmeztettem arra, hogy megint csak modern szóról van szó, ami nem pontosan ideillő – az, amit mi „idő”-nek hívunk. Az idő azonban akkor még nem az az „előbb vagy az utóbb”, nem az az absztraktum, amiként ma észleli az ember, hanem a szellemi Lényiségek egy együttese: a *Személyiség Szellemei* ezek, akiket aztán az *Idő Szellemeinek* is ismertünk meg. Az *Időszellemek* a valódi régi idő, ők pedig a *Trónok Kerubokkal* együttes gyermekei. A körülmények azonban, amelyeknek a révén az időbeliség lényei megszületnek a Szaturnuszon, áldozatok. Amikor azt halljuk: A régi Szaturnusz lényegében hóból áll –, ezért, hogy annak a tulajdonképpeni megértéséhez jussunk, ami mögötte van, nem csak külső fizikai fogalmakat kell elsajátítanunk –, a „hő” fizikai fogalom ugyanis –, hanem olyan fogalmakat, amiket csak magából a lelkiéletből nyerhetünk, a morális, bölcsességteli lelki életből. Senki sem tudhatja, mi is a hő, aki nincs abban a helyzetben, hogy arról alkotson képzetet magának, hogy mit is jelent annak az áldozatkész

odaadása, amit birtokolunk, amink van, sőt nem is csak annak áldozatkész odaadása, amink van, hanem annak, amik magunk vagyunk. A saját lény odaáldozása, a magunk lényéről lelkileg eltökélten történő lemondásunk, úgyhogy egyszersmind úgy gondoljuk, hogy készen állunk legjavunkat a világ üdvére odaadni; nem magunknak tartani meg legjavunkat, hanem azt örömet akarjuk a Mindenség oltárára áldozni: élő fogalomként felfogva ezt és lelkünket egy érzéssel áthatva, mindez lassan elvezet annak a megértéséhez, ami a hó jelensége mögött áll. Képzeljük csak egyszer el, akár mi is kapcsolódik ma a modern életben az áldozat fogalmával: nem lehet felfogni, hogy az, aki megértés mellett áldoz, valaha is akarata ellen teszi. Ha valaki akarata ellenére áldoz, úgy arra valamilyen okkal kényszerülne; kényszernek kellene közrehatnia. Akkor azonban a világért sem azzal van dolgunk, amire itt gondolunk. Itt arra gondolunk, ami áldozatként magától értetődően folyik abból a lényből, aki áldoz. És, ha valaki áldoz valamit, s nem mert külső ok kényszeríti rá, sem nem reméli, hogy elér vele valamit, hanem mivel bensőjéből érzi indítva magát, hogy áldozzon, akkor elgondolhatatlan, hogy valami egyebet érezzen, mint a belső hőátjárta üdvöt. Ha belső hőátjárta üdvvel átizzítva érezzük magunkat, úgy kimondtuk már, amit másként

nem hívhatunk, mint: az áldozatot tevő üdvösséggel érzi áthevítve, átizzítva magát. Itt a lehetősége, hogy átérezzük, amint az áldozati tűz a külső világhő *maya*-jában lép elénk. Az érti csak meg, mi is a hő, aki képes ezt a gondolatot megragadni: Amikor a világban hő lép fel, valamilyen módon lelki-szellemi képezi erre az alapot, amely a hő mögött áll és amely az áldozat üdvén keresztül hozza létre a hőt. Aki a hőt így képes érezni, lassan eljut ahhoz a realitáshoz, mely a hőjelenség, a hőillúzió mögött rejtőzik.

Ha most a régi Szaturnusz-léttől a régi Nap-léthez akarunk továbbhatolni, úgy először ismét csak egy fogalmat kell előkészíteni ehhez, amelynek a segítségével a régi Nap szubsztanciájáról – nem a mostani Napéról – képzetet tudunk alkotni. Amit ugyanis a „Geheimwissenschaft”-ban olvashatunk: A régi Nap a hőt továbbfejlesztette, azáltal vitte tovább, hogy levegőt és fényt kapcsolt a hőhöz, – ez ismét csak külső megjelenéssel kerül bemutatásra. Amint a hő mögött az *Akarat Szellemeinek* áldozati tüzét kell keresnünk, úgy a levegő és fény mögött is valami morálisat kell keresnünk, ha a levegőt és a fényt, amik a Napon a hőhöz járulnak, meg akarjuk érteni. Arról, amik levegő és fény a régi Napon voltak, akkor kapunk csak egy ideát, egy

képzetet, ha valami olyanhoz tartjuk magunkat, amit saját magunkban élhetünk át szellemi-lelki értelemben.

Van itt egy olyan élmény, amelyet a következő módon írhatunk le lelki élménynek. Gondoljuk el, hogy valaki valódi, igazi áldozati tettet látna maga előtt, vagy pedig elképzelné azt magának, ahogyan azt a legutóbb mi is tettük, amikor a régi Szaturnusz-létben a *Trónok* áldozati tettet vázoltuk fel, a *Trónokét*, akik áldozatukat a *Kerubokhoz* küldik fel, úgyhogy az ember a boldogító áldozat képe által, amelyet szemlél, és amely a lelket élesztené, indítva érezné magát. Mit is érezne lelkünk akár magának az áldozó lényre történő rátekintés, akár annak a képnek a révén, amelyet lelkünkben mélyen bensőségesen hívunk életre? – Egy ilyen embernek, ha élővé tett érzései vannak, ha nem többé-kevésbé érzéstelenül állana az áldozati üdvvel szemben, az áldozat képének megpillantásakor mélyreható indítást kellene éreznie; lelkében ezt kellene éreznie: ez a legszebb tett, a legszebb élmény, amit csak elő lehet hívni lelkünkéből, áldozati üdv rátekinteni! Azonban ez is ilyen érzület: darab fának kell lenni, ha a lélekben nem születne meg ekkor az az ösztön, hogy a legnagyobb tisztelettel tekintsünk rá arra, ami áldozati üdv, ha ezen nem tanulnók meg a tökéletes

odaadás belső diszpozícióját. Odaadás! – Az áldozati tett: aktív, az aktivitásba váltó odaadás. Az aktív, a tevőleges odaadás kontemplálása az odaadottnak-levés, a magát-elvesztés, a magafelejtés belső diszpozícióját hívhatja elő a szemlélet során. Gondoljuk csak el a szemléletbeli önzetlen magát-elvesztés e diszpozícióját teljesen széttöltve a lélekbe, úgy ezzel a diszpozícióval ahhoz jutunk, aminek azért kell közelebb jönnie megértésünkhöz, mivel ilyen diszpozíció, vagy legalább egy ilyen diszpozíció megsejtése és emlékezése nélkül valójában soha sem juthatunk ahhoz, amit a magasabb megismerés ad.

Aki sohasem tud az odaadottnak-levés e diszpozíciójához jutni, képtelen magasabb megismerésekhez férni. Mert mi is lehetne ennek a diszpozíciónak az ellentéte? A saját akarat, a saját akarat érvényesítése volna. Ez tulajdonképpen a lelki élet két pólusa: odaadó elveszés annak, amit megtekintünk és önkényes érvényesítése annak, ami bennünk van. Két nagy ellentét ez. Valódi megismerés számára, a bölcsességgel történő önmagunk-áthatása számára az önös-akarat halálthozó. A közönséges életben az önös-akaratot előítéletként ismerik csak és előítéletek mindig elrombolják a magasabb megismerést.

Amit itt odaadottnak-levés alatt értünk, felfokozva kell azonban értenünk, ugyanis e felfokozott odaadottnak-levés révén dolgozhatja csak fel magát az ember a magasabb világokhoz. A magát-elvesztését itt legalább belső diszpozícióként kell tudnia átélni. Ezért kell ismét és újra hangsúlyozni, hogy sohasem jutunk magasabb megismeréshez, ha úgy dolgozunk, ahogyan a közönséges tudomány, vagy a mindennapi gondolkodás. Álljon tisztán előttünk: ahogyan a közönséges tudomány és a köznapi gondolkodás dolgoznak, úgy az ember közönséges akaratából kiindulólag dolgoznak mindannak a révén, ami az önös-akaratot megteremtette: az örökölt vagy nevelés útján felvett érzéseken, érzelmeken és képzeteken át. Erre nézve nagyot tévedhet az ember; ezek a tévedések – mindennaposak. Egyesek jönnek például s így szólnak: Arról van itt szó, hogy egy tudományt ismerjek meg, ahogyan azt a szellemtudomány nyújtja, azonban semmi olyat nem akarok felvenni, csak ami annak felel meg, amit már gondolni tudok, semmit vizsgálatlanul fel nem akarok venni! – Persze, vizsgálatlanul semmit se vegyen fel az ember. Ha azonban mindennel szemben csak saját magát hozza fel, s csak azt, amit már tudunk, vesszük fel – egyetlen lépéssel sem jutunk tovább! És az, aki szellemi látóvá akar válni, sohasem fogja azt mondani,

hogy csak azt akarja felvenni, amit előzőleg megvizsgált, hanem tökéletesen szabaddá kell válnia mindennemű önöstől és mindent attól kell elvárnia, ami a világtól lép hozzá, és amit másként nem is jelölhetünk, csak a „kegyelem” szóval. Mindent a kegyelemtől vár, amely megvilágít. Mert hogyan is jutunk szellemi látásbeli megismerésekhez? Csak azáltal, hogy mindent, amit valaha is tanultunk, ki tudunk kapcsolni. Közönségesen azt gondolja az ember: Megvan a saját ítéletem. Azt kellene ellenben mondania magának: Ez abból áll csupán, hogy azt frissíted fel, amit elődeid gondoltak, vagy amire ösztöneid buzdítanak, és így tovább. Arról ugyanis soha sincsen szó, hogy ezek saját ítéletei az embernek; és akik legerősebben érvényesítik a saját ítéleteiket, fogalmuk sincs arról, hogy mennyire pórázon, szolgai módon előítéleteik pórázán vezetettek. Mindennek el kell tűnnie, ha magasabb megismerésekhez akarunk jutni. Üressé kell lennie és nyugodtan kell tudni várnia a léleknek arra, ami a térnélküli és időnélküli, dolog- és ténynélküli, rejtett titkos világból lelke felé közelít. És sose képzeljük, hogy magunkhoz ránthatjuk azt, ami a szellemi látásbeli megismerés, hanem kizárólag azt, hogy egy belső diszpozíciót engedünk megérlelődni magunkban, amelynek a révén fogadni tudjuk, ami megnyilatkozásként, vagy megvilágoso-

dásként adódik számunkra. Úgyhogy sohasem másként, csak a kegyelemtől, amely hozzánk lép és odanyújt valamit, várhatjuk csak azt, aminek el kell érnie.

Hogyan nyilatkozik tehát meg egy ilyen megismerés? Hogyan nyilatkozik meg az, ami, ha megfelelően előkészültünk rá, elénk lép? A szellemi világból hozzánk jutó kegyelem alapján megajándékozottság belső diszpozíciójaként nyilatkozik meg. Ha azt, ami hozzánk lép – legyen az lény, vagy bármi –, hogy kegyelemteljesen elénk lépjen és megismeréssel töltsön el, ha le akarnánk írni, csak ezt a kifejezést használhatnánk: az, ami ekkor elébünk jön, kegyelmet-foganatosító, ajándékozó, adásjellegű. Ragadjuk meg úgy egy lény természetét, amelynek fő jellemvonása abban állana, amit az imént ezekkel a szavakkal vázoltam: ajándékozó, adásjellegű, felajánló; egy ilyen lényt, kinek fő jellemvonása a maga-körül-kegyelmet-kitöltés, a magából-kegyelmetárasztás, – ragadjuk meg úgy, hogy a kegyelem-adásnak ehhez a lehetőségéhez jutáshoz a *Trónok Kerubok*nak hozott áldozat szemlélésére volt szüksége! Gondoljuk úgy el, hogy ahhoz, ami akkor történik, amikor a *Trónok* a *Kerubok*nak áldoznak, egy lény lépne oda, kit ez a szemlélés arra indít, hogy ajándékozó, hogy ajándékait kegyelemben maga köré árasztóvá váljon. Egészen pontosan képzeljük ezt

el. Gondoljuk el, hogy egy rózsát szemlélünk és az elragadtatással töltene el, tehát a boldogság érzését táplálnánk annak irányában, amit „szép”-nek nevezünk. Képzeld el, hogy egy másik lényt, annak a szemlélése, amit a *Trónok Kerubok*nak hozott áldozataként írtam le, arra indítana, hogy mindenét, amivel csak rendelkezik, maga körül szétajándékozza, ajándékozva a világba áraszsa: úgy ezzel azokat a Lényeket írtuk le, akikről a „Geheimwissenschaft”-ban mint a „*Bölcsesség Szellemei*”-ről van szó, akik a Napon lépnek azok mellé a Lények mellé, akiket már a Szaturnuszon ismertünk meg. Ha tehát azt a kérdést vetnénk fel: Mi a jellege a *Bölcsesség Szellemeinek*, akik a Napon léptek fel és a Szaturnusz szellemeihez társultak? – úgy azt kellene válaszolnunk: Ezeknek a Szellemeknek fő jellemvonása az ajándékozó, kegyelemfogatosító, adományozó erény. – És ha egy jelzõt akarnánk alkalmazni, azt mondanánk: A *Bölcsesség Szellemei* ők, a Mindenség nagy ajándékozói, nagy adományozói! Amint a *Trónokról* azt mondtuk: A nagy áldozók –, a *Bölcsesség Szellemeiről* azt kellene mondanunk: A nagy adományozók, az ajándékaikat úgy adományozók, hogy az, kiadván tőlük átszövi és étellel járja át a Mindenséget, amennyiben az a Mindenségbe árad és abba beleteremt a rendet.

Ez a tett zajlik le a Napon, a *Bölcsesség Szellemeinek* tevékenysége a Napon. Ezt cselekszik: saját lényüket ajándékozzák környezetüknek. És mi az, ami a külső tekintet számára kínálkozik, ha odatekint, és mint valami magasabb érzéki észleletként akarja észlelni, ami a Napon történik?

Ha megtekintjük, a dolog úgy áll, ahogyan a „Geheimwissenschaft” írja le: A Nap a hő mellett még levegőből és fényből is áll. Amikor azonban azt mondjuk: A Nap a hő mellett még levegőből és fényből is áll –, akkor ez úgy van, mintha valaki azt mondaná: A távolban szürke felhőt látok –, és, ha festőként a benyomást, amely osztályrészéül jutott, oda akarná festeni, úgy egy ilyen szürke felhőt festene oda; ha azonban közelebbre menne, szürke felhő helyett esetleg szúnyogfelhőt találna maga előtt. Valójában ekkor az, amit szürke felhőnek tartott, csupa eleven lényből álló együttes. Hasonlóképpen állunk a távolból a Nap-léttel szemben: Amennyiben távolról tekintünk rá, egy levegő- és fényttest illúziójaként jelenik meg; ha azonban közelebről vizsgáljuk, többé nem levegő- és fényttesttel van dolgunk, hanem a *Bölcsesség Szellemeinek* nagy ajándékozó erényeként jelenik meg akkor. És senki sem ismeri meg helyesen a levegőt, aki csak külső, fizikai tulajdonságai szerint írja le. Ez csak

maya vagy illúzió, külső megnyilatkozás csupán. Ugyanis mindenütt, ahol levegő van a világban, az ajándékozó Bölcsesség Szellemei tettei állanak mögötte. Működő, hatást kifejtő levegő: a Makrokozmosz Szellemei ajándékozó erényének megnyilatkozása. És csak az tekint helyesen a levegőre, aki ezt mondja: Levegőt észlelek, valójában a *Bölcsesség Szellemei* ajándékoznak itt valamit a környezet számára, sugároznak a környezetbe valamit.

Tudjuk most, mit is jelent tulajdonképpen, amit a régi Napról írtunk le, amennyiben azt mondtuk, hogy levegőből áll. Tudjuk most, hogy: ajándékozás, hogy a *Bölcsesség Szellemei* saját lényüket árasztják ki és, hogy ez külsőleg levegőként jelenik meg. Egy figyelemreméltó dolog lépett azonban be a régi Napon, mely a szellemi látó számára mutatkozik meg. Világossá kell a magunk számára tenni, hogy milyen módon szerezhethünk lelki életünkből még pontosabb képzetet erről az ajándékozó erényről. Jelenítsük evégből meg a magunk számára azt az érzést, amelyre mi magunk úgy tehetünk szert, ha sikerül az odaadás imént felvázolt diszpozíciójából egy megismeréssel, egy ideával áthatni magunkat. Egy ilyen ideáról, amely ilyenkor előjön, mindig meghatározott érzésünk van. Egy ilyen idea nem tudományos; legjobb

ráérzésünk akkor van még róla, ha a művészt vesszük tekintetbe, ahol az ideának az a törekvése, hogy például a színt és a formát hajtsa uralma alá, azaz a világban kiáradni, úgyhogy egy önálló létet ajándékozott a világnak. Egy ilyen ajándékozó képesség lényegét azzal kell jellemezni, hogy azt mondjuk: produktivitás, kreativitás kapcsolódik össze vele, mivel maga ez az ajándékozás is teremtő. Akinek olyan ideája van, amelyről azt érzi, hogy a világ üdvére szolgálhat és amely műalkotásokban és így tovább, mutatkozik meg, annak az ajándékozó erény e produktivításáról megvan a helyes fogalma. Ez az, ami levegőként szövi át a Napot. Amikor a művész fejében a teremtő ideát gondoljuk, amint az az anyagba iktatja magát – minden egyébtől eltekintve –, akkor ez a levegő szellemi lény. Ahol levegő van, ilyesmivel van dolgunk. Azáltal azonban, hogy a Napon ott volt ez az élő produktivitás, a következő tény derült ki.

Maradjunk meg annál, hogy már a régi Szaturnuszon megszülettek az *Idő Szellemei*, a régi Napon tehát létezhetett „idő”, mivel ez a Szaturnuszról került át. Itt van az idő. Megvan tehát a régi Napon az a lehetőség, ami a régi Szaturnuszon nem létezhetett volna, hogy egy ilyen ajándékozás történhessen. Gondolják ugyanis csak

meg, mi is lenne a helyzet egy ajándékozással, ha idő nem létezne: ajándékozni sem lehetne; az ajándékozás ugyanis adásból és elfogadásból áll. A második nélkül az ajándékozás el sem képzelhető. Az ajándékozásnak tehát két felvonásból kell állania: az adásból és átvételből, másként az ajándékozásnak nincs értelme. A Napon azonban adás és átvétel egészen különleges módon állnak szemben egymással, nevezetesen úgy, hogy – mivel az idő már itt van – az ajándékot, amelyet a régi Napon a környezetnek nyújtanak, az időben elteszik, mintegy megőrzik az időben, úgyhogy a *Bölcsesség Szellemei* az általuk ajándékozottat kiárasztják, az azután marad az időben. Most azonban valaminek, ami ezt átveszi, kell belépnie. A *Bölcsesség Szellemei*hez viszonyítva ez későbbi időpontban lép működésbe. Úgyhogy a *Bölcsesség Szellemei* egy korábbi időpontban adnak, és az, aminek ezzel szükségszerűen, átvételként kell kapcsolódnia, későbbi időpillanatban történik.

Helyes képzetet úgy nyerhetünk csak erről, ha ismét lelki életünket vesszük alapul. Képzeljék el, hogy valaminek a megértésén fáradoznak, vagy valamilyen gondolatot igyekeznek alkotni. Most megalkották ezt a gondolatot. Holnap emlékebe idézik, tisztává teszik szellemüket, hogy mindaz, amit gondolatilag megalkottak tegnap,

szellemükbe visszatérhessen. Akkor azt, amit tegnap alakítottak ki, vették fel ma. Így van ez a régi Napon, amennyiben az, amit korábban ajándékoztak, későbbi időpontra megőrizve marad és később fogadják el. Mi is ekkor ez az elfogadás? A régi Napon is csak egy olyan tett, olyan történés, amely a másik történéstől annyiban különbözik, hogy később megy végbe. Az adás a *Bölcsesség Szellemeinek* a dolga. Ki az azonban, aki átvesz? Azért, hogy valaki átvehessen, meg is kell lennie valakinek hozzá. Ugyanazon a módon, ahogyan mintegy születési aktus révén, nevezetesen a *Trónok Kerubok*nak hozott áldozatából születnek a Szaturnuszon az *Idő Szellemei*, úgy jönnek létre a Napon a *Bölcsesség Szellemeinek* a világ számára tett ajándékozása által azok a szellemek, akiket *Arkangyaloknak* hívunk: *Archangeloi*. És a régi Napon ők az átvevők. Ők azonban teljesen sajátos módon vesznek át, úgy ugyanis, hogy azt, amit ajándékként kapnak a *Bölcsesség Szellemeitől*, nem tartják meg maguknak, hanem visszasugározzák, ahogyan a tükör sugározza vissza az Önök vonásait. Így az *Arkangyalok* feladata a Napon az, hogy a korábbi időpontban ajándékozottat egy későbbi időpontban fogják fel, úgyhogy az egy későbbi időpontban itt van még és az *Arkangyalok* sugározzák vissza azt. A Napon tehát egy régebbi adással s későbbi átvétellel

van dolgunk, ez az átvétel azonban annak visszasugározása, ami egy régebbi időben volt.

Gondoljanak arra, hogy a Föld nem olyan volna, mint amilyen most, hanem, hogy a következő állna elő: hogy a jelen időpontban azt sugározhatná vissza, ami egy korábbi időpontban történt. Nos, tudják azonban, hogy ilyesmi meg is történik a valóságban. Jelenleg az atlantisz utáni ötödik kultúrkorszakban élünk; ebbe az atlantisz utáni harmadik, a régi egyiptomi-káld kultúrkorszak történései sugárzanak vissza. Ami korábban volt, felfogják és most visszasugárzik. Ez a régi Napon lezajlott adás és elfogadás egyfajta ismétlése. A *Bölcsesség Szellemeivel* szemben, akik a régebbi Nap-idők során az adományozók, ajándékozók, az *Arkangyalok*ban az átvevőket kell látnunk. Ennek a révén valami rendkívül sajtáságos alakul ki, amit csak úgy képesek helyesen elgondolni, ha egy belsőleg bezárt gömb képét képzelik el, amelyben középpontból sugárzik ki valami, ami ajándékozás jellegű; ez a perifériáig sugárzik, onnét pedig vissza a középontra. A felületen, a gömbön belül táboroznak az *Arkangyalok*, ők sugározzák vissza azt. Kívülre semmit se képzeljenek. – Egy centrumból kiindulónak kell tehát elképzelnünk azt, ami a *Bölcsesség Szellemeitől* jön: ezt min-

den irányban szétsugározzák, ezt fogják fel és sugározzák vissza az *Arkangyalok*. Mi az, ami a térbe így visszasugárzik, a *Bölcsesség Szellemeinek* ez a visszasugárzott adománya? Mi is a kisugárzott Bölcsesség, önmagába visszavezetve? – Ez a Fény. Ezzel pedig az *Arkangyalok* egyszersmind a Fény teremtoi. A Fény sem az, aminek a külső illúzióban jelenik meg a számunkra, hanem, ahol fény lép fel, a Bölcsesség Szellemeinek visszasugárzott adományaival van dolgunk. És a Lények, akiket mindenütt a Fény mögött kell gyanítanunk, az *Arkangyalok*. Ezért kell úgy mondanunk: Az áramló fénysugár mögött, ami ér, az *Arkangyalok* rejlenek; hogy azonban Fényt áraszthatnak ránk, csak attól van, hogy azt sugározzák vissza, ami felénk sugárzik, nevezetesen a *Bölcsesség Szellemeinek* ajándékozó erénye.

Így kapunk képet a régi Napról. Mintegy központi fészket képzeljünk el, hol mindaz egyesült, ami a régi Szaturnuszról érkezett át: a *Trónok Kerubok* felé végrehajtott áldozati cselekményei, s ezeknek az áldozati cselekményeknek a nézésébe elmerülten, a Bölcsesség Szellemei. Ezeknek az áldozati cselekményeknek a nézése indítja arra őket, hogy kisugározzák magukból azt, ami a saját lényük: áramló, áradó Bölcsességet, ajándékozó erényként. Ez azonban, mivel idő-átsugárzott, ki-küldésre

és újra-visszaküldésre kerül, úgyhogy egy Glóbuszunk, egy a visszasugárzó erény által bensőleg megvilágított Glóbuszunk van. A régi Napot ugyanis nem kifelé, hanem befelé világítónak kell elgondolnunk. Új teremtődött ezáltal, amit a következőképpen írhatunk le. Gondoljuk a Bölcsesség e Szellemeit, a Nap közepén ülve, az áldozó *Trónok* nézésébe elmerülten és kisugározván azt, ami a saját Lényük, az áldozó *Trónok* láttán, és kisugárzott Lényüket, mivel az a felületről visszasugárzik, visszanyerik, úgyhogy azt Fény-ként ismét visszakapják. Minden Fénnyel-átvilágított. Mit kapnak azonban vissza azoktól, akik az átvételben visszasugárzanak? – Saját Lényük, amennyiben a Makrokozmosznak ajándékol adták oda, akkor az bensőjük volt. Most visszasugárzik: saját Lényük kívülről kerül eléjük. Bensőjüket az egész világba szétosztottnak látják és kívülről Fényként, a maguk Lényének visszatükröződéseként visszasugározza.

Benső és külső a két ellentét, amik most elénk kerülnek. A korábbi és későbbi átváltozik és olyanná lesz, hogy belsőbe és külsőbe változik át. A „Tér” született meg! A *Bölcsesség Szellemeinek* ajándékozó erénye által jön létre a Tér a régi Napon. Előtte, a „Tér”-nek képszerű jelentősége lehet csupán. Most megvan a Terünk, egye-

lőre azonban csak két dimenzióban: még sem fent, sem lent, sem jobbra és balra, – csak külső és belső –. E két ellentét valójában a Szaturnusz vége táján fellép már, a régi Napon azonban tulajdonképpen teret-teremtő jelenségükben ismétlődnek meg.

És most, ha mindezekről a folyamatokról ismét képzetet akarunk nyerni, olyan módon, ahogyan azt a legutóbb alkalommal tettük, amikor az áldozó *Trónok* képe, az *Idő Szellemeit* létrehozóban állt lelkünk elé, úgy nem festünk oda olyan képet, amely fényből áll, ez a Fény ugyanis nem sugárzik még kifelé, a bensőben, visszasugárzóban van csak meg. Egy gömböt, belső térként kell elgondolni, a középpontban elsőként a Szaturnusz képe ismétlődvén: a *Trónok*, mint a *Kerubok*, szárnyas lények előtt térdelő Szelleme, önmaguk Lényét áldozva; és ehhez járulván a *Bölcsesség Szellemei*, az áldozat nézésébe merülve. És most az a szemléletünk támadhat, hogy a parázs, amely az áldozatban van, a *Bölcsesség Szellemeinek* odaadásában átváltozik, úgyhogy érzékelésszerűen áldozati füstnek, levegőnek kell elképzelni, amely az áldozati cselekményből áldozati füstként emelkedik fel. És tökéletes képhez jutunk, amikor elképzeljük: Az áldozó *Trónokat* a *Kerubok* előtt térdelve és az áldozathoz mint a körtáncban odajáruló *Bölcsesség Szellemeit*, belső állapotukban annak oda-adottan,

amit a Nap közepében pillantanak meg a *Trónok* áldozásakor; ezáltal hangoltságukban az áldozati füst képéhez növekedvén fel, amely minden irányban szétterjed, amely kiáramlik, a végén összegomolyodik és felhőiből az *Arkangyalok* alakjait hozza elő, akik a perifériáról az áldozati füst ajándékát fényként sugározzák vissza, a Nap belsejét világítván át, visszaadván a *Bölcsesség Szellemeinek* az ajándékát és ilyen módon teremtvén meg a Nap szféráját. Ez ajándékozó jelleggel parázból és áldozati füstből áll. Külső perifériáján az *Arkangyalok*, a Fény teremői ülnek, akik azt, ami először a Napon van meg, később képezik le; időre van szükség, később azonban fényként tér vissza. Mit őriznek tehát meg az *Arkangyalok*? A korábbi őrzik meg; a *Bölcsesség Szellemeinek* az adományát, amit átvesznek, sugározzák vissza; azt azonban, ami az Időben volt itt, Térként adják vissza, és amennyiben Térként sugározzák vissza azt, azt adják vissza, amit ő maguk az *Archék*, az *Őskezdetek* révén kaptak. A Kezdet Angyalai ezáltal, mivel későbbi időkben teszik hatékonná azt, ami előbb volt meg. *Archangeloi*, a *Kezdet Hírnökei* a nevük!

Egészen csodálatos, ha egy valódi szellemi kutatásból merítve egy ilyen szó újra felmerül és azután meggondoljuk, hogyan is jutott el hozzánk ez a szó ősrégi tradíci-

óktól, *Dionysius az Areopagita*, aki Pál tanítványa volt, iskolájának útján. Csodálatos dolog látni azt, hogy ez a szó úgy van megalkotva, hogy, ha azt attól függetlenül, ami itt áll, újraalakítjuk, az áll előttünk, ami itt volt. Ez a lehető legnagyobb tisztelettel kell, hogy eltöltsön, és ekkor a beavatási bölcsesség iskoláival, a beavatási tudománnyal érezzük összekapcsolva magunkat, úgyhogy mintegy úgy érezzük, hogy ez a régi mintha belénk áramlana, amennyiben megértésteli módon ragadjuk meg, miután saját magunk hoztuk létre annak a lehetőségét, hogy a régítől függetlenül vegyük fel. Aki csak valamelyest is képes a régi kifejezések hangzását érezni, amik anélkül hagyományozódtak át reánk, hogy tekintettel volnánk ezekre a kifejezésekre, az az *Idő Szellemeinek* az emberi szellemen át teljesülő működésébe érzi állítva magát. Csodálatos módja ez az egész emberi evolúcióval való összekötöttnek-ézés, ami itt felszínre kerül; egy biztosnak érzésünk magunkat ezeknél a dolgoknál.

Az *Őskezdetekre* való emlékezést az *Arkangyalok* őrzik meg. Ami azonban a planéták valamelyikén is megvolt, későbbi időben ismétlődik meg, a későbbi mindig néhány más dolgot is hozzáfűz még, úgyhogy a Nap lényé egy bizonyos módon ismét megjelenik számunkra abban, ami a Földön kerül elénk.

Az egész képzet, az egész érzés, amiket itt elsajátíthattunk, amely az áldozó *Trónok*, az áldozatot elfogadó *Kerubok* képét szolgáltatja, a parázstüzét, mely az áldozatból árad, az áldozati füstől, amely levegőszerűen terjed szét, a Fényről, amelyet az *Arkangyalok* sugároznak vissza, akik a későbbi időkre őrzik meg azt, ami Kezdetben történt” – tehát mindezeknek a képét szolgáltatja: ez az érzés olyasmi, ami mindannak helyes megértését képes előhívni bennünk, ami azokkal a alkotásokkal függ össze, amelyek egy ilyen érzésből születnek.

Így ennek a miliónek a kapcsán, amit az imént lelki milióként vázoltam fel, inkább szellemi felfogásban rendelkezünk azzal, amit előzőleg egy jobbra fizikai kép kapcsán kaptunk. Most pedig meglátjuk, hogy ebből a milióból születik majd meg az, ami a Földön **Krisztus-Lényiség**ként lépett fel; és csak azáltal értjük majd meg azt, amit a Krisztus-Lényiség hozott a Földre, ha az ajándékozó erény, a kegyelmet fogantató erény fogalmát sajátítjuk el, annak a Mindenség Fényében a Napszerű belső szubsztanciájában történő visszasugárzásában, amelyet ez a Fény hat át és világít át. Ha mindezt képpé emeljük, amit az imént leírtunk és egy imaginációvá változtatjuk át és úgy gondoljuk, hogy mindezt ez a Lény hozza majd le a Földre, s éli majd a

Földön ki magát, akkor a **Krisztus-Impulzus** tulajdonképpeni szellemi Lényegét újra még mélyebben érezhetjük még át. Megértjük majd akkor, milyen homályos sejtés élhet az emberi lélekben, ha ez az emberi lélek valamelyik ábrázolás kapcsán azt érzi, hogy az, amit éppen felvázoltunk, a Földön bizonyos módon majd ismét életre kelhet.

Gondoljuk át, hogy az, amit a Napról körvonalaztunk az imént, teljesen egy Lény lelkében összpontosulhatna, összesodródhatna és elvihető lenne, hogy később újra megjelenhessen. És meg is jelennék újra a Földön és úgy fejtene ki hatást, hogy abból, ami az ősrégi áldozati cselekményből és áldozati füstből, a Fényteremtő Időből és az ajándékozás erényből teremtődött, a kegyelem foganatosításának extraktumát elhozná és azt a melegszívűség, a fényteli nagyszerűség Mindenségéből tükrözné vissza. Gondoljuk mindezt egy Lélekbe koncentráltan, azt a Földnek átadásban, s maga köré gyűlve azokat, akik most földi lényekként, arra hivatottak, hogy ezt újra visszasugározzák, hogy ezt a Földlét hátralévő részére megőrizzék: Középpütt az áldozatból és az Áldozaton át Ajándékozó, körülötte azok, akiknek be kell fogadniok; ezzel mindjárt azt is összekapcsolva, ami az Áldozat, és mindazt, ami azzal összefügg, mintegy a Földi létbe ültetve. Másrészről pedig a lehetőség, szétrombolni ezt az

Áldozatot, úgy, hogy minden, ami a kegyelem fogantatásaként megadható az emberi lény számára, azt egyaránt befogadhatja, vagy vissza is utasíthatja. Gondoljunk mindezt egy intuícióba megtestesítve, akkor *Leonardo da Vinci* „Utolsó Vacsorája” felé ezt az érzületet indíthatjuk fel magunkban: a teljes Nap az Áldozó Lényekkel, az ajándékozó erény Lényével, a melegszívűség és fényteli nagyszerűség Lényével – lelkileg eltökélve – azok által visszasugározottan, akik arra vannak kiválasztva, hogy korábbi időkből a későbbi idők számára megőrizzenek; a Föld számára azáltal előkészítve, hogy az az áruóban visszautasítható is legyen.

A Föld Lényét, amennyiben a Nap Lénye a Földön újra megjelenik, ilyennek lehet érezni. És ha ezt nem külsőséges, intellektuális módon, hanem valódi művészi módon érzik át, úgy abból érzett meg valamit az ember, ami egy ilyen nagy műalkotás alapján, amely, mintegy a Földi lét extraktumát adja vissza, a mozgató erő. És, ha a következő alkalommal meglátjuk majd, hogyan nő ki a Nap-milióból a Krisztus, akkor még jobban értjük majd meg azt, amit nem egyszer mondtunk: Ha a Marsról jönne le egy szellemi lény a Földre és mindazt látná, amit képtelen megérteni, a Földnek talán egyetlenegy darabját sem értené meg, a Föld tulajdonképpeni Misszió-

ját azonban megértené, ha Leonardo da Vinci „Utolsó Vacsoráját” engedné hatni magára. Ilyen Marslakó aztán megláthatná, hogy a Nap-lét hogyan kerül titkosan bele a Föld-létbe, hogy mindaz, amiről azt mondanák neki, hogy a Földet jelenti, ezáltal világossá válna előtte. Hogy a Föld jelent valamit, megértené, tudná, mi is a lényeg a Föld esetében. Azt mondaná magának: Történiék akármi is a Földön, aminek csak a földi lét valamely sarka számára van jelentősége. Azonban, hogy ezt a Cselekményt ténylegesen ábrázolni tudták – azt a Cselekményt, amely itt e színekből sugárzik felém, amikor a Központi Alakot a körülvevőkkel átfogom –, akkor érzem azt, amit a *Bölcsesség Szellemei* éreztek a Napon, ami itt újracsendül a szavakban: „Ezt cselekedjétek az Én emlékezetemre!” A régi megőrzése a későbbi számára: ezt a szólást akkor értjük majd csak meg, ha a Világösszefüggés egészéből, amelyet most ismertünk meg, fogjuk fel. – Utalni akartam csupán arra, ahogy olyasvalami, mint egy elsőrendű művészi alkotás, az egész Mindenség alakulásával összefügg.

Legközelebbi feladatunk a Krisztus-Lénynek a Nap szellemi lényegéből való megértése lesz, hogy azután a Hold szellemi lényéhez lépünk majd tovább.

III.

A Föld Nap-megtestesülésének belső aspektusa és Hold-megtestülésbe való átmenete

Berlin, 1911. november 14.

Legutóbbi két vizsgálódásunk során, e helyen igyekeztünk megmutatni, hogy világunk minden anyagi-materiális jelensége mögött szellemit kell keresnünk. Megkíséreltük először a hó jelenségei mögötti szellemit, aztán az áramló levegő jelenségei mögött található szellemit jellemezni. Jellemzésünk alkalmával – hiszen, hogy ilyen jellemzéseket adhassunk, fejlődésünknek igen korai, meglehetősen távoli múltjába kellett visszanyúlni –, azoknak a szellemi viszonyoknak az ábrázolásánál, amik az anyagi alapját képezik, saját lelki életünkbe kellett betekintenünk. Magától értetődően ugyanis azért, hogy jellemezzünk, valahonnét képzeteket kell venni. Szavak magukban nem teszik meg, hanem teljesen meghatározott képzetekre van szükség.

Láttuk, hogy azok a szellemi viszonyok, amikre ennek során hivatkoznunk kell, mindattól, amit ma él át az ember, amiről tudhat ma az ember, részben annyira távolesők, hogy lelki életünkben, saját szellemi életünkben is ritka állapotokra, egyáltalában nem általános viszonyokra kellett appellálnunk. Láttuk, hogy valamennyi hő- és tűzállapot legmélyebb lényegét attól, ami külsődlegesen, fizikailag tűz, vagy hő, teljesen távol kellett megkeresnünk. Persze, a ma embere számára meglehetősen groteszkül hangzik, ha a világ valamennyi tűz- és hőállapota lényegének az áldozatot ismertük fel, egészen meghatározott lények áldozatát, akiket a Föld Szaturnuszállapotában egy bizonyos fejlődési állapotukban találtunk, a *Trónokét*, akik áldozatukat hozták meg a *Kerubok* felé. És valójában – így kellett mondanunk –, mindannak, ami külsőleg, a *maya*-ban vagy illúzióban hő- vagy tűzállapotokban jelenik meg előttünk, egy ilyen áldozat, mint amely a kozmikus fejlődésben akkor vette kiinduláspontját, képezi az alapját.

Hasonló értelemben ismertük meg legutóbb, hogy minden mögött, amit áramló levegőnek vagy gázoknak hívunk, ismét csak valami igen-igen távoli helyezkedik el, az, amit „ajándékozó erény”-nek hívtunk, szellemi lények saját lényiségének odaadó

kiárasztását. Minden szellőfuvalatban, minden áramló légmozgásban ez rejlik. Az, amit tehát fizikailag külső módon észlelünk, tényleg csak illúzió, *maya*; s helyes képzetünk akkor alakul csak ki, ha a *maya*-tól a szellemihez, a spirituálishoz lépünk tovább. A világ való lényegében a tűz, vagy a hő, vagy a levegő éppoly kevésbé vannak meg, mint a tükörcépben sincsen meg az az ember, aki a tükörben nézi magát, mert ugyanúgy, ahogyan egy tükörcép alapján véve illúzió az emberhez viszonyítva, úgy illúziók a tűz, vagy a hő vagy a levegő is és mögöttük az igazságok hozzájuk valójában úgy viszonylanak, mint a való ember a tükörcépéhez. Nem tüzet, vagy levegőt kell keresnünk a valónak a világában, hanem áldozatot és ajándékozó erényt.

Eközben, amidőn áldozathoz, úgymond hozzálépni láttuk az ajándékozó erényt, a régi Szaturnusz-léttől a régi Nap-léthez léptünk fel. Az utóbbi, azaz Földünk második kozmikus inkarnációja keretében olyasmire találunk, ami egy lépéssel ismét közelebb vezet fejlődésünk valós viszonyaihoz. És ma ismét be kell vezetnünk egy fogalmat, amely az illúzió világa ellenében a való világához tartozik. Mielőtt tehát a fejlődés tulajdonképpen viszonyaira térnénk rá, egy meghatározott fogalmat kell elsajátítanunk. Ennek kapcsán a következőkből indulunk ki.

Amikor az ember a külső életben hajt végre valamit, tesz valamit, annak rendszerint akaratimpulzusa képezi alapját. Amit csak tesz, legyen az kézmozdulat, vagy akár a legnagyobb tett is, mindenütt akaratimpulzusa képez alapot. Ebből indul azután ki minden egyéb is, ami a tethez, az ember valamely tevékenységéhez vezet. Az ember elsőre most ezt mondja: az erős, erőteljes tethez, melynek sok üdvöt és áldást kell hoznia, erős akarati impulzus tartozik és egy kevésbé jelentős tethez pedig gyenge akaratimpulzus tartozik. És általánosságban, az ember hajlik annak feltételezésére, hogy az akaratimpulzus erejétől függ a tett nagysága.

Csak egy bizonyos fokig helyes azonban az, hogy amennyiben akaratumkat megerősítjük, nagyot érünk el a világban. Egy bizonyos ponttól kezdve ugyanis többé nem ez az eset. Bizonyos tettek, amiket képes végrehajtani az ember, olyanok, amik mindenekelőtt a szellemi világra vonatkoznak, nem akaratimpulzusaink megerősítésétől függenek, – ez a különös. Bizonyos, hogy a fizikai világban, melyben most élünk, a tett nagysága az akaratimpulzus nagyságától fog függeni, hiszen fokozott erőfeszítést kell tennünk, ha többet akarunk elérni. A szellemi világban ez egyáltalán nem így van, ott ennek az ellenkezője lép fel. Ott úgy van, hogy a legnagyobb tettek-

hez, a legnagyobb hatásokhoz, inkább úgy mondhatjuk, nem a pozitív akaratimpulzusra, hanem sokkal inkább egy bizonyos rezignációra, lemondásra van szükség. Itt már a legkisebb, tisztán szellemi tényekből is kiindulhatunk. Egy bizonyos szellemi hatást nem azáltal érünk el, hogy lehetőleg vágyakozásunkat visszük színre, vagy a lehető legnagyobb buzgósággal működünk közre, hanem a szellemi világban azzal érünk el bizonyos hatásokat, hogy kívánságainkat és vágyainkat megzabolázzuk és kielégítésükről lemondunk.

Tegyük egyszer fel, egy ember arra törekszik, hogy benső szellemi hatások útján érjen el valamit a világban. Akkor erre azáltal kell előkészítenie magát, hogy mindekelőtt megtanulja vágyait, kívánságait elnyomni. És mialatt a fizikaiban erősebbé válunk, mondjuk, ha jól eszünk, ha jól táplálkozunk és ezáltal több erőhöz is jutunk, a szellemi világban – s ez most jellemzés csupán, nem tanács! – jelentőset bizonyos módon éppen akkor érhetünk el, ha böjtölünk, vagy egyébként teszünk valamit, hogy a vágyakat és kívánságokat elnyomjuk, megzabolázzuk. És a legnagyobb szellemi hatásokhoz, mondjuk, mágikus hatásokhoz, mindig ilyen előkészítés tartozik, amely vágyakról, kívánságról, akarati impulzusokról – amik fellépnek bennünk –

történő lemondásokkal függ össze. Minél kevésbé „akarunk”, minél inkább mondjuk magunknak: Hagyjuk eláramlani magunk mellett az életet, s ne kívánjuk ezt meg azt, hanem fogadjuk úgy a dolgokat, ahogyan a karma veti oda azokat –, minél inkább fogadjuk el a karmát és viselkedünk nyugodtan a mindarról való lemondás során, amit egyébként el akarunk érni ennek az életnek a számára, annál erősebbekké válnunk például a gondolati hatások vonatkozásában.

Olyan embernél, aki igen sóvár valaki, aki mindenekelőtt azt szereti, hogy jókat egyen és igyon és másként is vágyakozásteli, annál – ha például tanító, vagy nevelő – megmutatkozik, hogy szavai, amiket növendékeihez intéz, nem sokat érnek el; növendékeinél azok az egyik fülükön be, a másikon meg kimennek. Akkor azon a véleményen lesz, hogy mindez a növendékek vétke. Ez azonban nem mindig van így. Az az ember, aki magasabb életfelfogással rendelkezik, aki mértékletesen él, aki csak annyit eszik, ami arra kell, hogy az életet fenntartsa, aki előszeretettel azt veszi figyelembe, hogy a dolgokat, amiket a sors nyújt számára, elfogadja, az lassan észreveszi, hogy szavainak nagyobb hatása van; sőt, akkor már maga a tekintete is nagy erővel rendelkezhet, és már a tekintetig sem kell elmenni, a növendék mellett kell csak

lennie, s buzdító gondolatot kell csak táplálnia, amelyet ki sem fejez: az át fog menni a növendékbe. Mindez az annak az irányában gyakorolt lemondásnak, rezignációnak a fokától függ, amire egyébként vágyik az ember.

Szellemi tevékenységek érdekében, hogy magasabb világokban szellemi hatásokat érthessünk el, a helyes út az, amely a lemondáson halad át. Ebben a vonatkozásban sok az illúzió; és az illúziók – még ha külsejükben olyan hasonlóknak tűnnek is – nem vezetnek valódi hatásokhoz. Valamennyien ismerik azt, amit a közönséges életben aszkézisnek, ön-gyötrésnek nevezünk. Ez a maga-gyötrése sok esetben éppen hogy gyönyört okozhat, amelyet az illető abból a vágyból kiindulva választ például, hogy sokat érthessen el, vagy akár egy másik vágyforrásból is lehet, a gyönyör céljából. Ekkor semmit se ér ez az aszkézis; ugyanis csak akkor bír jelentőséggel, ha egy már a szellemiben gyökerező lemondás kísérőjelenségeként lép fel. S épp ezt a fogalmat akarjuk elsajátítani: a teremtő lemondás, a teremtő rezignáció fogalmát. Halatlanul fontos, hogy ezt a lemondást, ezt a teremtő rezignációt, amit át tudunk élni a lélemben, ismét a mindennapi élettől távolálló képzetként vegyük fel: egy lépéssel mélyebben kerülhetünk ekkor az emberiségfejlődésbe. Ugyanis ilyesmi megy végbe

az evolúció során, például a fejlődésnek a Nap-viszonyokból a Hold-viszonyokba történő átlépése során. A magasabb világok lényének birodalmában, akikről tudjuk, hogy a Földfejlődés tovahaladásával függnek össze, történik olyasvalami, mint a rezignálás. Pontosabban: ismét szemügyre akarjuk venni a régi Napfejlődést. Előbb azonban emlékeztessünk valamire még, amit ismerünk ugyan már, ami azonban mostanáig néhány vonatkozásban rejtélyesnek tűnhet.

Ismételten felhívtuk figyelmüket azokra a fejlődésben mutatkozó folyamatokra, amiket olyan lényiségekre kell visszavezetni, kik a fejlődés során visszamaradtak. Így hallottunk a luciferi lényiségekről, kik a földi emberiségnél lépnek közbe. Ismételten fel kellett a figyelmet rá hívni, hogy a Földfejlődés során azért lépnek közbe asztrálestünkben ezek a luciferi lényiségek, mivel azt a fejlődésfokot, melyet a régi Holdfejlődés során kellett volna elérniük, nem érték el. Gyakran használtuk azt a triviális hasonlatot, hogy nemcsak iskoláinkban buktatják meg a tanulókat, hanem a kozmikus lények is megbuknak a nagy kozmikus evolúció keretében, fejlődésfokukon visszamaradva és bizonyos lényiségek fejlődésfokain később közbelépnek, és ott olyasmit

művelnek, mint luciferi lényiségek, akik a régi Holdon visszamaradtak, az emberrel kapcsolatosan itt, a Földön.

Ennek ellenében könnyen felvethetnék a gondolatot: Ezek tulajdonképpen helytelen lényiségek, a kozmikus fejlődés erőtlén lényei; hisz' miért is buktak meg? – Ez az egyik gondolat, amely támadhat bennünk. A másik gondolat azonban, amelyet megragadhatunk, a következő: Az ember soha sem jutott volna szabadságához, saját elhatározóképességéhez, ha a luciferi lények nem maradtak volna vissza a régi Holdon. Úgyhogy az egyik oldalon, a rossz tekintetében azt köszönheti nekik, hogy vágyak, ösztönök, szenvedélyek ülnek asztráltestében, melyek fejlődésében állandóan egy bizonyos magasságról alá-szorítják, létének alacsonyabb régióiba húzzák vissza. Másrésztől azonban, ha nem az lenne az eset, hogy gonosszá is lehet az ember, hogy a jótól a luciferi lények erejével asztráltestében el is képes tántorodni, nem volna képes szabadon cselekedni, nem rendelkezhetne azzal, amit az akarat szabadságának, szabad döntésnek hívunk. Azt kell tehát mondanunk, hogy szabadságunkat is a luciferi lényeknek köszönjük. Mindebből tehát világos, hogy az az egyoldalú felfogás, ami szerint a luciferi lények csak ártottak volna az embernek, nem találó, hanem,

hogy visszamaradásukat tekintse valami jónak az ember, olyasminek, ami nélkül emberi méltóságát a szó igazi értelmében egyáltalán nem küzdhette volna ki magának.

Nos, mindannak, amit a luciferi s arimáni lények ilyen visszamaradásának nevezünk, jóval mélyebb alapjai találhatók, ami ugyan már a régi Szaturnuszon élénk táruul, ott azonban annyira nehezen felismerhető módon, hogy aligha akadna nyelv, amely szavakat volna képes kölcsönözni ahhoz, hogy azt, ami itt az alapot képezi a Szaturnuszon, jellemezhesük. Amikor azonban ezzel szemben a régi Naphoz haladunk tovább, egészen világosan tudunk jellemezni, ha a ma elsőként vázolt rezignáció, a lemondás fogalmát helyezük magunk elé. A lényiségek minden ilyen visszamaradásának, a visszamaradás által végbemenő minden ilyen behatásnak ugyanis magasabb lényiségek rezignációja, lemondása képezi alapját. Így azt láthatjuk, hogy a Napon a következők mentek végbe. Azt mondtuk, hogy a *Trónok*, az *Akaratszellemek*, áldozatot hoznak a *Keruboknak*. Ezeket az áldozatokat – amint azt legutóbb láttuk – nem csak a Szaturnusz-időszak során hozzák, hanem a Nap-időszakban is folytatják. Így ezt a képet kaptuk: a *Trónok*, az *Akaratszellemek* a *Keruboknak* áldoznak. És az áldozásban rejlik a világban létező valamennyi hő- és melegállapot tulaj-

donképpeni lényege. A Nap-időszak során világosan a következőket vehetjük észre, ha az Akasha-krónikában visszatekintünk. Áldoznak a *Trónok*, s áldozótevékenységüknel megmaradnak; úgyhogy vannak áldozó *Trónok*, van számos Kerub, kikhez felszállani látjuk az áldozatot, amennyiben azt, ami az áldozatból árad, a hőt, felveszik magukba. A *Kerubok*nak azonban egyik része valami mást visz végbe: lemondanak az áldozatról, nem fogadják el az áldozatot. Ezért azt a képet, amit legutóbb vountattunk szemünk elé, ki kell valamivel még egészíteni.

Ebben a képben itt állanak az áldozó *Trónok* és az áldozatot elfogadó *Kerubok*; vannak azonban olyan *Kerubok* is, akik nem fogadják el az áldozatot, hanem visszadják azt, ami áldozatként jut el hozzájuk. Rendkívül érdekes követni ezt az Akasha-krónikában. Azáltal ugyanis, hogy a *Bölcsesség Szellemeinek* az ajándékozási erénye beáramlik az áldozati hőbe, ezáltal a régi Napon mintegy áldozati füstöt látunk felszállani. Amelyről elmondtuk, hogy aztán az *Arkangyalok* által fény alakjában kerül visszaverődésre a Nap legkülsőbb körfogatáról. Valami egyebet is látunk azonban, mintha csak a régi Nap-térségen belül még valami teljesen mást is találnánk: áldozati füst, mely azonban most nem csak *Arkangyalok* által kerül fény alakjában visszave-

résre, hanem amelyet a *Kerubok* nem fogadnak el, úgyszólván az mintegy visszafolyik, visszatorlódik, úgyszólván a Nap-térben torlódó áldozatfelhőket találunk: áldozat, amely felszáll, áldozat, amely alászáll; áldozat, mely elfogadásra talál, áldozat, amelyről lemondanak, amely önmagába tér vissza. A tulajdonképpeni spirituális felhőképződményeknek ezt a találkozását a régi Nap terében mintegy a között találjuk, amit legutóbb a külsőnek és a belsőnek – a Napon lévő e két dimenzióknak – hívtunk, mint valami elválasztóréteget; így középen az áldozó *Trónokat* találjuk, aztán a magasban a *Kerubokat*, akik elfogadják az áldozatokat, azután olyan *Kerubokat*, akik nem fogadják el az áldozatokat, hanem visszatorlasztják azt. Ennek a visszatorlasztásnak a következtében egy – mondhatni – gyűrűfelhő áll elő; egész kívül pedig a visszavetett fénytömegek találhatók.

Egészen élénken képzeljék maguknak el ezt a képet: hogy tehát itt a régi Nap tere, ez a régi Nap-tömeg, mintegy kozmikus gömb, melyen kívülre semmit se képzeljünk, úgyszólván a teret csak az *Arkangyalokig* kell gondolnunk. Képzeljék továbbá azt is el, hogy középen a találkozó elfogadott és visszautasított áldozatokból álló ezt a gyűrűképződményt találjuk. Ezekről az elfogadott és visszautasított áldozatokból a

„,, régi Szaturnuszt megelőzően beszéljünk idő -ről. Talán ismétlést tartalmaz, mégis úgy mondhatjuk: az idő el-tart. Az „eltartani” már olyan fogalom, amely magában foglalja az időt. Ha tehát azt halljuk, hogy „az idő eltart”, ez annyit jelent: Amikor az Akasha-krónikában Szaturnuszt és Napot vizsgáljuk, úgy a Szaturnuszon találjuk meg az idő keletkezését, és a Napon, hogy az idő is megvan. Nos, ha a viszonyok úgy folytatódtak volna, ahogyan azt a Szaturnusz és Nap vonatkozásában legutóbbi két vizsgálódásunk során jellemeztük, úgy az idő alkotná az evolúcióbéli valamennyi történés elemét. Az evolúció egyetlen történésétől sem tudnók elvonatkoztatni az időt. Hiszen láttuk, hogy az *Idő Szellemei* a régi Szaturnuszon keletkeztek, és, hogy az idő bele van mindenbe oltva. És mindazt, amit az evolúció felől eddig képekben, imaginációkban gondoltunk, kapcsolatba kell hoznunk az idővel. Ha az történt volna tehát csupán, amit elmondtunk: áldozás és ajándékozó erény, úgy minden az időnek volna csak alávetve. Semmi nem volna az időnek nem alávetett. Ez azt jelenti, hogy minden a létrejövetelnek és elmúlásnak, ami pedig az időhöz tartozik, volna alávetve.

Azok a *Kerubok*, akik pedig lemondtak az áldozatról, arról, ami mintegy az áldozati füstben rejlik, erről abból az okból kifolyólag mondtak le, mivel ennek révén

vonják ki önmagukat ennek az áldozati füstnek a tulajdonságai alól. És ezekhez a tulajdonságokhoz mindenekelőtt az idő tartozik és ezzel a létesülés és elmúlás. A *Kerubok*nak az egész áldozatról-lemondásának a *Kerubok*nak az időviszonyokon túlnövése képezi alapját. Az időn túlra mennek, kivonják magukat az időnek-alávetettség alól. A régi Nap-fejlődés alatt ezzel mintegy a viszonyok úgy válnak szét, hogy bizonyos viszonyok, amik egyenesvonalúan haladnak tovább a Szaturnusz-ról, áldozásként és ajándékozó erényként az időnek alávetettek maradnak, míg más viszonyok, amik a *Kerubok* révén azáltal kerülnek bevezetésre, hogy ezek a *Kerubok* az áldozatról lemondtak, az időből kiszakítják magukat s ezzel az öröklétet, a tartamot, a keletkezésnek és elmúlásnak nem-alávetettséget kebelezik be a maguk számára. Ez valami hallatlanul figyelemreméltó: a régi Napfejlődés során ezen a ponton az időbe és az öröklétbe való szétváláshoz érkezünk. A *Kerubok*nak a Napfejlődés során mutatkozó rezignációja révén bizonyos olyan körülmények tulajdonságaként, amik a Napfejlődés során léptek fel, az öröklét került meghódításra.

Ha, amennyiben saját lelkünkbe tekintettünk, a lelkünkéből bizonyos hatásokat annak a révén láttunk megszületni, hogy lemondást és rezignációt sajátít el lelkében

az ember, úgy, ha mindenekeelőtt csak a régi Napról beszélünk, azt látjuk, hogy bizonyos isteni-szellemi lényiségek halhatatlanságot, öröklétet, azáltal küzdenek ki, hogy az áldozatról, és arról, ami az ajándékozó erény szétaradó adományyaiból jöhetett, mondanak le. Ha a Szaturnuszon az idő megszületését látjuk, a Napfejlődés alatt bizonyos viszonyoknak az időből történő kiszakadását látjuk. Mindenesetre azt mondtam – kérem, ügyeljének alaposan erre –, mindez már a Szaturnusz-idők során készült elő, úgyhogy az öröklét nem a Nap-idők alatt kezdődik csak el. Azonban ezt tisztán és világosan látni, úgy, hogy azt fogalmakban lehessen kifejezni, csak a Napkorszak alatt van mód rá. A Szaturnuszon olyan gyengén ismerhető csak fel az öröklétnek az időtől való ez a letagolódása, hogy fogalmaink s szavaink nem bizonyulnak elég éleseknek, hogy ezt már a régi Szaturnusz és fejlődése számára is képesek legyenek jellemezni.

Megismertük ezzel a rezignáció jelentőségét, az Istenek lemondását a régi Naplét során és a halhatatlanság kiküzdését. Miben állt ennek további következménye?

A „Geheimwissenschaft im Umriss” c. könyvemből, amelynek bizonyos vonatkozásban a *maya* területén kellett maradnia, tudjuk, hogy a Napfejlődésre a Holdfejlődés következett, hogy a Napfejlődés végén az összes körülmény egy bizonyos alkonyba, kozmikus káoszba süllyedt és újra, Holdként merült elő. Így látjuk azután hőként újra-felmerülni az áldozást. Azt tehát, ami a Napon is hőként maradt meg, látjuk aztán a Holdon hőviszonyok gyanánt felmerülni. Ami ajándékozó erény, azt gáz, levegő gyanánt látjuk felmerülni. Azonban a rezignáció is eltart, az áldozásról való lemondás. Amit „rezignáció”-nak hívtunk, mindabban, ami a Holdon zajlik le, benne van. Tényleg úgy van, hogy amit rezignációnak élhetünk át, azt éppen úgy kell mindenben erőnek – a régi Holdon a Napról oda ájtött erőként – elgondolnunk, mint ahogyan bármi mást is, ami csak élénk tárul a külvilágban, gondolunk. Ami áldozat volt, hőként jelenik meg a *maya*-ban; ami ajándékozó erény volt, a *maya*-ban gázként, vagy levegőként jelenik meg. Ami azonban rezignáció, a külső *maya*-ban folyadék, víz gyanánt jelenik meg. A víz *maya*, s a világban nem létezne, ha szellemileg nem lemondás vagy rezignáció képezne ehhez alapot. Mindenütt, ahol víz van a világban, isteni lemondással van dolgunk! Éppúgy, ahogyan a hő illúzió, és amint mö-

götte az áldozat van, ahogyan gáz, vagy levegő: illúzió, és az ajándékozó erény áll mögötte, úgy szubsztanciaként a víz, külső valóságként érzéki illúzió csupán, tükörkép, és ami a szellemi valóságában létezik belőle, bizonyos lények rezignációja arról, amit más lényektől kapnak. Azt mondhatjuk, csak úgy csörgedezhet víz a világban, ha a rezignáció képez alapot rá. Tudjuk azonban, hogy mialatt a Nap a Hold-létre lépett tovább, a levegőviszonyok a vízviszonyokká sűrűsödtek, víz csak a Holdon keletkezik, a Napon víz nem létezett még. Amit a régi Napon sűrűsödő felhőknek észlelünk, az – amennyiben valamely sűrűbb felé tolul össze – vízzé, amely a Holdon lép fel, Holdtengerré folyik össze.

Ha ezt tartjuk szem előtt, mégis megmarad a lehetőségünk, hogy egy olyan kérdést, amit itt fel lehet vetni, megértsünk. A rezignációból víz lesz; a víz tulajdonképpen a valóságban rezignáció. Tehát arra, ami tulajdonképpen a víz, egy egészen különös fajtájú szellemi fogalmat kapunk. Felvethetjük azonban a kérdést: Van azonban egy bizonyos különbség az a közötti állapot közt, amely akkor lépett volna be, ha a *Kerubok* nem rezignáltak volna, s a között az állapot között, amely csak azáltal állt elő, hogy rezignáltak? Valamilyen módon kifejezésre jut-e ez a különbség? – Igen,

nevezetesen azért jut kifejezésre, hogy immár a Holdbeli viszonyok közepette lépnek fel teljesen világosan, ennek a rezignációnak a következményei. Ha ugyanis nem került volna sor erre a rezignációra, ha a szóban forgó *Kerubok* a nekik hozott áldozatot elfogadták volna, úgy – képszerűen szólva – az áldozati füstöt saját szubsztanciájukban tartották volna; amit maguk cselekedtek volna, az jutott volna az áldozati füstben kifejeződésre. Tegyük fel, ezek a *Kerubok* ezt, vagy azt vitték volna végbe. Akkor ez – külsőleg kifejezve – a levegő váltakozó felhőiben jelent volna meg, azaz a levegő külső alakjában fejezte volna ki magát az, amit a nem rezignáló *Kerubok* cselekedtek volna az áldozati szubsztanciával. Ők azonban visszautasították azt és ezáltal a halandóságból csakugyan a halhatatlanságba, a múlandóságból a tartamba mentek át. Az áldozati szubsztancia azonban most itt van, hogy úgy mondjuk, azoktól az erőktől, amik egyébként felvették volna, elengedve, és most nem kell a *Kerubok* indításait, impulzusait követnie, mivel ezek elbocsátották, visszautasították. Mi történik most ezzel az áldozati szubsztanciával? – Az történik, hogy más lények kerítik kezükbe azt, akik azért, hogy ezt az áldozati szubsztanciát nem a *Kerubok*ban találják, a *Kerubok*tól függetlenekké, önálló lényekké válnak, kik a *Kerubok* mellett,

itt vannak, míg egyébként a *Kerubok* vezetik őket, amikor azok az áldozati szubsztanciát elfogadják. Ezen alapszik annak a lehetősége, hogy a rezignáció ellentéte állhasson be: hogy a kiáramlott áldozati szubsztanciát lényiségek vonják magukhoz és benne cselekedjenek. És ezek azok a lényiségek, akik visszamaradnak, úgyhogy a visszamaradás a *Kerubok* rezignációjának a következménye. A *Kerubok* azáltal, amiről rezignálnak, lemondanak, maguk szolgáltatják a visszamaradó lényiségek számára a lehetőséget a visszamaradáshoz. Azáltal, hogy egy áldozatot elutasítanak, más lényiségek, akik nem rezignálnak, akik kívánságoknak és vágyaknak adják oda magukat és kívánságaikat kifejezésre juttatják, az áldozat tárgyát, az áldozati szubsztanciát hatalmukba kerítik és ezáltal megvan a lehetőségük, hogy önálló lényiségek módjára lépjenek elő a többiek mellé.

A Nap-fejlődéstől a Holdra történő átlépéskor, a *Kerubok* halhatatlanná válásával adva van a lehetőség rá, hogy a *Kerubok* előrehaladó fejlődéséből, egyáltalán a halhatatlan lényiségekből saját szubsztancialitásban más lények váljanak le. Látjuk tehát, amidőn most a visszamaradás mélyebb alapját ismerjük meg, hogy tulajdonképpen az ősvétek, ha ilyen ősvétekről akarunk beszélni, egyáltalában nem

azokat terheli, akik visszamaradtak. Ez a fontos, hogy felfogjuk. Ha a *Kerubok* elfogadták volna az áldozatot, a luciferi lények nem maradhattak volna vissza, mivel semmi lehetőségük sem lett volna, hogy ebben a szubsztanciában testesüljenek meg. Hogy a lehetőség legyen meg rá, hogy lényiségek ezen a módon önállókká lehessenek, előbb egy lemondás lépett színre. A bölcs világkormányzás tehát úgy rendezte el, hogy az Istenek maguk hívták létre ellenzőiket. Ha Istenek nem mondtak volna le, úgy lényiségek nem szegülhettek volna szembe. Vagy, ha triviálisan akarnánk szólni, úgy mondhatnánk, az Istenek mintegy előrelátták: Ha csak úgy teremtünk, tovább, mint eddig a Szaturnusztól a Nap felé haladásunk során, akkor szabad, önmaguk kedvére tevékenykedő lényiségek soha, sem állhatnak elő. Ahhoz, hogy ilyen lényiségek születhessenek, annak a lehetőségnek kell meglennie, hogy ellenzőink támadjanak a Mindenségben, hogy ellenállásokra találjunk abban, ami az időnek van alávetve. Ha mindent csak magunk rendeznénk el, ilyen ellenállására nem találhatnánk. Igen könnyűvé tehetnők magunknak azáltal, ha minden áldozatot elfogadnánk, akkor minden evolúció nekünk volna alávetve. Ezt azonban nem tesszük; olyan lényiségeket akarunk, akik szabadok tőlünk, akik ellenszegülhetnek. Ezért nem fo-

gadjuk el az áldozatot, úgy, hogy azok a lényiségek – rezignációnk révén és azáltal, hogy az áldozatot elveszik – ellenzőinkké lesznek!

Láthatjuk ebből, hogy nem az úgynevezett gonosz lényiségeknél kell a gonosz okát keresnünk, hanem az úgynevezett jó lényiségeknél, akik rezignációjukkal lehetővé tették, hogy azokon a lényiségeken keresztül, akik a gonoszt a világba hozhatták, a gonosz létrejöhetett. Valaki könnyen azt az ellenvetést tehetné – és kérem, hogy mélyedjenek alaposan el ebbe a gondolatba –: Jobb véleményem volt eddig az Istenekről! Az a véleményem volt eddig az Istenekről, hogy azt, aminek feladata az emberi szabadság színrehozatala volt, anélkül is intézhették volna, hogy a gonosz lehetőségét teremtik meg. Hogyan is van az, hogy ezek a jó Istenek, olyasmit, mint az emberi szabadság, képtelenek voltak a gonosz nélkül iktatni a világba? – Itt arra a spanyol királyra szeretnék emlékeztetni, aki szörnyen bonyolultnak találván a világot, egyszer azt mondta: ha Isten átengedte volna számára, hogy világot teremtsen, azt egyszerűbbé alkotta volna. Az ember a maga gyengeségében ha gondolhatná is, hogy a világot egyszerűbbé alkothatná meg, az Istenek azt mégis inkább értik, épp ezért nem engedtek át az embernek, hogy világot teremtsen.

A megismeréstudomány szempontjából ezeket a viszonyokat még pontosabban is jellemezhetnénk. Tegyük fel, hogy valamit meg kellene támasztani és azt mondjuk valakinek, hogy ezt úgy lehetne megtámasztani, hogy egy oszlopot állítunk fel és a dolgot ráhelyezzük. Az illető azt mondhatná erre: Tulajdonképpen valóban másképpen kellene csinálni ezt! – Miért is ne lehetne másként is csinálni? Vagy valaki azt mondhatná, ha egy építkezésnél háromszöget használnak: Miért kell, hogy ennek a háromszögnek csak három sarka legyen? Egy Isten talán olyanná is készíthetne egy háromszöget, hogy ne három csúcsa legyen! De amennyi értelme annak van, hogy egy háromszögnek ne három csúcsa legyen, annyi értelme lenne annak, hogy az Isteneknek a gonosz és a szenvedés lehetősége nélkül kellett volna megalkotniuk a szabadságot. Amennyi értelme annak van, hogy egy háromszögnek ne három csúcsa legyen, ugyanannyi értelme lenne annak, hogy szabadságot, azonban a gonosz és a szenvedés lehetősége nélkül teremtsenek az Istenek. Ahogyan a háromszöghöz három csúcs tartozik, úgy a szabadsághoz, a szellemi lények rezignációja révén, a gonosz lehetősége tartozik. Ezek mind az Istenek rezignációjához tartoznak, akik ezáltal a halhatatlanból kiindulólág teremtették meg az evolúciót, miután az áldozatról történt

lemondás által a halhatatlanság fokát vették fel, hogy a gonoszt újra a jóhoz vezessék vissza. Az Istenek nem kerülték el a gonoszt, ami egyedül adhatta csak meg a szabadság lehetőségét. Ha elkerülték volna az Istenek a gonoszt, a világ szegény maradt volna, sokféleségek nélküli. Az Isteneknek a szabadság érdekében kellett a gonoszt a világba hozniok és emiatt arra a hatóerőre is szert tenniök, hogy a gonoszt ismét a jóhoz vezessék vissza. Ez a hatóerő az a valami, ami hatásként egyedül a lemondásból, a rezignációból jöhet.

A vallások mindig arra valók, hogy mintegy képekben imaginációkban utaljanak a nagy világtitkokra. Ma ősrégi fejlődésfázisokra utaltunk, és amennyiben az áldozat és az ajándékozó erény fogalmához a rezignáció fogalmát is hozzáfűztük, ezáltal – a *maya*-val és illúzióval szemben – a szellemi-valósba tettünk meg ismét egy lépést. Ilyen képeket és fogalmakat a vallásokban is megadtak az embereknek. És van valami a bibliai valláson belül, ami által az áldozat és a rezignáció, az áldozat visszautasításának a fogalmát sajátíthatja el az ember. Ez az áldozó Ábrahámról, aki a saját fiát kell, hogy Istennek áldozza, és Istennek a patriarcha áldozatáról való lemondásáról szóló elbeszélés. Ha a lemondásnak ezt a fogalmát felvesszük lelkünkbe,

akkor olyan szemléletek jöhetnek lelkünkbe, mint amiket már kifejtettünk. Egyszer azt mondtam: Tegyük fel, hogy Ábrahám áldozatát elfogadták volna és Izsákot feláldozzák. Mivel tőle származik az egész ó-héber nép, Isten az áldozat révén ezt az egész népet elvette volna a Földtől. Mindent, ami Ábrahámától származott le, Isten egy lemondás révén egy olyan szférának ajándékozta, amely rajta kívül való, s ezzel kivonta saját hatásköréből. Ha az áldozatot elfogadta volna, ezzel a teljes szférát, amely az ó-héber népen belül bonyolódott le, magába vette volna fel, mivel a feláldozott Izsák akkor Istennél lett volna. Így azonban lemondott erről, s ezzel ezt az egész evolúciós vonalat a Földnek engedte át. – A rezignáció, az áldozat minden fogalma megvilágosodhat bennünk az ős-patriarcha áldozásának e jelentőségteljes képének kapcsán.

Földi történelmünknek azonban még egy másik helyén is megtalálhatjuk a magasabb lényeknek ezt a rezignálását, és itt ismét olyasmire utalhatunk, amire utolsó alkalommal is utaltunk: az „Utolsó Vacsorára”, *Leonardo da Vinci* képére. Hiszen azt a jelenetet állítja eléink, ahol Krisztus, mintegy a Földnek az értelme, van előttünk. Amidőn a kép teljes értelmét át akarjuk hatni, emlékezzünk azokra a szavakra, ami-

ket az Evangéliumban is megtalálunk: „Nem kérhetném-e Atyámat, hogy adjon ide mellém tizenkét sereg angyalnál is többet, ha az áldozati haláltól meg akarnék menekülni?” Amit ebben a percben a Krisztus elfogadhatna, ami magától értetődően könnyű lehetőség volna a számára, azt rezignációban, lemondással utasítja vissza. És a Krisztus Jézus legnagyobb lemondása ott lép elénk, ahol lemondása révén magát az ellenzőt – a Júdást – engedi szférájába hatolni. Ha a Krisztus Jézusban azt látjuk, amit láthatunk benne, úgy azoknak a lényiségeknek a képét kell látnunk benne, akiket most éppen egy bizonyos fejlődésfokon ismertünk meg, azokét, akiknek le kellett mondaniuk az áldozatról, azokét, akiknek a természete rezignáció. – A Krisztus rezignál arról, ami akkor történnék, ha Júdást nem engedné a maga ellenzőjeként fellépni, mint ahogyan egykor az Istenek a Nap-korszakban maguk hívták rezignáció révén elő ellenzőiket. Így képben megismételve látjuk ezt a folyamatot a Földön: a Krisztus a tizenkettő között, középütt, Júdással, aki árulóként áll itt, ahogyan a kozmikus hatalmak ellenzői léptek fel. Azért, hogy a fejlődésbe beléphessen az, ami az emberiség számára végtelenül értékes, kell Krisztusnak magának szembekerülnie az ellenzővel. Mivel az Utolsó Vacsorára tekintésünk során egy ilyen hatalmas kozmi-

kus pillanatra emlékeztetnek, amikor ezeket a szavakat tárják elénk: „Aki velem mártja a tálba a falatot, az árul majd el”, mivel a földi képben itt az Istenek ellenzőjét magát látjuk meg az Istenekkel szembeállóként, ezért kelt akkora benyomást ez a kép. Ezért mondhattam gyakran: Mindazt, amit egy marslakó láthatna, ha a Földre szállhatna, talán többé-kevésbé érdekesnek találná, mégha nem is mindent értene jól meg. Ennek a Leonardo da Vinci képnek a megtekintésekor azonban a kozmikus lét egy sarkából, mely a Marssal éppenúgy összefügg, mint a Földdel, az egész Naprendszerrel összefügg, olyat ismerne meg, amiből a Föld értelmét ismerné meg. Amit itt a földi kép ábrázol, annak az egész Kozmoszra megvan a jelentősége: bizonyos hatalmaknak a halhatatlan isteni hatalmakkal történő szembehelyezkedése. És amennyiben apostolainak körében jelenik meg a Krisztus, aki a Földön legyőzi a halált, tehát a halhatatlanság győzelmét mutatja, arra a jelentőségteljes univerzális pillanatra kell utalni, amely akkor állt be, amikor egyáltalán Istenek elváltak az időbeli léttől és az idő feletti győzelmet vívták ki, azaz halhatatlanokká lettek. Szívünk ezt érezheti, amikor Leonardo da Vinci „Utolsó Vacsoráját” megtekintjük.

Ne mondják, hogy az, aki naiv lelkülettel tekinti meg az „Utolsó Vacsorát”, mindezt nem tudhatja, amiről most beszéltünk. Nem kell tudnia. Az emberi lélek titkos mélysége abban áll, hogy egyáltalán nem kell értelemmel tudnia azt, amit az emberi lélek megérez. Ismeri-e a növény a törvényeket, amik szerint növekszik? Nem, de azért csak növekszik. Mire jók a törvények a virág, mire jók az értelem az emberi lélek számára, hogy megérezhesse a mérhetetlenül nagyot, ami jelen van, amikor a szem előtt feltűnik egy Isten és annak ellenzője, amikor a legmagasabb, ami csak kifejezhető, a halhatatlan és múlandó közötti ellentét áll előttünk? Ezt tudni nem kell, ez mágikus erővel megy át az emberi lélekbe, amikor az ember a kép előtt áll, amelyet a világ értelmének tükörképeként festettek számunkra. És a művésznak sem kellett ugyanebben az értelemben szellemi kutatónak lennie. Azonban Leonardo da Vinci lelkében azok az erők voltak meg, amik éppen ezt a legmagasabbat, legjelentősegteljesebbet kifejezhatték. Ezért hatnak a nagy műalkotások olyan hatalmas mértékben, mivel a világrend értelmével mélyen kapcsolódnak. Régebben a művészek a világrend értelmével tompa tudatban, anélkül, hogy tudtak róla, voltak összekapcsol-

lódva. A művészet azonban elhalna, folytatás nélkül maradna, ha a jövőben a szellemtudomány, mint e dolgok ismerője, nem adna új alapot a művészetnek.

A tudatalatti művészet múltját kitöltötte, és múltjával véget ért. Az a művészet, amely a szellemtudomány által engedi inspirálni magát, a fejlődés kezdetén, kiindulópontjában áll. Ez a jövő művészete. Amennyire igaz, hogy a régi művésznek nem kellett tudnia, mi rejlik a műalkotások alapjában, annyira igaz az is, hogy az eljövendő művésznek ismernie kell, azokkal az erőkkel azonban, amik újra a végtelen egy fajtságát juttatják kifejezésre, amik ismét a lélek teljessége-tartalmából ábrázolnak. Az ugyanis, aki újra, csak értelem-tudománnyá teszi, nem rendelkezik a szellemtudománnyal, aki sémákban és mintapéldákban fejezi ki, hanem az azé, aki minden fogalomnál, amelyet kifejtünk – áldozat, ajándékozó erény, rezignáció –, aki minden szónál képes valamit érezni, olyat, ami magát a szót, az ideát szét akarja robbantani, ami legfeljebb a képek sokértelműségébe képes kiáramlani.

Sémákat akkor állíthatnak oda, ha azt hiszik, hogy a világ fejlődése absztrakt fogalmakban bonyolódik le. Sémákkal a dolog már nem megy jól, amikor élő fogal-

makat, mint az áldozás, ajándékozó erény és rezignáció, akarnunk vizsgálni. A három Logosz-t lehet még sémákban odaállítani, ha a Logosz-ok alatt nem sokkal többet értünk, mint a hét betűt. Ha az áldozat, ajándékozó erény, rezignáció fogalmait akarjuk magunk elé állítani, már olyan képeket kell magunk elé felfestelnünk, ahogyan múlt alkalommal írtuk le azokat: az áldozó *Trónok*, kik áldozatukat a *Kerubokhoz* küldik fel, a szétáradó áldozati füst, a fényt visszaverő *Arkangyalok*, és így tovább. És amikor legközelebbi alkalommal a Hold-létre megyünk majd át, meglátjuk, mennyire gazdagabbá lesz a kép, mennyire szükségszerű, hogy valami még hozzáadódjék, mint a torlódó felhőtömegek folyékonyá-válása, amelyek mint Holdtömegek csörgedeznek, és ehhez még a Szeráfok cikkázó villámainak csatlakozása. Itt gazdagabb képzetekhez kell átlépnünk, amikkel kapcsolatban majd azt mondják: Az emberiség jövője, majd csak lehetőséget talál arra, hogy a művészi anyagot is, a művészi eszközöket is előteremtse, hogy a külső világ számára is kifejezze, ami egyébként csak az Akasha-krónikában olvasható.

IV.

A Föld Hold-megtestesülésének belső aspektusa

Berlin, 1911. november 21.

Világnézetünk egy nehéz fejezetét már odáig vittük előre, hogy a külső érzéki világ jelenségei mögött részben megtanultuk észrevenni a szellemit. Olyan jelenségekből, amik külsőre eleinte keveset árulnak el arról, hogy abban a sajátos alakban, ahogyan ezt a szellemit saját lelki életünkben tapasztaljuk, szellemi áll mögöttük, ilyen jelenségekből megismertük, hogy mégis szellemi tevékenységek, szellemi kvalitások és tulajdonságok állanak mögöttük. Ami például a közönséges életben hőszerű tulajdonságként, hőként vagy tűzként jelenik meg számunkra, azt az áldozat kifejezéseként ismertük fel. Abban, ami levegőként lép elénk és ismét csak oly keveset árul el arról, legalábbis fogalmaink számára, hogy szellemi, abban ismertük fel azt,

amit különleges kozmikus lények ajándékozó erényének hívtunk. És a vízben azt ismertük meg, amit rezignációnak, lemondásnak nevezhetünk.

Régebbi világnézeteknél – erre csak melleleg hívjuk fel figyelmüket – természetesen már előbb sejtették és ismerték is fel a szellemet, amire bizonyítékul szolgálhat, hogy a különlegesen illékony anyagokat „Spiritus” szóval jelölték, amit ma jelzői értelemben alkalmazunk a szellemre, amennyiben „spirituális”-t mondunk; és a külvilágban előadódhat, hogy az emberek ezt a „spirituális”-at még alig vonatkoztatják a szellemre, az érzékfelettire, hogy egyszer, ahogyan Önök közül egyesek tudják, valaki levelet írt egy müncheni spiritisztaegyesületnek és nem tudván miről is van szó, a szeszkereskedők [Spirituosen-händler] központjának kézbesítették azt.

Amennyiben ma azt a jelentőségteljes átmenetet kívánjuk taglalni, amely a Földbolygó evolúciójában, annak a régi Napból a régi Holdba történt áthaladtában ment végbe, a szellemi fejlődésének más módját kell szemügyre vennünk. Abból kell azonban kiindulnunk, ami legutóbb, a lemondással összefüggésben került elénk. Láttuk itt, hogy ez a lemondás lényegében abban áll, hogy szellemileg magasan álló

lényiségek mondtak le egy áldozat elfogadásáról, amely, ahogyan megismertük, lényegében az akarat vagy az akaratszubsztanciának az odaáldozása. Ha ezt úgy képzeljük el magunkban, hogy bizonyos lények azt akarják odaáldozni, ami akaratszubsztanciájuk, és magasabb lényiségek lemondása folytán mintegy megtagadják számukra ennek az akaratnak az elfogadását, akkor könnyen felemelkedhetünk ahhoz a fogalomhoz, hogy akkor annak az akaratszubsztanciának, amit a szóban forgó lényiségek tulajdonképp magasabb szellemi lényiségeknek akartak áldozni, a szóban forgó lényiségekben kell visszamaradnia, akik áldozni akarnak és nem tudnak áldozni. Ezzel minden további nélkül adva vannak olyan lényiségek a világösszefüggés keretében, akik készek volnának áldozatuk meghozatalára, tehát egy bizonyos módon készek azt, ami bensőjükben rejlik, áhítattal odaadni, azonban nem tudják, és ezért meg kell azt tartaniok maguknak. Vagy másképpen kifejezve ez azt jelenti, hogy ezeknek a lényiségeknek a számára, a magasabb lényiségekkel való kapcsolat, amely akkor adódott volna számunkra, ha áldozhattak volna, az áldozat visszautasítása folytán nem alakítható ki.

Személyesített, mondhatni világtörténelmien jelképes módon lép elénk az, amit ennek kapcsán kell figyelembe venni – ott azonban élesebben körvonalazva –, Káinban, aki Ábellel kerül szembe. Káin is áldozatot akar Istenének juttatni. Áldozata azonban nem tetsző, és istene nem fogadja el. Ábel áldozatát elfogadja. Amire itt a figyelmet fel akarjuk hívni, az a belső élmény, amely létrejöhet ekkor, amidőn Káin áldozata visszautasításra talál. Ha annak a felfogásnak a magasságára akarunk emelkedni, amely szerepet játszik itt, tisztázni kell magunkban, hogy azoknál a régióknál, amikről itt beszélünk, olyan fogalmakat, amiknek csak közönséges életünkben van jelentőségük, nem szabad e magasabb régiókba hurcolni. Helytelen lenne, ha arról beszélnénk, hogy valamilyen vétek vagy igazságtalanság folytán jött létre a visszautasítás. Vétekről vagy vezeklésről, ahogyan ezeket jelenlegi közönséges életünkben ismerjük, ezekben a régiókban nem lehet szó. Ezeket a lényiségeket sokkal inkább úgy kell tekintenünk, hogy a magasabb lényiségek részéről, akik az áldozatot visszautasítják, ez lemondás, rezignáció. Abban, amit nyolc napja lelki hangulatokként jellemeztünk, semmi olyan, mint vétek, vagy mulasztás, nincsen, hanem mindazt a nagyot és jelentőset tartalmazza, ami a lemondásban, egy rezignációban benne lehet. Az

ellenben, ami emellett mégis megmarad, hogy a lények másik csoportjának, akik áldozatot akartak hozni, bizonyos hangulatot kell kialakítaniuk magukban, amelyről azt érezhetjük, hogy vele olyasvalami veszi kezdetét, mint valami – még ha rendkívül halk, de – ellenségesség azokkal a lényekkel szemben, akik az áldozatokat visszautasítják. Ezért kerül ez Káin vonatkozásában, ahol egy későbbi időben tárják elénk ezt, élesebb rajzolattal ábrázolásra. Ezért azoknál a lényeknél, akik a Napról a Holdra fejlődnek, nem találunk ugyanarra a lelkiállapotra, mint amit Káinnál találunk; ezt a lelkiállapotot eltérő mértékben találjuk meg náluk. És azt a lelkiállapotot, amely érvényesül náluk, csak akkor ismerjük meg, ha – amint azt utolsó előadásainkban tettük – ismét csak a magunk lelkébe tekintünk és megkérdezzük, hol is találhatunk ilyen lelkiállapotra a magunk lelkében, mely lelki körülmények utalhatnak itt arra, hogy milyen is az a lelkiállapot, aminek ki kellett alakulnia azokban az individuumokban, akiknek áldozati ajándékát visszautasították.

Ez a lelkiállapot bennünk – és itt egyre közelebb kerülünk a földi emberélet-hez –, amelyet tulajdonképpen minden lélek annak határozatlanságában és egyidejűleg a maga kínzó módján ismer, azon a módon, amit teljesen ahhoz sorolhatunk, ami

a következő csütörtökön a „Die verborgenen Tiefen des Seelen lebens” [A lelki élet rejtett mélységei] c. nyilvános előadásban kerül majd megtárgyalásra – ezt a lelkiállapotot, melyet a lelki élet mélységeiben uraló voltában minden lélek ismer, olykor lelki életünk felszínére tör; talán ekkor a legkevésbé kízó. Mi emberek azonban gyakran hordjuk magunkkal ezt a lelkiállapotot, anélkül, hogy felsőbb tudatunkban kellő tudatossággal számolnánk vele, azonban mégis bennünk van. A költő szavára szeretnénk emlékeztetni, hogy a határozatlan kízó elemet, a fájdalom árnyalatával összekapcsolat, jól kiemelhessük: „Csak az, ki a vágyat ismeri, tudja, mit állok ki”. [Goethe: „Wilhelm Meister”-ben Mignon dala]. Itt a vágyról, mint lelkiállapotról van szó, vágy, ahogyan az emberek lelkében él – nem csak akkor, amikor erre, vagy arra törekszenek.

Hogy behelyezkedjünk abba, ami a régi Szaturnusz és Nap fejlődésfázisai során szellemileg lefolyt, arra volt szükségünk, hogy sajátos lelki állapotokhoz emelkedjünk tekintetünkkel, amik akkor állanak csak be, amikor az emberi lélek törekedővé válik, ha magasabb törekvésre szervezi át magát. Ezt akkor láttuk, amidőn megkíséreltük, hogy saját lelkünkéből tegyük világossá a magunk számára az áldozat termé-

szetét, világossá tenni igyekeztén, mi is ér el bölcsességként az ember, melyet szemerkélve látunk érkezni, s amely abból születik meg, amit adásra készségnek, arra való készségnek, hogy önmagát mintegy odaadja, hívhatunk. Amennyiben így egyre inkább földi viszonyokhoz közeledünk, amelyek előzőkből alakultak ki, egy lelkiállapotra találunk, ami egy-egy tekintetben ahhoz hasonló, amit ma is átélhet még az ember. Tisztában kell csak lennünk azzal, hogy lelkünk minden élete, amennyiben lelkünk földi testbe illesztett, egy rejtett lelki élet – amely alatt, a mélyben zajlik – felett felsőbb réteggként nyugszik. De ki ne tudna róla, hogy létezik egy ilyen rejtett lelki élet? Az élet kimerítően megtanít rá, hogy létezik.

Tegyük egyszer fel, azért, hogy e felől a rejtett lelki életről tisztázzunk valamit magunknak, hogy egy gyerek, életének hetedik, vagy nyolcadik évében, vagy egyéb korszakában ezt, vagy azt tapasztalta; például azt, amire gyerekek gyakran különlegesen fogékonyak, az igazságtalanságot – igazságtalanságot, amennyiben azzal vádolják, hogy ezt, vagy azt tette, amit valójában nem követett el, azonban a gyerek környezetének kényelme, – hogy a dologgal mielőbb végezzen –, a gyereket vádolta azzal, hogy ezt vagy azt követte el. A gyerekeknek egészen élénk a megérzésük abban a

tekintetben, ha ilyen módon igazságtalanságot követnek el velük. De ahogyan az élet folyik tovább, miután ez az esemény jó mélyre fészkelte magát a gyermeki létbe, a további élet a lelki lét más rétegeit hordja rá erre és a gyermek mindannak kapcsán, ami a mindennapot alkotja, a dolgot elfelejtette. Lehetne azonban úgy is, hogy egy ilyen dolog akár soha sem merül fel. Tegyük fel azonban, hogy a gyermek tizenöt-tizenhatéves korában mondjuk, az iskolában, újabb igazságtalanságot szenved el. És most ismét működésbe lép, ami egyébként a hullámzó lélek mélyén pihent. A gyermeknek nem is kell tudnia, teljesen más képzeteket és fogalmakat is alkothat, mint-hogy tudná, hogy annak a reminiscenciája hat fel a mélyből, amit korábbi éveiben élt át. Ha azonban az, ami régebben történt, nem esett volna meg, úgy, ha a gyerek például egy ifjú, hazamenne, egy kicsit sírna, talán szitkozódna is valamelyest, azonban túl is lépne rajta. A régi esemény azonban megtörtént – és kifejezetten hangsúlyozom, hogy nem kell tudnia a gyerekeknek, mi is esett meg –, és az hatást fejt ki, a lelki élet felszíne alatt gyakorol hatást, mint ahogyan a simának tűnő tengerfelszínen hullámok kelthetők. És abból, ami egyébként talán sírás, panasz vagy szitkozódás maradt volna, diáköngyilkossága lesz! A lelki élet rejtett mélységei így játszanak fel

az alapokból. És a legfontosabb erő, amely a mélyet uralja, amely minden léleknél uraló és olykor őseredeti alakjában tör fel, azonban akkor a legjelentősebb, ha úgy tör fel, hogy nincs tudatában az ember, ez a vágy. Azokat a nevetek is ismerjük, amiket ez az erő a külvilág számára visel, amik azonban csak metaforikus, határozatlan nevek, mert olyan vonatkozásokat fejeznek ki, amik bonyolultak és így egyáltalán nem jutnak fel a tudatba.

Vegyenek egy jelenséget, melyet valamennyien nagyon is ismernek – a városi ember talán kevésbé, azonban mégis csak tapasztalta másoknál –, egy jelenséget, melyet „hónvág”-nak hívnak. Ha utánamennének, hogy valójában mi is a hónvág, látnák, hogy az minden embernél más. Egyszer ilyen, máskor amolyan. Egyszer az illető azok után a meghitt elbeszélések után vágynak, amiket a szülői házban hallott; nem tudja, hogy hazavágynak; ami benne él, meghatározatlan törekvés, meghatározatlan akarás. Egy másik a hegyei után vágynak, vagy a folyó iránt, melynek mentén oly sokszor játszadozott, mikor hullámok játszottak előtte. Ami a lélekben fejt ki hatást, annak gyakran kevésbé van tudatában az ember, mindezeket a tulajdonságokat azonban „hónvág” alatt fogjuk össze, olyat fejezve ki vele, ami ezerféle különféleségben

játszhat, és amit mégis akkor közelítünk meg legjobban, ha egyfajta vágnak jellemezzük. Jóval határozatlanabbak azok a vágyak, amik talán a legkínzóbbaknak mutatkoznak az életben. Az ember nem tudatos benne, hogy a vágyról van szó, de mégis az. – De mi ez a vágy? Az előbb mondtuk el, hogy az akaratnak egy fajtája, és mindenütt, ahol a vágyat megvizsgáljuk, láthatjuk, hogy az akaratnak egy fajtája. De milyen akarat? Olyan akarat, amely, mint olyan, ami, kielégíthetetlen, mert, ha kielégítik, megszűnik a vágy. Egy magát kiélni képtelen akarat az, amelyet vágnak nevezünk.

Ilyesfélét kell azoknál a lényiségeknél hangulatként ecsetelni, akiknek az áldozatát visszautasították. Amit lelki életünk mélyén vágyként észlelhetünk, az örökségként maradt ránk azokból a régi időkből, amelyekről most beszélünk. Ahogyan régi fejlődésfázisokból is más örökségekkel rendelkezünk, úgy abból a fejlődésfázisból, melyről itt szólnunk, a vágy minden fajtáját örököltük, amik csak találhatók a lélek mélyén, a ki nem elégíthető akarat, a visszatartott akarat minden fajtáját. Így kell elgondolnunk azt is, hogy az áldozat visszautasítása révén ennek a fejlődésfázisnak a során olyan lények állnak elő, akik számára ezt a nevet adhatjuk: lények, visszatartott

akarattal. Azáltal, hogy ezt a visszatartott akaratot kellett viselniük magukban, egészen sajtáságos helyzetben voltak. És ismét csak saját lelki állapotainkba kell helyezkednünk – mivel gondolatok alig érik utol ezeket az állapotokat –, ha ezeket a dolgokat át akarjuk érezni, után akarjuk érezni.

Az a lény, aki akaratát oda képes áldozni, bizonyos vonatkozásban beleolvad a másik lénybe. Ezt is átérezhetjük az emberi életben, ahogyan élünk, mozgunk egy lényben, akinek áldozunk, ahogyan megnyugvást érzünk és boldogok vagyunk, ha az előtt a lény előtt állhatunk, akiért áldozatot hozunk. És mivel itt magasabb lényeknek, átfogóbb, univerzális lényiségek irányában hozott áldozatról beszélünk, akikhez feltekinteni az áldozó lények legnagyobb üdvüknek kell, hogy érezzék, így az, ami visszatartott akarati vágyként visszamarad, benső hangulatként, belső lelki tartalomként soha sem lehet ugyanaz, mint amit akkor, amikor áldozhattak, élhettek át. Ha ugyanis áldozhattak volna, az áldozat más lényeknél lenne. Szinte azt a hasonlatot állíthatjuk ide: ha a Föld- és a többi Planétalény áldozhatnának a Napnak, úgy a Napnál volnának. Ha nem áldozhattak a Napnak, ha vissza kellett tartaniok, azt, amit másként

odaáldozhattak volna, akkor önmaguknál vannak, saját magukba vannak, visszaszorítva.

Ha megragadjuk, amit az imént egy szóval mondtam ki, észrevevesszük, hogy itt valami belekerül a Mindenségbe. Értsék meg tisztán, hogy ez másként nem fejezhető ki: azok a lények, akik egy másik lénynek áldoznak, aki valamennyiükben él, akik egy univerzálisnak lennének odaadva, most, amikor az áldozat nem kerül elfogadásra, arra vannak ráutalva, hogy utóbbit önmagukban hordják. Nem érzik, hogy itt olyan villámlik be, aminek egoitás a neve, ami később a minden fajtájú egoizmusként lép színre? Ebből a szemszögből nézve, éreznünk kell, ami később – mintegy a fejlődésbe árasztva – örökségként él tovább a lényekben. A vággyal az egoizmust látjuk felvillámlani, először leggyengébb alakban ugyan, azonban beosonni látjuk a világfejlődésbe. És így azt látjuk, ahogyan azok a lények, akik a vágynak, azaz önmaguknak, egoitásuknak adják magukat át, bizonyos értelemben az egyoldalúságra volnának kárhoytatva, a pusztán csak önmagukban élésre, ha valami más közbe nem lépne.

Képzeljünk most el egy lényt, amely áldozhat: ez, a másik lényben él, és mindig a másokban él. Egy olyan lény, amely nem áldozhat, csak önmagában élhet. Ezáltal ki van rekesztve abból, amit a többi, és ebben az esetben a magasabb lényekben élhetne át. A megfelelő lények már ezen a helyen kizárattatnának a fejlődésből, az egyoldalúságra kárhóztatva és száműzve, ha közbe nem lépne valami, ami itt a fejlődésbe esik és ami az egyoldalúságot félre akarja mozdítani. Ez pedig új lényiségek belépése, akik az egyoldalúságra kárhóztatást és száműzetést megakadályozzák. Ahogyan a Szaturnuszon akaratlények, ahogyan a Napon bölcsességlények, úgy a Holdon a *Mozgás Szellemeinek* fellépését látjuk, akikkel összefüggésben nem térbeli mozgást kell elképzelni, hanem a „mozgást” úgy kell felfognunk, hogy az inkább gondolati karakterű. Ismeri mindenki a „gondolatmozgás” kifejezést, habár az csupán a saját gondolatok lefutása, lefolyása; ebből azonban meglátják majd, hogy, ha a mozgás még átfogóbb fogalmára akarunk szert tenni, a mozgás megmagyarázására valami egyébhez kell nyúlnunk, mint a pusztá helyváltoztatáshoz, mely az összes mozgásfajtának csak egy egyedi fajtáját jelenti. Amikor sok ember egy magasabb lénynek, amely mintegy valamennyiükben kifejeződik, adja oda magát, mivel valamennyiüktől

elfogadja az áldozatot, akkor ezek a sokak abban az egyben élnek és ebben megnyugosznak. Amikor azonban visszautasítják az áldozatokat, akkor a sokak önmagukban élnek és nem elégíthetők ki. Ekkor lépnek be a *Mozgás Szellemei* és mintegy a lényeket, – akik egyébként önmagukra volnának csak utalva –, minden más lényiséghez, bizonyos módon odavezetik, s a többiekhez bizonyos vonatkozásba hozzák. A *Mozgás Szellemeit* nem csak helyváltoztató lényeknek kell elgondolnunk, mivel ezek olyan lények, akik létrehoznak valamit, aminek következtében egy lény más lényekkel lép mindig új kapcsolatra.

Egy képzetet arról, hogy ezzel ezen a fokon a Kozmoszban mit értek el, akkor lehet csak alkotni, ha újra a megfelelő lelki hangulatra gondolunk. Ki ne tudná, hogy a vágy az emberben, ha megmarad, kitart, és semmilyen változást nem szabad ekkor elszenvednie – ki ne tudná, mennyire kínozóvá válik és az embert oly állapotba kergeti, ami elviselhetetlenné lesz a számára, s amely balga embereknél azzá válik, amit „unalomnak” hívunk. Ettől az unalomtól elkezdve, amelyet közönségesen csak balga embereknek tulajdoníthatunk, minden lehető közbenső fokozat megvan, odáig, ami a nemes, nagy természetek sajátja, akikben az él, amit saját természetük vágyként juttat

kifejezésre, s ami a külvilágban nem talál kielégítésre. És mi elégíti ki jobban a vágyat, mint a változás? A bizonyíték erre az, hogy azok a lények, akik ezt a vágyat érzik, egyre újabb és újabb lényiségekhez keresnek vonatkozásokat. A vágy gyötrelmét gyakran az győzi le, ami mindig új lényiségekhez fűződő, változott vonatkozások.

Ezen a ponton, amikor a Föld Hold-periódusán halad át, látható, ahogyan a *Mozgás Szellemei* a vágyakozó lények életébe, akik másként elsivárulnának – és az unalom is az elsivárulás egy fajtája –, a változást, a mozgást hozzák, az újabb és újabb lényiségekhez, vagy újabb és újabb állapotokhoz való vonatkozást. A térbeli, helyváltoztató mozgás csak alfaja ennek az átfogóbb mozgásnak, amelyről most szóltunk. Íme egy mozgás, amikor abban a helyzetben vagyunk, hogy reggel egy bizonyos gondolattartalom él lelkünkben, ezt azonban nem kell megtartanunk, hanem másakra mehetünk át. Ekkor a vágy egyoldalúságát az átéltek sokrétűségével változásával és mozgásával győzzük le. Kinn a térben ennek a változásnak csak sajátos fajtájával van dolgunk.

Gondoljanak most egy bolygóra, amely egy Nappal áll szemben. Ha mindig ugyanabban az állásban helyezkedne el hozzá, ha nem mozogna, úgy annál az egyoldalúságnál maradna meg, amely akkor állhat elő, amikor mindig azonos oldalát fordítja csak a Nap felé. Most jönnek a *Mozgás Szellemei* s a bolygót a Nap körülre vezetik, hogy változást vigyenek állapotába. A helyváltoztatás egyik fajtája csak a változásnak, mint olyannak. És amennyiben a *Mozgás Szellemei* a helyváltoztatást viszik a Kozmoszba, csak annak egy sajátosságát hozzák abba, ami a mozgás általában.

Azáltal azonban, hogy a *Mozgás Szellemei*, ahogyan eddig megismertük, a mozgást és a változást hozzák a Mindenségbe, még valami egyébnek is bele kell oda jönnie. Láttuk, hogy ebben az evolúcióban, az egész kozmikus sokféleségben, amely mint a *Mozgás Szellemei*, *Személyiség Szellemei*, *Bölcsesség Szellemei*, az *Akarat Szellemei* bontakozik ki, a szubsztanciális elem is benne él, melyet „ajándékozó erénynek” hívtunk, annak odaáramlása, amit bölcsességként sugározthatnak ki és ami szellemi elemként képezi a levegő, a gázok áramlásának alapját. Ez a vágyban átalakított akaratall folyik most egybe és ezekben a lényiségekben azzá lesz, amit az ember – még nem gondolatként, hanem képnek – ismer. Ezt legjobban azon a képen

jeleníthetjük meg magunknak, ami akkor áll az ember előtt, amikor álmodik. Az álmó illanó, folyékony képe vázolhatja fel számunkra annak a képzetét, ami egy lénynél történik, akiben az akarat vágyként él és a *Mozgás Szellemei* más lényekkel való vonatkozáshoz vezetik el. És amennyiben a másik lényhez viszik el, nem képes magát odaadni teljesen, mivel saját egoitása él benne. Fel képes azonban venni a másikonak a futó képét, amely mint valami álmókép él benne. Innen van az, amit a képek lélekbéli előáramlásának nevezhetünk. A képtudat keletkezését látjuk születni a fejlődésnek ebben a fázisában. És amennyiben mi emberek, magunk, a mai földi Éntudatunk nélkül éltük át ezt a fejlődési fázist, azt kell elképzelnünk, hogy ebben a fejlődési fázisban azzal, amit ma Én-ünk útján érünk el, még nem rendelkezünk; hogy ekkor a Mindenségben éltünk, mozogtunk, amennyiben olyasvalami élt bennünk, amit ma – csak azzal tudunk megjeleníteni a magunk számára, ha ismerjük a vágyat.

Bizonyos értelemben, ha nem olyan fájdalmas állapotokat veszünk figyelembe, mint amilyenek a földiek, azt képzelhetnénk, hogy azok nem léteztek, csak úgy, ahogyan a költő szava mondja: „Csak ki a vágyat ismeri, tudja, mit állok ki”. Bizo-

nyos értelemben szenvedés, fájdalom, természetesen lelki alakjukban, az akkori időkben kerültek be lényiségeinkbe és más, evolúciónkkal összefüggő lények lényiségébe is. Az egyébként üresen maradó benső, a vágytól szenvedő benső pedig a *Mozgás Szellemeinek* ténykedése révén azzal a balzsammal telik el, ami ezekbe a lényiségekbe képek alakjában árad be. Másként lelkeikben üresek maradnának ezek a lényiségek, minden mástól, ami nem vágnak nevezhető, üresek. A képek balzsama harmatozik azonban alá ide, amik a sivárságot és ürességet sokféleséggel töltik ki és a lényeket ily módon a száműzöttségből és kárhozottságból kivezetik.

Ha komolyan vesszük ezeket a szavakat, kezünkben van egyszersmind az, ami szellemileg képezi alapját annak, ami Földünk Holdfázisa során fejlődött ki, s amit most, mivel lényünk Föld-fázisa rakódott föléje, tudatunk mély alapjaiban őrzünk. Lelkünk mély alapjaiban azonban úgy van meg – s ezt holnaputáni nyilvános előadásomban népszerű módon mutatom majd meg –, hogy az, ahhoz, ami a tenger színe alatt örvénylik és felfelé hullámokat kelt, hasonlóan játszódhat le, anélkül, hogy tudnánk, mik is az alapjai annak, ami aztán a tudatba lép. Közönséges Én-tudatunk felszíne alatt olyan lelki étellel rendelkezünk, amely ide vetheti fel hatását. És mit mond

ez a lelki élet, amikor a felszín felé játszik, az embernek? Ha ennek a tudatalatti lelki életnek a kozmikus alapját vesszük szemügyre, ezt mondhatjuk: Az a lelki élet, amelyet a lelki mélységekből feljövőnek érzünk, az annak hullámverése, ami a fejlődés Holdszakaszából származott bele abba, ami magának a Föld-korszaknak a során került belénk. És amikor alaposan szemügyre vesszük a hold-természetnek földi-természetünkkel való egybejátszását, ekkor van meg az oka is annak, ami szellemileg a régi Holdról vezetett át a földlétbe.

Tartsák szem előtt, hogy – amint vázoltuk – szükséges volt, hogy folyton képek merüljenek fel, amiknek egy sivárságot kellett oltaniok. Ekkor pedig nagyhorderejű, igen jelentős fogalomhoz jutnak: a vágyó emberi lélek, vággyal eltelt, kínzó ürességben, aki ezeknek a képeknek – amelyek ismét csak más képek helyébe léphettek – beléjátszása révén talál vágya kielégítésére, harmonizálására. Amikor pedig itt vannak és egy darabig itt voltak már a képek, a régi vágy a mélységekből újból feldereng és a *Mozgás Szellemei* új képek felé vezetik. Amikor pedig az új képek megint itt voltak egy darabig, a vágy ismét új képek felé tör. Egy ilyen lelki életre vonatkozólag azt a súlyos kifejezést kell használnunk: Ha a vágyat csak képek elégítik ki, amik új

képek felé kergetnek, akkor ez maga a tovaáramló végnélküliség. Ide egyedül az jöhet, aminek jönnie kell, ahhoz, hogy a végnélkülibe tovaáramló képek helyébe olyasvalami lépjen, ami a vágyat valami más révén képes megváltani, mint csak képekkel, nevezetesen: realitások által. Más szavakkal ez annyit jelent: Földünknek azt a planetáris megtestesülését, amiben azt a fázist jártuk végig” hogy a képek, amiket a *Mozgás Szellemeinek* a tevékenysége hív létre, a vágy kielégülései, a földinkarnációk sorában annak a planetáris fázisnak kell felváltania, melyet a megváltás szakaszának kell neveznünk. És meglátjuk majd, hogy a Földet kell „A Megváltás Planétájának” nevezni, ahogyan a Föld előző megtestülését, a Hold-létet, „A Vágy Planétájának” nevezhetjük, az enyhítésre váró vágyénak ugyan, mely azonban a kielégítést követően egy soha le nem záruló végnélküliségbe torkollik. És mialatt a földi tudatban élünk – amely, amint láttuk, a Golgotai Misztérium révén a Megváltást hozza számunkra –, ennek az életnek a során lelkünk alapi részeiből emelkedik fel az, ami állandóan megváltást kér. Olyan ez, mintha fenn, a közönséges tudat hullámaival rendelkezénk, lenn pedig, a lelki élet tengerének mélységeiben lelkünk alapi része vágyként él, olyanként, ami minduntalan, felfelé törekszik, az Áldozat meghozatala felé, az

univerzális Lény felé, aki egyszerre elégíti ki a kívánságot, s nem a képek végtelen egymásutánjában, de egyszerre nyújtja a kielégülést.

A földi ember jól érzi e hangoltságot – és a legeslegjobb, amikor érzi. És azok a földi emberek, akik korunkban, teljesen ennek a korszaknak megfelelően, érzik ezt a vágyat, alapjában véve azok, akik szellemtudományi mozgalmunkhoz érkeznek el. A külső életben, mindazt megtanulják, ami a közönséges felső tudatukat tekintve elégíti ki, egészen a részletekig menően, őket; a tudatalattiból azután hullámaikat veti fel mindaz, ami minden részletében soha sem elégíthető ki, s ami az élet középponti értelmét igényli. Ezt a centrális alapot az nyújthatja csupán, hogy van egy univerzális tudományunk, amely nem csak a részletekkel, de az élet egészével foglalkozik. Annak, ami a lélek mélyeiben mozog és azt kívánja, hogy általunk a felső tudatba kerülhessen, mai korunknak megfelelően az univerzális léttel, azzal a léttel, történő foglalkozás kell, hogy rendelkezésére álljon, ami a világban él, mivel másként a lélek mélységeiből az vetíti be hatását, ami valamire, amit azonban soha sem érhet el, vágyik.

A szellemtudomány ebben az értelemben annak teljesülése, ami azokat a vágyakat elégíti ki, amik a lélek mélységeiben élnek. Mivel pedig mindannak, ami a világban később történik, megvannak az előjátékai, nem kell csodálkoznunk egy olyan emberen, akit – ha a jelen kor tájékán élne, a szellemtudomány révén kívánna kielégülést találni a lelkében lévő vágy hatalma számára –, ha egyelőre még nem tudatos lelkierők olyanok, mint a vágyak, elemészhették. Mivel egy régebbi korban élt, melyben ez a spirituális bölcsesség nem létezett még és ezért ő sem juthatott hozzá, olyan a helyzete, hogy, mintha elemésztené utána magát, egy megszakítatlan vágyakozást tanúsítana irányában és az életet képtelen volna megérteni – éppen azért, mivel kiemelkedően nagy szellem. Mialatt ma lelkébe harmatozhatna már valami, ami a képek utáni vágyat, amik csak a sivárság túlharsogására alkalmasak, csillapíthatná, ennek a képeket-hajszolásnak a megszűnésére vágyott, és annál inkább vágyott rá, minél hatalmasabb volt ez a képeket-hajszolás. És, ahogyan most elmondtuk, ennek az embernek a hangja nem olyan szellem megnyilatkozását festi elénk, ki olyan időben él, amiben ezt a spirituális bölcsességet, amely mint a balzsam árad a lélek vágyába, nem érheti el, ha halljuk, hogyan ír egy másiknak:

„Ki akarna boldog lenni ezen a világon. Pfuj, szégyelld magad, mondanám szinte, ha akarod! Mekkora rövidlátás kell hozzá, te nemes ember, itt, ahol minden a halállal végződik, még törekedni valamire. Találkozunk három tavaszon át, szeretjük egymást: és egy öröklétre szétfutunk. És mi a törekvésre méltó, ha a szerelem nem az! Óh, valami másnak is léteznie kell, mint szerelem, boldogság, hírnév és x, y, z, melyről lelkeink nem is álmodnak.

Gonosz szellem nem lehet, ki a világ csúcsán áll; egy csupán értetlen! Nem nevetünk-e mi is, ha gyerekek sírnak? Gondold csak, ezt a végtelen tartamot! Milliárdnyi időköz, bármely élet, és mindegyik számára egy olyan jelenség, mint ez a világ! Hogyan is hívják a kis csillagot, amelyet, ha tiszta az ég, a Szíriuszon látni? És ez a szörnyen nagy égbolt csak porszem a végtelenben! Óh Rühle, mondd, álom ez? Két hársfalevél közt, ha este a hátunkon fekszünk, a kilátás gazdagabb sejtelmekben, mint gondolatokat alkotni, és szavakat mondani. Gyere, hadd tegyünk valami jót és haljunk meg érte! A millió halál egyike, amiket már haltunk és fogunk még halni. Olyan, mintha csak az egyik szobából a másikba lépnénk. Látod, a világ mintegy beskatulyá-

zottnak tűnik, a kicsi a nagyhoz hasonló!” – *Heinrich von Kleist* egy 1806-ból való leveléből.

Így sarkall a vágy, amiket a szavakba tudott fogalmazni, egy szellemet, hogy barátjához írjon – olyan szellem, aki nem volt képes e vágy kielégítéséhez annak a révén, amit a modern lélek azonban, ha energikus megértéssel közeledik a szellemtudományhoz, meg tud találni. Ez a szellem ugyanis az, aki most száz éve vetett véget életének, amennyiben előbb barátnőjét, Henriette Vogelt és utána önmagát agyonlőtte és aki a Wannsee melletti magányos sírjában nyugszik, amely száz éve zárult be testi burka fölött.

Mondhatni, a *karma* különös alakulása hozta, hogy arról a hangulatról, amely legjobban alkalmas annak a jellemzésére, amit akkor kívánunk megragadni, amikor a vágyban lévő visszatartott akarati áldozatról szólnunk, ennek a váagnak a kielégítéséről, amely egyedül a *Mozgás Szellemeitől* indulhatott csak ki, és a végleges kielégülésről, ahogyan az csak a Megváltás Planétáján jöhetett – különleges karmikus összekapcsolódás, hogy egészen szokásos programunkat követően éppen egy olyan napon

kelltt itt erről beszélnünk, amely arra emlékeztethet, ahogyan egy szellem legmagasabb szavakkal adhatott kifejezést a meghatározatlan vágynak és végül a letragikusabb tettbe, amely csak megtestesíthette a vágyat, volt képes azt önteni. És hogyan is ismerhetnénk félre, hogy ez a szellem, a maga egészében, úgy, amint előttünk áll, tulajdonképpen annak élő megtestesülése, ami lenn, a lélekben él, s amit még más egyébre is, mint a földi lét, kell visszavezetnünk, ha meg akarjuk ismerni? Vajon nem a legjelentősebben vázolta-e fel számunkra Heinrich von Kleist azt, ami valakiben élhet –, ahogyan azt már a „Die geistige Führung des Menschen und der Menschheit” [Az ember és emberiség szellemi vezetése] c. könyvem első oldalain megtalálhatják abból, ami őt magát túlhaladja, s ami hajtja, s amit csak később képes belátni, ha nem szakítja előbb el életének fonalát?

Gondoljunk „Penthesilea”-jára: Mennyivel több van Penthesilea-ban, mint amit földi tudatával képes átfogni! Egész sajátosságában egyáltalán képtelenek lennénk felfogni, ha nem tételeznénk fel, hogy lelke végtelenül tágabb, mint a szűk kis lélek, melyet – még ha nagy is – földi tudatával átfogni képes. Ezért egy olyan szituációnak kell közrejátszania, amely mesterségesen hozza a drámába a tudatalattit. Még meg is

kell akadályozni, hogy a teljes folyamat, ahogyan azt Kleist Achillezzel megismer-teti, a felső tudat számára áttekinthetővé váljék, mert ebben az esetben a teljes tragé-diát nem élhetnénk át. Penthesileát fogolyként viszik Achillesz elé, azonban azzal ámítják, hogy amaz az ő foglya. Ezért az „ő” Achillesze. – Azt, ami a felső tudatban él, a nemtudatosba kellett alámeríteni.

És mennyire belejátszik aztán ez a tudatalatti egy cselekménybe, mint például a „Das Käthchen von Heilbronn”, kivált a Käthchen és a Wetter von Strahl közötti figyelemreméltó kapcsolatban, amely nem a felső tudatban játszódik le, hanem a lé-lek mélyebb rétegeiben, ahol azok az erők rejlenek, amikről semmit sem tud az em-ber, amik az egyiktől a másikhoz mennek. Amikor rátekintünk erre, a szellemit érez-zük meg, amely világ szokásos gravitációs és vonzási erőiben él. Érezzék azt, ami a világ erőiben rejlik, pl. abban a jelenetben, amiben Käthchen imádottjával áll szem-ben, ahol látjuk, mi is él a tudatalattiban, és mennyire rokon az azzal, ami kinn, a világban él, és amit a józan, száraz szóval élve „a planéták, stb. vonzáserői” névvel látunk el? Mégis a tudatalattiba alámerülni egy átható és törekvő szellem száz évvel ezelőtt nem volt még képes. Ma meg kell történnie.

Ezért pedig teljesen más módon áll ma előttünk a „Homburg Hercege” tragédiája. Kíváncsi volnék, hogy elvont kultúrembereink, akik mindent, amit csak véghezvisz az ember, csak a értelemből akarnak levezetni, hogyan magyaráznák meg Homburg Hercegének alakját, aki valamennyi nagy tettét egyfajta álomállapotban hajtja végre, azt is, amely végül a győzelemhez vezet. És Kleist világosan utal rá, hogy felső tudatából egyáltalán nem lenne képes a győzelmet kikovácsolni, hogy felső tudata alapján nem is valami különösen nagy ember, mivel utólag ott nyöszörög a halál előtt. És csak amikor egy különleges akarati impulzus által kerül felszínre, ami a lélek mélyeiben él, akkor embereli csak meg magát.

Az, amit az ember örökségként kapott a holdtudatból, olyasmi, amit nem szabad az absztrakt tudomány segítségével felhozni, amit azonban azoknak a sokoldalú, szubtilis, minden irányban lágy kontúrokkal rendelkező, a szellemi dolgokat megragadó fogalmak révén – amiket a szellemtudomány szolgáltat – fel kell hozni. A legnagyobb a középsőhöz, és a szokványoshoz kötődik.

Beláthatjuk tehát, hogy a szellemtudomány megmutatja, amint azok az állapotok, amiket ma a lélekben élünk át, a Kozmoszban, a Mindenségben fejlődés útján alakulnak ki. Belátjuk azonban azt is, ahogyan az, amit a lélekben élünk át, egyedül képes csak fogalmat szolgáltatni számunkra arra vonatkozólag, ami szellemi jelleggel áll a dolgok alapján. Látjuk azonban azt is, hogy korunknak kellett eljönnie, hogy ki lehessen elégíteni azt, amire abban az időben, amely a mienket megelőzte, áhítoztak, ahogyan az emberek vágytak arra, amit csak a mi időnk képes megadni. És egyfajta tisztelet azok irányában, akik ebben a megelőző időben képtelenek voltak abban a vonatkozásban eligazodni, amit szívük óhajtott, és a világ nem volt képes megadni nekik, egyfajta tisztelet ezek irányában abban is állhat, hogy visszaemlékszünk arra, hogy minden emberi élet együvé tartozik és, hogy a mai ember azoknak a szellemi mozgalmaknak szentelheti életét, amikre az embereknek – sorsaik mutatják – már régen szükségük volt.

Így a szellemtudományra, mint az emberi óhaj megváltásának elhozójára egy olyan napon utalhatunk, amely az óhajtó emberek egyikének tragikus halála századik évfordulójaként igen jól emlékeztethet rá, hogy az, amit adni képes a szellemtudo-

mány, azt az ember már régóta viharosan, de fájdalmasan is igényelte. Olyan gondolat ez, amelyet az egyik legnagyobb költő halálának századik évfordulóján állíthatunk magunk elé.

V.

A Földplanéta Föld-megtestesülésének belső aspektusa

Berlin, 1911. december 5.

A vizsgálódások egy sorának keretében állítottuk magunk elé, hogy minden mögött, amit *maya*-nak vagy a nagy illúzióknak hívunk, a szellemi áll. Még egyszer feltennénk magunknak a kérdést: Mégis, milyen módon mutatkozott számunkra meg az, hogy minden mögött, ami érzékeink és testünkhöz kötött világfelfogásunk számára elsőre körülöttünk található, a szellemit ismertük fel?

Ezt a szellemit azáltal jellemeztük, hogy legutóbbi vizsgálataink során arra kényszerültünk, hogy mintegy pillantásunk elől félrevonjuk a legközelebbi külső világjelenségeket és a valóságosnak olyan tulajdonságaihoz hatoljunk el, mint azok, amiket áldozatkészségnek, ajándékozó erénynek, rezignációnak vagy lemondásnak

hívtunk, azaz csupa olyan tulajdonság, amiket akkor tudunk csak megismerni, ha saját lelkünkbe pillantunk, amikkel értelmet nyújtó módon saját lelkünket ruházhatjuk csak fel. Ha most annak, amit az illúzió világa mögött a valónak, azt is mondhatnánk, az igazság szerintinek kell elgondolnunk, a maga igaz volta számára olyan sajátosságokat kell tulajdonítsunk, mint az éppen megnevezetteket, úgy ezt kell mondanunk: Az igazság szerinti lét e világában, a valódi e világában az él, amit tulajdonságai szerint alapjában véve csak azokkal a tulajdonságokkal vethetünk össze, amiket mindenekelőtt saját lelkünkben észlelünk. Amikor például azt, ami a hó látszatában fejezi külsőleg ki magát, kell jellemeznünk az áldozati szolgálat, a világban lévő áramló áldozatként megálló igazsága szerint, ez éppen azt jelenti, hogy a hó elemét egy spirituálisra, szellemire vezetjük vissza, tehát mintegy eltávolítottuk azt, ami a lét külső leple, és felmutattuk azt, ami a külvilágban ahhoz hasonló, mint amit a magunk spirituális részeként ismerünk meg.

Mielőtt most vizsgálódásainkkal továbbhaladnánk, egy további fogalomra lesz szükségünk. Ez pedig a következő: Vajon minden, amivel a *maya* vagy a nagy illúzió világában találkozunk, egyfajta semmi-jelleggel rendelkezik? Ebben az egész, ben-

nünket körülvevő érzéki világban és külső felfogásunk világában egyáltalában nem létezik semmi sem, ami úgymond, igazság-szerintinek, vagy egy igazság-szerintinek mutatkozik?

Jó hasonlat volna persze, ha azt mondanánk: az igazság világa, a valóság világa, elsőre rejtve van, mint ahogyan egy tó, vagy magának az óceánnak a mélyebb erői, a víztömegben rejlenek és a *maya* világát a hullámfodrozódás játékához, mely a felszínen játszódik le, hasonlíthatnánk. Jó is volna a hasonlat, de éppen azt mutatja, hogy mégis csak fel-áramlik valami abból, ami az óceánban alul van és ami a felső hullámfodrozódást kelti, a víz szubsztancialitása és az erőknek bizonyos konfigurációja is. Ezért egyre megy, hogy ezt, vagy másik hasonlatot választunk-e. Alkalmassint felvetjük a kérdést: *mayank*, vagy illúziónk széles birodalmában nem létezik hát semmi sem, ami „valódi”?

Ma hasonlóan kívánunk haladni, mint legutolsó vizsgálatainknál tettük. Lassan fogunk közelíteni ahhoz, amit szemügyre kívánunk venni, amennyiben lelkünk belső élményeiből indulunk ki. Még hozzá, miután szellemileg a Szaturnusz-, Nap- és

Hold-léten keresztül haladtunk át és most a Föld-létre érkeztünk el, közelebb fekvő, mondhatni közönségesebb lelki eseményekből akarunk kiindulni, mint ahogyan utóbbi alkalommal tettük. Legutóbb a lelki élet rejtett mélységeiből indultunk ki, abból, ami onnét tornyosodik elő, amit a szellemtudományban asztrális testünknek ismertünk meg. Belőle éreztük előtörőben a vágyat, s láttuk, ahogyan a lényekben – előbb magunk számára, tehát az emberben – működik ez a vágy, s mennyire ez a vágy az, ami tulajdonképpen oda vezet a lelki életet, hogy kielégülést csak annak a képvilágnak a segítségével talál, melyet e lelki élet benső mozgásának foghattunk fel. Ezáltal pedig megtaláltuk a mikrokozmosz egyedi lélektől ahhoz a makrokozmosz világteremtéshez vezető utat, melyet a *Mozgás Szellemeinek* tulajdoníthattunk.

Ma a lélek még közelebbfekvőbb élményéből akarunk kiindulni, még hozzá olyanból, amire már az ókori Görögországban is felhívták a figyelmet, a maga igazságát tekintve azonban még ma is mélyen jelentős, s amit e szavak jeleznek: Minden filozófia, tehát minden, egy bizonyos emberi tudásra való törekvés induljon ki a csodálatból. – S ez valóban helytálló. Aki csak kicsit is utánagondol és ügyel lelkének

egész átélésére, ahogyan az valamilyen tudás felé közeledik, már saját magán is tapasztalhatja, hogy a tudáshoz vezető egészséges út a maga kiindulási pontját mindig a csodálatból, a valamin elcsodálkozásban találja meg. Ez a csodálat, ez a csodálkozás, amelyből minden megismerő folyamatnak ki kell indulnia, éppen azokhoz a lelki élményekhez tartozik, melyeket úgy kell jellemezzünk, hogy minden száraz megfontoltságba magas jelleget és életet hoznak. Mi is volna ugyanis akármelyik tudás, amely tért nyer lelkünkben, azonban nem a csodálatból indulna ki? Olyan tudás lehetne csak, amely szükségszerűen a száraz megfontoltságba, aprólékoskodásba lenne merítve. Egyedül az a folyamat, amely a lélekben játszódik le, s amely a csodálatból a lelkesedéshez vezet, – melyet a megoldott rejtvényekből nyerünk –, az a folyamat, amely először a csodálkozásból emelkedett fel, alkotja a tudásfolyamat magas jelleget és bensőleg élő voltát. Éreznünk kellene tulajdonképpen egy tudás száraz és szikasztó jellegét, amit nem ez a két lelki mozzanat szegélyez. A csodálkozás és a megoldott rejtély feletti lelkesedéssel körülvett, ez az igazi, az egészséges tudás. Minden egyéb tudás kívülről sajátítható el, az ember azt ebből, vagy abból az okból kifolyólag szerezheti meg. Olyan tudás azonban, amit nem ez a két lélekbéli mozgás vesz

körül, tényleg komoly értelemben nem származhat az emberi bensőből. A tudás minden zamata, amely az élőnek az atmoszféráját kelti a tudásban, ebből a két dologból, a csodálatból és a teljesülő csodálat feletti lelkesedésből fakad.

Magának a csodálatnak azonban, mi vajon az eredete? Miért lép fel lelkünkben a csodálat – tehát valamilyen külső feletti csodálkozás? Csodálat, csodálkozás abból az okból kifolyólag lép fel, mivel egy lény, vagy egy dolog, vagy egy tény irányában, ami megjelenik előttünk, idegenül érezzük magunkat. Az idegenség az az első elem, amely a csodálkozáshoz, a csodálatra vezet. Nem minden idegennel kapcsolatban érezzük azonban a csodálatot, a csodálkozást, hanem olyan idegennel szemben, amivel bizonyos módon mégis rokonnak érezzük magunkat, olyan rokonnak, hogy így szólunk: Van valami a dologban, vagy a lényben, ami most nincs még bennem, ami azonban belém juthat. – Egyidejűleg érezzük tehát rokonságban és idegenként magunkat egy dolog vonatkozásában, melyet elsőre csodálattal, csodálkozva ragadunk meg.

A „csodálkozás” szóval függ össze a „csoda” szó is, amit olyan eseményhez fűzünk, amihez az ember megismerésében képtelen azonnal rokonító vonatkozásra találni. Ez azonban csak őrajta múlhat, vagy legalább csak őrajta múlhat. Ahhoz, amit „csodának” hív, maga egyáltalán nem viszonylana elutasító módon, ha bizonyos értelemben nem igényelné mégis, hogy az feltáruljon a számára, tehát egy bizonyos módon mégis csak rokonná legyen vele. Miért is tagadják vajon azok, akik materialista vagy tisztán ész-fogalmakból indulnak ki, azt például, amit mások csodának tartanak, ha nincsenek közvetlen bizonyítékaik rá, hogy hazugság, nem-igaz dolog esete áll fenn? Ezt ma már maguknak a filozófusoknak is el kell ismerniök, hogy a világ jelenségei alapján, amik az ember rendelkezésére állanak, sohasem lehetne bizonyítani, hogy például a Názáreti Jézusban inkarnált Krisztus nem támadt fel. Lehet érveket felhozni ez ellen. Milyenek azonban ezek az érvek? Logikailag tarthatatlannok! Elismerik ezt ma már felvilágosult filozófusok is. Az érvek ugyanis, amiket materialista oldalról sorakoztatnak fel például, hogy mindazok, akiket ezek eladdig láttak, egyáltalán nem támadnak úgy fel, mint a Krisztus, ezek az érvek logikailag ugyanazon a magaslaton állanak, mint az, hogy valaki, aki eddig halakat látott csu-

pán, a halak alkatából akarná bizonyítani, hogy madarak nem léteznek. Sohasem tudjuk a lényiségek egy osztályából logikailag jogosult módon levezetni, hogy más lények nem léteznek. Épp ilyen kevéssé lehet azokból a tapasztalatokból, amiket a fizikai sík embere vonatkozásában szerezhethünk, valamit is levezetni – amit mindjárt csodának is fogalmazunk meg –, a Golgota Eseményeiről. Amikor azonban közölnek valakivel valamit, amit az csodának kellene, hogy tekintsen, ha a dolog igaz is lenne, és ő azt mondja: Képtelen vagyok megérteni – úgy ezzel nem mond ellent annak, amit a csodálkozás fogalmáról mondtunk; magatartásában ugyanis egészen világosan megmutatja, hogy minden tudásnak ez a kiinduláspontja számára is érvényben van. Azt igényli ugyanis, hogy annak, amit közölnek vele, legyen vele rokon eleme. Azt akarja, hogy bizonyos értelemben tulajdonává válhasson a szellemiben, és mivel úgy véli, hogy ezt nem érheti el, hogy az nem rokon vele, elutasítja. Még ha a határig, magához a csoda fogalmáig hatolunk, láthatnánk, hogy az elcsodálkozás, a csodálat, amiből már a régi görögség értelmében is minden filozófia kiindult, azon alapszik, hogy az ember egy idegen előtt áll, mégis rokoninak kell azonban elismernie azt.

Kíséreljünk most meg összekötő hidat létesíteni e fogalmak és a között, amit utolsó alkalommal állítottunk lelkünk színterére.

Legutóbb megmutattuk, hogy az evolúcióban azáltal idéznek elő bizonyos tovább-haladást, hogy bizonyos lények képesek az áldozásra, áldozat bemutatásra, ezeket az áldozatok azonban megtagadják, visszautasítják, és a visszautasított áldozatokban ismertük fel azoknak a vezérlő tényeknek egyikét, amelyek a régi Hold-fejlődés során szerepet kaptak. A régi Hold-fejlődés leglényegesebb vonásához tartozik, hogy akkoriban bizonyos lények áldozatot akartak hozni magasabb lényiségeknek, amelyről ezek a magasabb lényiségek lemondtak, úgyhogy a régi Hold-lények áldozati füstje mintegy a magasabb lényiségekhez hatolt fel, ezek azonban nem fogadták azt el, és szubsztanciaként az azokba a lényiségekbe vezetett vissza, akik az áldozatot akarták bemutatni. És láttuk, hogy a régi Hold lényei sajátosságainak nagy része abban állt, hogy önmagukhoz vissza-lökve érezték azt, amit önmagukból áldozati szubsztanciaként akartak feljuttatni magasabb lényekhez. Sőt, láttuk, hogy ami fel akart jutni a magasabb lényiségekhez és nem tudott, a szóban forgó lényiségekben maradt vissza, és ezáltal a visszautasított áldozat e lényiségeiben

a vágy erejeként fejlődött ki. És mindabban, amit lelkünkben vágnak érzünk, még mindig azoknak a régi Holdfolyamatoknak az örökségével állunk szemben, amik abban állanak, hogy akkor e lények áldozatát nem fogadták el. A régi Hold-fejlődés egész jellege, spirituálisan megragadva, a régi Hold egész szellemi atmoszférája sok tekintetben úgy jellemezhető, hogy vannak a régi Holdon olyan lények, akik be akarják áldozatukat mutatni, azt találják azonban, hogy ezeket az áldozatokat, mivel a magasabb lényiségek azokról lemondanak, nem fogadják el. Ez a sajátos melankólikus alapvonás a régi Hold-atmoszférában: a visszautasított áldozat. És a Káin visszautasított áldozata, amiben jelképesen földi emberfejlődésünknek egyik kiindulási pontjára történik utalás, a régi Hold-fejlődés alapvonásának egy fajta ismétléseként jelenik meg, amely Káin lelkében játszódik le, aki áldozatának visszautasítását látja. Olyasmi ez, amely mintegy szimbolizálhat egy szenvedést, egy fájdalmat, amik a vágyat szülik, amint az a régi Hold-lét lényeinél volt az eset.

A legutolsó alkalommal már volt szó róla, hogy ezek között az el nem fogadott áldozatok és a között a vágy között, mely a lényiségekben annak a révén keletkezett, hogy az áldozat nem nyert elfogadást, bizonyos értelemben egy kiegyenlítés létesült

azáltal, hogy a régi Holdon a *Mozgás Szellemei* léptek fel. Ezzel legalább a lehetőséget hozták annak létre, hogy a vágy, amely a visszautasított áldozat lényeinél jött létre, egy bizonyos módon csillapításra találhatott. Képzeljék csak eléggé élő módon el: Adva a magasabb lényiségek, akiknek áldozni akarnak, az áldozati szubsztanciákat azonban visszautasítják. Vágy keletkezik ezáltal ezekben a lényekben, akik áldozni szándékoztak, és akik most így éreznek: Ha meghozhattam volna áldozatomat e magas lényeknek, úgy lényem legjava élhetne ezeknél a lényeknél, én magam élnék e magasabb lényiségekben, így azonban ki vagyok zárva e lényiségekből, így én itt, ők pedig ott állanak!– A *Mozgás Szellemei* azonban – ezt szinte szó szerint érthetjük ezeket a lényiségeket, kikben a visszautasított áldozat folytán vágy izzik fel a magasabb lényiségek irányában, olyan helyzetekbe hozzák, hogy a legkülönbözőbb oldalról közeledhetnek a magasabb lényiségek felé. Úgy, hogy az, ami bennük nem meghozható áldozatként él, legalább is azoknak a benyomásoknak a telje révén, amiket a magasabb lények felől kaphatnak, akiket mintegy körülkeringenek a visszautasított áldozat lényei, kiegyenlítést nyerhet; kiegyenlítést nyerhet az, ami az áldozat visszautasítása folytán nem nyer kielégítést, amennyiben ezeknek a lényeknek a ma-

gasabb lényiségekhez való pozíciójában egy olyan vonatkozás jön létre, mint amilyen egy meghozott áldozat által állt volna elő.

Tökéletesen érthetővé úgy tesszük azt, amire itt gondolunk, ha jelképesen a magasabb lényiségeket egy Nappá összefoglalva képzeljük el, és azután egy egyetlen pozícióban, egy planétaként, az alacsonyabb lényiségeket egybefoglalva. Tegyük most fel, hogy az alacsonyabb planéta lényei áldozataikat a magasabb planétának, tehát a Napnak akarnák bemutatni. A Nap azonban visszautasítja azokat, és az áldozati szubsztanciáknak a nem elfogadott áldozat lényiségeinél kell maradniok, s ekkor ezek a lények magányukban, elzártságukban vággyal eltelve érzik magukat. Most a *Mozgás Szellemei* a magasabb lényiségeik körébe vonják őket; csak ezáltal lesz lehetővé számukra, hogy áldozati szubsztanciájuk közvetlen felárasztása helyett ezt az áldozati szubsztanciát magát hozzák mozgásba, őket pedig ezzel a magasabb rendű lényekkel hozzák vonatkozásba. Teljességgel úgy van ez, mint amikor valaki nincsen abban a helyzetben, hogy egy egyszeri nagy kielégülés révén rendezze el vágyát és azután egy sor részkiegülést él át: úgyhogy egész belső világa mozgásba jön, amikor ily módon egy sor részkiegülést él át. Múltkor ezt közelebbről is leírtuk. Láttuk,

hogy azoknak a benyomásoknak a révén amik most kívülről érkeznek, mivel a lény nem az áldozásban érzi bensőleg egyesültnek magát a magasabb lényiségekkel, egy pótlék jön létre; ez megmutathatná, ahogyan ilyen lények mégis bizonyos kielégüléshez jutnak.

Tagadhatatlan azonban, hogy az, amit áldozni kellett volna, a magasabb lényeknél más módon maradna meg, mint az alacsony lényeknél. A tulajdonképpeni életfeltételei annak, amit áldozni kellett volna, a magasabb lényeknél vannak meg. Az alacsonyabb lényeknél ezért más létfeltételeknek kell helyükbe lépniök. – Ismét képszerűen gondolhatjuk el ennél: Ha valamely planétáról a teljes szubsztancia, melyet magában foglal, a Napba áradhatna és a Nap ezt nem utasítaná vissza, úgy ennek a planétának a lényei a Napban más létfeltételekre találnának, mint egyébként, amikor a Nap visszautasítja, a Napon kívül, a planétában. Röviden: Annak, amit az „áldozat tartalmának” kell neveznünk, elidegenedése lép fel, ennek az áldozati szubsztanciának eredetétől történő elidegenedése.

Alkossák most meg ezt a gondolatot, hogy bizonyos a lények kénytelenek megtartani magukban valamit, amit pedig szívesen áldozatként hoznának, és amiről az az érzésük és véleményük, hogy az akkor találná csak meg megfelelő értelmét, ha áldozatot hozhatnának általa. Jelenítsék csak meg az ilyen lényiségek érzését a maguk számára, ekkor ahhoz jutnak, ami úgy nevezhető: A kozmikus lényiség egy bizonyos részének elzárulása a maga tulajdonképpeni értelme előtt és a maga tulajdonképpeni nagy kozmikus céljával szemben. Egyes lények olyasmit birtokolnak, aminek tulajdonképpen – ha képszerűen beszélhetnénk – más helyen, mint náluk, volna meg az értelme. A következmény ezért az, hogy – ha ismét képszerűen szólunk – a visszautasított áldozati füstnek, a visszautasított áldozati szubsztanciának ez az áthelyeződése az áldozati szubsztanciának a többi kozmikus folyamatból történő kitesztését eredményezi.

Ha ezt a gondolatot nem az értelmükkel – mert az az ilyen dolgokra nem alkalmas –, hanem érzésükkel fogják fel azt, amit kimondott, úgy a következő érzésük támad: Olyasvalami ez, amit szinte kiszakítottunk az egyetemes kozmikus folyamatból. Azoknak a lényeknek a számára, akik az áldozatot visszautasították, csak annyi,

hogy eltaszították maguktól. A többi lény számára, akiknél ott maradt az áldozati szubsztancia, viszont olyasmi, amire a saját eredetétől való idegenség bélyege kerül. Ezzel olyan lényekhez jutottunk, akikre szubsztancialitásuk tekintetében az eredetétől való idegenség bélyegét vésték. Ez azonban, ha ezt érzésszerűen értik meg, ha ezt az ideát érzésszerűen festik a lélek elé – amikor olyat festünk magunknak a lélek elé, amiben az eredetétől való idegenség lakozik –, ez a halál. És a Mindenségben a halál nem egyéb, mint az, ami a visszautasított áldozati szubsztanciával szükségszerűen lép be azoknál a lényeknél, akik ennek az áldozati szubsztanciának a maguknál tartására kényszerülnek. Így érkezünk a rezignációtól, a lemondástól, melyet az evolúció harmadik fokán találtunk, azzal szemben, amiről a magasabb lények lemondtak, a halálhoz. Valódi jelentőségében pedig a halál nem más, mint lények tartalmának tulajdonsága, akik nem igazi helyükön tartózkodnak, akik valódi helyükről kirekesztettek.

Amikor az embernél, a konkrét életbe lép be a halál, ugyanaz az alapja. Amikor ugyanis a holttestet tekintjük meg, mely a *maya* világában marad vissza, semmilyen más szubsztancialitás, csak az van benne, amit a halál pillanatában az Én, asztráltest

és étertest kirekesztettek, amely elidegenült attól, amin belül volt csak meg tulajdonképpen értelme. Az emberi fizikai testnek ugyanis étertest, asztráلتest és Én nélkül semmi értelme, s ebben a pillanatban a maga értelméből kizártta lett. Amit többé nem tudunk áttekinteni, amikor egy ember meghal, éppen ez az, ami a makrokozmoszban mutatkozik számunkra. Azáltal, hogy magasabb szférák kozmikus lényei visszautasítják azt, amit áldozatként hoznának meg részükre, ez a visszautasított áldozati szubsztancia azokban a lényiségekben, akik felé visszautasítják, a halálnak lesz alávetve, a halál ugyanis valamely kozmikus szubsztanciának, valamely kozmikus lényiségnek a maga tulajdonképpen értelméből történő kizárása.

Ezzel azonban annak spirituális jellegébe léptünk, amit a Mindenség negyedik elemének nevezünk. Ha a tűz legtisztább áldozatvállalás volt – és mindenütt, ahol tűz vagy hó kerül elénk, spirituálisan áldozás alkotja a hátteret –, ha minden mögött, ami levegőként terjedt ki Földünkön, valójában ajándékozó vagy bőséget osztó erényt, áramló erényt találtunk, ha az áramló vizet, tehát folyadékot mint elemet spirituális rezignációként vagy lemondásként jellemezhetjük, úgy a Földelemet, amely egyedül lehet a halál hordozójává – a halál ugyanis nem lenne itt, ha a Föld eleme nem lenne

itt –, úgy kell jellemezzük, hogy az a lemondás révén lehasadt a maga értelméről. Most konkrétan találkoztak valamivel, ahol folyékonyból szilárd képződik. Ez ugyanis bizonyos módon egy spirituális folyamatot is tükröz. Képzeljük el, hogy egy tó víztömegébe jég tagolódik, a víz tehát szilárddá válik. Valójában nincs e mögött más, mint, hogy az, ami a vizet jéggé teszi, a víz értelmétől lefűzi azt. Íme a szilárddá válás spirituális háttere, a földdé válás spirituális oldala. A négy elem jellegének vonatkozásában ugyanis a jég ugyanúgy „föld” és csak a folyékony a „víz”. – A maga értelmétől történő lefűződés az, amit halálnak hívhatunk, és az, amiben a halál jelentkezik, magát kiéli, az a föld-elem.

Abból indultunk ki, hogy felvetettük a kérdést, vajon illúziós, vagy *maya*-világunkon belül valóban nincsen-e semmilyen szellemileg valós, hogy ott semmi sincs-e olyan, ami, hogy úgy mondjuk, valami valóságnak felel meg. Állítsák most élesre maguk elé a fogalmat, amelyet az előbb helyeztünk lelkünk elé. Kezdetből fogva mondtam Önöknek: e vizsgálódásaink fogalmai kissé bonyolultak. Szükség van hát rá, hogy ne értelmileg vegyük csak fel azokat, hanem meditáljunk is felettük, ekkor válnak csak teljesen tisztákká számunkra. Vegyük csak azonban a halálnak, ille-

tőleg a földinek ezt a fogalmát; igen figyelemreméltó arculatot mutat. Mialatt minden más fogalom esetén így szólhattunk: Annak a vonatkozásában, ami a *maya* világában itt körülvesz, tulajdonképpen semmilyen szellemileg valós nem forog fenn, ellenben a szellemileg valós egy az előbbi alapját alkotó spirituális –, itt pedig most egy olyan eredményre jutottunk, amelynél az, ami a *maya*-n belül van előttünk, tulajdonképpen éppen azért, mert értelmétől van elválasztva, ugyanis a spirituálisban kellene lennie, a halott jellegével lép fel. Ezzel valami, lefűződése során a *maya*-ba került, valami, aminek tulajdonképpen nem a *maya*-ban volna helye. A *maya* vagy illúzió tág birodalmában mindenütt csupa csalóka-jelleggel, csupa illúzióval van dolgunk. A *maya*-ba azonban belekerül számunkra valami, ami azáltal felel meg valami valósnak, hogy a spirituálisban meglévő tulajdonképpeni értelméről lefűzik, és abban a pillanatban, amikor beérkezik, a megsemmisülés, a halál gyűri le. Ez azonban nem kisebbet állít, mint a nagy rejtett igazságot: A *maya* világán belül az egyetlen, ami a maga valóságában mutatkozik meg, a halál!– Valamennyi más jelenséget kutatnunk kell saját valóság-részükért, minden más jelenségnek, amely a *maya*-ban színre lép, a valós rész a háttérben mozog: Csak a halál a *maya*-n belüli valós, mivel abban áll, hogy a

valósról valami lefűződött és belejött a *maya*-ba. A *maya*-n belül ezért a halál az egyetlen szellemileg valós.

Ha pedig most a – mondjuk így – egyetemes *maya*-ban, szétáramlottból a világ nagy princípiumaihoz lépünk tovább, ennek a tételnek a szellemtudomány számára igen fontos és lényeges konzekvenciája mutatkozik meg, hogy ugyanis *mayavilágunkban* csak a halál a tulajdonképpen szellemileg valós. Ahhoz, amit mondani akarok e helyen, még másik oldalról is közeledhetünk. Azoknak a további birodalmoknak a lényeit is vizsgálhatjuk, amik közvetlenül körülöttünk vannak.

Megkérdezhetjük: Meghalnak-e például az ásványok?– A szellemi kutató számára semmi értelme azt mondani: Az ásványok meghalnak. – Ez körülbelül ugyanannyi lenne, mint ha azt mondanák, az ujj körme, melyet levágunk, meghalt. Az ujjköröm éppen nem olyasvalami, ami a létre egészként tarthatna igényt, hanem csak mirajtunk valami, és amikor levágjuk, akkor elválasztottuk magunktól és a velünk összefüggő életet elszakítottuk tőle. Alapjában véve akkor hal csak meg, ha mi magunk meghalunk. Ugyanolyan értelemben tehát – mondja a szellemtudomány – nem

halnak meg az ásványok. Az ásványok ugyanis egy nagy organizmusnak a tagjai csupán, amint szervezetünkön az ujjköröm tag; amikor pedig egy ásvány látszólag tönkremegy, akkor csak letépi erről a nagy organizmusról, ahogyan a körömujj darabkája, amikor levágjuk, leválasztjuk csak szervezetünkről. Az ásvány szétrombolása nem halál, mivel az ásvány nem saját magában, hanem a nagy organizmusban él, aminek tagja.

Ha visszaemlékeznek a növényi lényekről tartott előadásomra, tudják, hogy ezt mondtam: A növény, mint olyan, szintén nem önálló, hanem – nos, nem mint az ásvány, egy nagy organizmusnak –, hanem a teljes Földorganizmusnak a tagja; és egy szellemtudományos vizsgálat számára nincs semmi értelme az egyedi növény életéről beszélni, ellenben a Földorganizmusról, amelyen mindenütt részek módjára található a növények, kell beszélni. És amikor „halált” okozunk számunkra, a dolog úgy áll, mint ha egy körmünket vágnánk le. Nem mondhatjuk, hogy meghalt a köröm. Épp ily kevésbé állíthatjuk a növényekről ezt, mivel egy nagy organizmushoz – amely az egész Földdel azonos – tartoznak és ez olyan szervezet, amely tavasszal elalszik, a növényeket mint szerveit a nap felé tárja és ősszel újra ébred és a növények szelle-

mijét ismét felveszi magába, amikor a növények magvait veszi fel magába. Semmi értelme a növényeket önmagukban állóknak tekinteni, mivel a Földorganizmus nem hal el, amikor rajta a növények elhervadnak, éppúgy, ha megszürkül a hajunk, mi sem halunk meg meg, ha nem sikerül természetes módon ismét fekete színbe változtatni szürke hajunkat. Csakhogy itt a növényekétől eltérő helyzetben vagyunk. De a Föld itt olyan helyzetben van, amely akkor lenne összehasonlítható az emberrel, ha ez a szürke hajat ismét feketévé változtathatná. A Föld tehát nem hal meg, hanem az, ami a növények hervadásában jelentkezik, olyan folyamat, mely a felszínen játszódik le. Tehát soha sem jelenthetjük ki, hogy a növények tényleg meghalnak.

De az állatokról sem állíthatjuk egyszerűen; hogy úgy mint mi, meghalnak. Az egyedi állat ugyanis szintén nem létezik, csak a Csoportlélek létezik, amely az érzékfelettiben lakozik. Ami az állat, a valóságosban, az csak az asztrális síkon, Csoportlélekként van meg, és az egyedi állat a Csoportlélekből sűrűsödött ki. Amikor pedig meghal, úgy a Csoportlélek levetett tagja, és ez egy másikkal helyettesíti.

Amit tehát az ásvány-, növény-, és állati világban találunk, csak látszólag, csak a *maya*-n belül halál. Valójában csak az ember hal meg ténylegesen, aki individualizálásával odáig viszi, hogy egy fizikai testig jön le amiben a földi lét tartamára reálisnak kell lennie. „Halálról” beszélni valójában csak az ember földi létével összefüggésben van értelme.

Ha ezt szem előtt tartjuk, azt kell mondanunk: Egyedül az ember képes tulajdonképpen átélni a halált. – Az embernél tehát az, amit a szellemtudományi kutatással megismerünk, a halál tényleges legyűrése, a halál tényleges legyőzése. A többi lénynél ugyanis látszólagos csak a halál, nem valóságosan van jelen ott. Ha tovább lépnénk felfelé, az embertől ismét a magasabb hierarchiák lényiségeihez, akkor ép-púgy azt találnánk, hogy ezek sem ismerik embermódon a halált; így tehát alapjában véve reális halál, ami annyi tesz, hogy halál a fizikai síkon, – azoknál a lényiségeknél létezik, akiknek valami megszereznivalójuk is van a fizikai síkon. Az embernek azonban a fizikai síkon Én-tudatát kell megszereznie. A halál nélkül ezt nem találnánk meg. Sem azoknál a lényiségeknél, kik az ember alatt állanak, sem azoknál a lényiségeknél akik nála magasabban állanak, nincs értelme valódi halálról beszélni.

Ekkor azonban felfoghatóvá válik, hogy annak a lényiségnek a számára, akit a Krisztus-Lényiségnek nevezünk, semmiféle lehetőségünk sincs, hogy legjelentősebb Földi Tettét kioltsuk. Hiszen láttuk, hogy ennél a Krisztus-Lényiségnél leglényesebbként a Golgotai Misztériumot vesszük figyelembe: a halál élet általi legyőzését. Hol is mehet végbe a halálnak ez a legyőzése? Megtörténhet-e a magasabb világokban? Nem! Ugyanis már az alacsony lényeknél, kiket felsoroltunk, az ásványi, növényi és állatvilágban, nem lehet halálról beszélni, hisz tulajdonképpen valódi lényük a magasabb, érzékfeletti világokban van. Téli vizsgálódásaink során pedig még jobban kifejtjük majd, hogy a magasabb lényiségeknél sem lehet szó halálról, csak átváltozásokról, metamorfózisokról, átalakulásokról. Az élet fordulópontjáról, amit „halálnak” hívunk, csak az embernél lehet beszélni. Ezt a halált pedig az ember csak a fizikai síkon élheti át. Ha az ember soha sem jött volna a fizikai síkra, semmi sem tudna a halálról, ugyanis egyetlen lény – amely nem lépett a fizikai síkra – sem tud valamit is a halálról. Más világokban nincsen meg az, ami „halálnak” lenne nevezhető, hanem csupán átváltozások, metamorfózisok. Hogy a Krisztus a halálon menjen át, ehhez a fizikai síkra kellett leszállnia! Csak ott tudta ugyanis tapasztalni a halált.

Látjuk tehát, hogy az ember történelmi létesülve-alakulásában is jelentős módon játszik bele a *maya*-ba a magasabb világok szellemi-valós jellege. Miközben minden más történelmi esemény kapcsán gondolkodásunkkal akkor érünk csak célhoz, ha így szólunk: Itt a fizikai síkon a történelmi esemény, oka azonban fenn, a szellemi világban van, s ehhez kell elmennünk, – a Golgotai Eseményről nem mondhatjuk: Ez az Esemény itt lenn a fizikai síkon van, és valamilyen megfelelője a magasabb világban található. – Maga a Krisztus, természetesen a magasabb világokhoz tartozik és a fizikai síkra jött le. Egy ősképe azonban, amelyet minden más történelmi eseménynél meg kell keresnünk, nem létezik arra, ami a Golgotán ment végbe. Az egyedül a fizikai síkon játszódott le.

A sok bizonyíték közül, amiket a szellemtudomány adhatott erre a tényre vonatkozólag, van például az, hogy a Damaszkuszi Élmény, amint azt többször is felhoztuk, a következő három évezred során az emberek elegendő nagy száma részére meg fog ismétlődni. Ez annyit tesz, hogy az embereknél képességek fejlődnek majd ki, amik révén a Krisztust az asztrális síkon Éter-alakjában fogják tapasztalni, ahogyan Damaszkusz kapujában Pállal történt. A Krisztus tapasztalásának ez az Eseménye az

embereknél lassanként, a következő három évezredben kialakuló magasabb képességek révén, a mi XX. századunkban veszi kezdetét. Fokozatosan kerülnek majd felszínre ettől kezdve ezek a képességek és a következő három évezredben elegendő nagyszámú embernél fejlődnek majd ki. Ez azt jelenti, hogy elegendő nagyszámú ember ismeri majd fel a magasabb világokba tekintés segítségével, hogy realitás a Krisztus, hogy él, megismerik majd, hogy most hogyan él. És nem csupán azt a módozatot ismerik majd meg, ahogyan most él, hanem pontosan ugyanúgy, mint Pál, győződnek majd meg arról, hogy meghalt és feltámadt. Az alapot azonban ehhez nem a magasabb világokban, azokat a fizikai síkon kell lerakni.

Ha tehát már ma ér el oda valaki, hogy megértse és felfogja ezeket a dolgokat, hogy magának a Krisztusnak a fejlődése is hogyan halad előre és vele bizonyos emberi képességek fejlődése is, ha ezt megérti valaki, azáltal, hogy megérti a szellemtudományt, ma, úgy semmi nem akadályozza, hogy amikor a halál kapuján áthaladt, részt vegyen ebben az Eseményben, amikor az tényleg a Krisztus első besugárzása-ként lép be az ember világába. Az tehát, aki ma a fizikai testben készül elő erre az Eseményre, a halál és egy új születés közötti élet során is átélheti. Azok az emberek

azonban, akik nem készülnek elő rá, akik ebben az inkarnációban semmilyen megértést nem nyitnak irányában, abban az életben, mely az ittenihez csatlakozik a halál és egy új születés között, nem tudhatnak semmit sem arról, ami a Krisztus vonatkozásában századunktól kezdve a következő három évezred során történik. Meg kell várniok, mire újra inkarnálódtak majd és folytatják az ehhez történő előkészülést a Földön. Azt tehát, aminek minden következő Krisztus-fejlődés okaként a Földön kellett lejátszódnia, a Golgotai Halálnak és az ezáltal létrahozottnak, azt is csak a fizikai testen belül lehet megérteni. Valamennyi, számunkra a magasabb élet számára fontos tény közül az egyetlen, melyet csak a fizikai testen belül lehet megérteni. Utána kerül további feldolgozásra, és további képzésre a magasabb világban. Előbb azonban a fizikai testen belül kellett megértenünk. Éppen úgy, ahogyan a Golgotai Misztérium a magasabb világokban soha sem játszódhatott volna le, mint ahogyan magasabb világokban ösképe sincs meg, ellenben olyan Esemény, amely, mivel magában hordja a halált, a fizikai síkon belül van lezárva, az irányába megnyíló megértést is a fizikai síkon kell megszerezni. Igen, egyenesen feladata ez az embernek a Földön, hogy valamelyik inkarnációjában hozzájusson ehhez a megértéshez.

Azt kell tehát kijelentenünk, hogy mindezzel a nagyban is valami olyat találunk, ami mondhatni a fizikai síkon egy közvetlenül reális valamit, egy közvetlenül valósat mutat számunkra. De mi is az, ami a fizikai síkon reális? Reális a fizikai síkon úgy, hogy leállhatunk mellette és így szólhatunk: Itt valami valósra találtunk! – az, a halál az ember világában, s nem a természet egyéb birodalmaiban. És a történelmi eseményeknél, amik a Földfejlődés folyamán játszódnak le, ha ezeket a történelmi eseményeket meg akarjuk ismerni, minden ilyen történelmi eseménytől egy szellemi ősképhez kell elmennünk – egyedül a Golgotai Misztériumnál nem. Ebben olyasmire találunk, ami úgy, amint van, közvetlenül a valós világába tartozik.

Rendkívüli módon érdekes azonban az, hogy az imént megtárgyaltunk bizonyos mértékben a másik oldala is megmutatkozik. Biztos, hogy rendkívüli jelentős dolog látni, ahogyan ezt a Golgotai Eseményt reális Eseményként ma teljesen letagadják, ahogyan az emberek, amikor külső történelemről beszélnek, azt mondják, hogy a történelmi tények összefüggésében nem igazolható. A történelmi tények között azonban, amik lényegesek, alig találni másikat, amelyik külső, történelmi-realisztikus okok alapján olyan nehezen bizonyítható, mint a Golgotai Misztérium. Gondoljanak

arra, hogy ehhez viszonyítva mennyire könnyű egy Szokratész, vagy egy Plátó vagy akár melyik görög hős létezésére vonatkozólag – amennyiben az emberiségnek a külső világbeli haladása szempontjából jelentőséggel bírnak történelmi okokkal dolgozni; és, hogy az emberek egy bizonyos fokig teljes joggal jönnek és azt mondják: Semmilyen történelem nem állíthatja, hogy élt egy Názáreti Jézus!– Külső történelmi ellenérvek itt nem léteznek. Úgy, ahogyan egyéb történelmi tényeket kezelnek, ez nem hagyja kezelni magát.

Rendkívül figyelemreméltó: ez a külső fizikai síkon lezajlott tény osztozik valamennyi érzékfeletti ténnyel abban, hogy külsőleg azok sem engedik bizonyításukat. És nagyrészt ugyanazok, akik tagadják az érzékfeletti világot, azok, akiknek hiányzik az a lehetőségük, hogy ezt az Eseményt, amely egyáltalában nem érzékfeletti, megragadják. Hatása tekintetében pedig be lehet mutatni. Itt azonban azt a gondolatot alakítják az emberek, hogy ilyen hatások akkor is beállhatnak, ha a reális Esemény a történelemben fel sem lépett volna, és azokat azután a társadalmi viszonyok következményeiként magyarázzák. Annak a számára azonban, aki ismeri a világfejlődés belső menetét, az az ötlet, hogy olyan hatások, mint a kereszténységé, mögötte álló

ható erők nélkül mehetnének végbe, éppannyira okos, mintha azt mondanák, hogy egy földön káposztafejek nőhetnek, anélkül, hogy előbb magvakat vetettek volna. De még tovább mehetünk azt mondván, hogy azok számára, akik az Evangéliumok végső kialakításában résztvettek, semmilyen lehetőség nem volt meg, hogy a Golgotai Misztérium történelmi Eseményét történelmi eseményként történelmi okokkal bizonyítsák, ugyanis tényleg minden külső megfigyelés számára meglehetősen nyomtalanul ment végbe. Tudják-e, hogy azok, akik az Evangéliumok későbbi kialakításában vettek részt, hogyan győződtek meg ezekről az eseményekről – a János-Evangélium írójának kivételével, aki ugyanis ezeknek az Eseményeknek közvetlenül kortársa volt? Úgy győződtek meg, mindenekelőtt nem történelmi iratok alapján, hiszen semmi egyébük, csak szóbeli közlések és a Misztériumkönyvek álltak rendelkezésükre – ahogyan ezek a körülmények a „Christentum als mystische Tatsache”-ban bemutatásra kerültek –, de a Krisztus Jézus tényleges létezéséről a csillagkonstellációból győződtek meg, amennyiben nagy ismerői voltak még a Makrokozmosznak a Mikrokozmoszsal való összefüggésének. Ismereteik voltak arról, amiket ma is megszerezhetünk, amennyiben kiszámítjuk a világtörténelem szóban forgó pontjára a csillag-

konstellációt és azt mondjuk: Ha ilyen és olyan a csillagok konstellációja, akkor Annak, akit Krisztusként írnak le, a Földön kellett élnie. – Így győződtek meg a Máté-, Márk- és Lukács- Evangéliumok írói a történelmi Eseményről. Tartalmát ugyanis szellemi látás útján szerezték, a meggyőződést azonban olyan módon szerezték meg, ahogyan a Makrokozmosz konstellációi révén szerez meggyőződést magának arról, hogy a Földön ez vagy az történhet. Ezért olyasvalaki képes csak hitelt adni nekik, aki tud erről. Bebizonyítani annak helytelenségét, amit az Evangéliumok történelmi-sége ellen felhoznak, hiábavaló feladat. A Szellemtudomány tanítványaiként sokkal inkább azzal kell tisztában lennünk, hogy teljesen más talajra kell helyezkednünk: annak talajára, amit csakis a szellemtudományba történő betekintés révén szerezhettünk meg.

Éppen a fenti nézet ellenében szeretnék itt is utalni olyasmire, aminek a révén ezekben a napokban egy másik helyen megkíséreltem kimutatni, hogy helyes ellenvetésekkel, azaz olyanokkal, amik önmagukban helyesek, azokat a valóságokat, amikről a szellemtudomány beszél, eltalálni nem lehet, úgyhogy akármennyi helyeset – ami tudásuk szerint helyes – is mondjanak ki az emberek, a szellemtudományt ve-

lük nem cáfolják meg. „Wie begründet man Theosophie?” c. előadásomban egy hasonlattal éltem és azt mondtam: Egy falusi kis fiú feladatát képezte, hogy mindig zsemléket hozzon a család reggelijéhez. Azon a helyen pedig két krajcárért kaptak egy zsemlét, ő pedig tíz krajcárt vitt mindig. Azonban – mellesleg, nagy számoló nem volt – a néhány zsemlét elhozta a szatócstól – ott ez volt a pék neve – hozta haza és nem is törődött vele tovább. A családba azonban egy nevelt fiút fogadtak be, s a másik helyett most őt küldték zsemléért. Mivel ő jó számoló volt, így szólt: Te hat zsemléért mérsz, tíz krajcárt viszel magaddal, két krajcárért kapsz egy zsemlét, tíz osztva kettővel ötöt ad: öt zsemlét hozol hát haza. Elment, azonban hat zsemlét hozott haza. Erre így szólt: ez tévedés, nem kaphatsz ennyit, és mint hogy számításod helyes, holnap majd öt zsemlét hozol haza. – Másnap ismét tíz krajcárt kapott és megint hat zsemlét hozott haza. A számítás helyes volt, nem állt azonban összhangban a valósággal, mert a valóságban másként volt. A valóságban ugyanis azon a helyen szokásban volt, hogy valaki, aki tíz krajcárért vásárolt zsemlét, ötre egyet ráadásként kapott, tehát öt helyett hatot. A fiú kifogása helyes volt tehát – csakhogy a valósággal nem állt összhangban.

A legélesezőbb módon kiagyalt, a szellemtudománnyal szembeni kifogások mind rendben lehetnek, a realitáshoz azonban egyszersmind semmi közük sem kell, hogy legyen, a realitás ugyanis nyugodhat teljesen más alapokon. A felhozott példa igen alkalmas rá hogy szembeszökővé tegye, ismeretelméletileg is azt a vonatkozást a között ami a számítás szerint helyes, és a között, ami a való szerint igaz.

Ezzel fáradásainkban, hogy a *maya* világát a valóra visszavezessük – aminek során megmutatkozott, hogy minden tűz áldozat, minden légszerű áramló, ajándékozó, szétosztott vagy ajándékozó erény, és minden folyékony lemondási teljesítmény, rezignáció –, e három igazsághoz ma azt csatlakoztattuk, hogy a Föld vagy a szilárd valódi lényege a halál, valamelyik szubsztancialitás lefűződött volta a maga világerelmétől. Azáltal azonban, hogy ez a lefűződöttség áll be, maga a halál lép be valóként a *maya* vagy az illúzió világába. Maguk az Istenek sem ismerhetnék meg a halált, ha valami módon nem ereszkednének alá a fizikai világba, hogy a halált a fizikai világban, a *maya* vagy illúzió világában, a maga valójában megismerjék.

Ez az, amit hozzá kívánunk fűzni azokhoz a fogalmakhoz, amiket felvettünk már. Mégegyszer jegyezzük meg, hogy ezekbe a fogalmakba, amik azonban a Márkus-Evangéliumban tartalmazott több kérdésre történő alapos elmélyedésünk számára válnak majd szükségessé, tehát ezekbe a fogalmakba világosságot elérni csak gondos meditáció révén lehet és amennyiben azokat sokszor és újra lelkünk elé állítjuk. A Márkus-Evangéliumot ugyanis akkor lehet csak felfogni, ha számára a legjelentősebb kozmikus fogalmakat rakjuk le alapul.

SZELLEMI HIERARCHIÁK

I. Hierarchia	<i>Seraphim</i>	Szeráfok A Szeretet Szellemei
	<i>Cherubim</i>	Kerubok Az Összhang Szellemei
	<i>Thronoi</i>	Trónok Akaratszellemek, Királyi Székek
	<i>Kyriotetes</i>	A Bölcsesség Szellemei Uraságok
II. Hierarchia	<i>Dynameis</i>	A Mozgás Szellemei Erők

II. Hierarchia	<i>Exusiai</i>	Formaszellemek Hatalmasságok, A Megnyilatkozás Szellemei
	<i>Archai</i>	Archék Őskezdetek, Személyiségszellemek Fejdelemségek, Korszak Szellemek Az Idő Szellemei
III. Hierarchia	<i>Archangeloi</i>	Arkangyalok A Kezdet Angyalai, A Kezdet Hírnökei, Tűzszellemek, Főangyalok
	<i>Angeloi</i>	Angyalok A Szürkület vagy az Élet Fiai

Az Ember

(Kiadó összeállítása)

SZELLEMTUDOMÁNYI KIADVÁNYOK

Massimo Scaligero: Értekezés az Élő Gondolatról

Massimo Scaligero: A Meditáció Gyakorlati Kézikönyve

Massimo Scaligero: A Gondolat mint Anti-matéria

Massimo Scaligero: Grál. – Tanulmány a Sacro Amore Misztériumáról

Massimo Scaligero: Gyógyulás a Gondolattal

Rudolf Steiner: Rózsakeresztes Szellemtudomány

Rudolf Steiner: Az új Ízisz, az isteni Szófia keresése

Rudolf Steiner: Egy út az ember önmegismeréséhez

Rudolf Steiner: Filozófia és Antropozófia

Rudolf Steiner: A gyermek nevelése Szellemtudományi szempontból

Rudolf Steiner: Hogyan jutunk a Magasabb Világok megismeréséhez?

Rudolf Steiner: Érzéki Világ és Szellemi Világ

Rudolf Steiner: A Földfejlődés Szellemi-Valós Háttere

Rudolf Steiner: A Magasabb Megismerés Fokai

Rudolf Steiner: Az Emberi Temperamentumok Titka

Jáspis Szellemtudományi folyóirat (negyedévenként)

A könyvek és folyóiratszámok a kiadónál is megrendelhetők:

Biczó Iván 1162 Budapest, Rákosi út 151/B tel. 271 4932

A JÁSPIS Szellemtudományi Folyóirat egyes számaiban megjelent R. Steiner írások és előadások:

A Michael-korszak hajnalán (levél) 1924.aug.17.	(1.)
Az egyes ember és a Mindenség (összes leveleiből)	(2.)
Beavatási szabályok (1912.)	(2.)
A Rózsakeresztes Meditáció (Die Geheimwissenschaft...)	(4.)
Christian Rosenkreutz Kémiai-Menyegzője	(4.5.6.7.8.9.10.)
A Michael-impulzus és a Golgotai Misztérium Stuttgart, 1913. máj.18-20.	(5.6.)
A János-Evangélium 14 kezdő sora (Das Johannes-Evangelium, Hamburg)	(6.)
A Damaszkuszi Élmény Köln, 1910. feb.27.	(7.)
Nyugat-kelet-aforizmák Bécs, 1922.	(7.8.9.11.)
A Három Logosz ismérve és kibontakozása az emberiségben (E.Schuré 1906)	(8.)

A szeretet és jelentősége a világban <i>Zürich, 1912. dec.17.</i>	(8.)
Goethe világnézete – A színek világának szemléletmódja.	
A színek világának jelenségei.....	(8.9.10.11.12.)
A Michael-korszak hajnalát megelőző emberi lélekállapot <i>1924. aug.31.</i>	(9.)
Kötélék élők és holtak között <i>Bern, 1916. nov.9.</i>	(9.)
A Waldorf-iskola pedagógiai alapjai <i>Stuttgart, 1919. okt.</i>	(9.)
Gnózis és Szellemtudomány <i>Goetheanum, 1925. jan.</i>	(10.)
Karácsonyi gondolatok: A Logosz-Misztérium <i>Dornach, 1924. dec.</i>	(10.)
Mit tesz az Angyal asztráltestünkben? <i>Zürich, 1918. okt. 9.</i>	(11.)
Jog és Gazdaság	(11.)
A rózsakeresztes kereszténység <i>Neuchâtel, 1911. szept 27-28.</i>	(12.)
A Miatyánk <i>Berlin, 1907. jan. 28.</i>	(13)
Hang-eurythmia. Az eurythmia, mint látható beszéd	
<i>Dornach, 1924. jún.24.</i>	(13)